

”HUR STOR SKADA KAN DET GÖRA ATT LÄSA EN BOK?”

**En kvalitativ studie av bibliotekariers
förhållningssätt till trigger warnings**

Sarah Imad Al-Kaabi & Magdalena Saltarski

Examensarbete (30 högskolepoäng) i biblioteks- och informationsvetenskap för
masterexamen inom ABM-masterprogrammet vid Lunds universitet.

Handledare: Karen Louise Grova Søylen

År: 2026

Förord

Den här uppsatsen är resultatet av ett samarbete som, mot alla odds, överlevde både tidsbrist, prestationsångest och perioder av viss osäkerhet. Vi vill därför rikta ett djupt och något överdrivet högtidligt tack till varandra. För tålamodet när den andre plötsligt ifrågasatte hela dispositionen klockan 23:00 en lördagskväll. För den gemensamma övertygelsen att ”det löser sig med tiden” är en helt rimlig arbetsmetod. Och för att vi gjort detta tillsammans och trots allt, haft otroligt kul under tiden.

Uppsatsen hade inte varit möjlig utan:

- Koffein i olika former (främst iskaffe i litervis)
- En läsupplevelse som vi inte kunde släppa, och som sedan visade sig vara startpunkten för ett otroligt intressant uppsatsämne
- Våra informanter, som generöst och ärligt delade med sig av sina perspektiv och gjorde studien möjlig

Slutligen hade den här uppsatsen förmodligen aldrig blivit av utan vårt gemensamma intresse för läsning. Det började med en bok vi inte kunde sluta prata om, fortsatte med boks snack dagligen och slutade med en masteruppsats om trigger warnings, bibliotek och läsning. På något sätt känns det ändå helt rimligt.

For the Quest is achieved, and now all is over. I am glad you are here with me. Here at the end of all things.

J.R.R. Tolkien, 1955, *The Lord of the Rings: The Return of the King*

Title

"HOW MUCH DAMAGE CAN READING A BOOK DO?": A Qualitative Study of Librarians' Approaches to Trigger Warnings

Abstract

Trigger warnings have become an increasingly common feature when literature is discussed on digital platforms, particularly on BookTok. However, research on how such warnings are understood and handled in everyday library practice remains limited. This study therefore took its starting point in an identified knowledge gap concerning how librarians relate to and work with trigger warnings when promoting fiction to young readers. The study employed a qualitative methodology consisting of semi-structured interviews and document analysis. The theoretical framework consisted of practice theory, genre theory and Genette's theory of the paratext. The aim was to investigate how public and school librarians understand and handle these trigger warnings in relation to young users, and how these considerations influence acquisition, display, and reference interviews within library practice. The findings were further analysed in relation to the expectations and regulations that shape different library contexts. The study shows that trigger warnings are not handled as an explicit or standardised tool. Instead, they are embedded in communicative and situational practices in which librarians balance access to literature, protection of young readers, perceptions of particular genres, and the risk of steering readers through professional judgement. Overall, the findings show that the handling of trigger warnings is shaped by the libraries' young users, librarians' attitudes toward particular genres and potentially triggering content, as well as by questions of expectations, responsibility and institutional regulations.

Keywords

Librarianship, library practice, trigger warnings, content warnings, content notes, acquisition, reference interview, young adults, adolescence, fiction, controversial literature, challenged books, reading practices, reading promotion, reader advisory services, BookTok

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.1.1 Content notes, content warnings och trigger warnings	1
1.1.2 Trigger warnings på BookTok	3
1.1.3 Debatten om BookTok och "problematiserande" skönlitteratur	4
1.2 Problemformulering	5
1.3 Syfte och frågeställningar	6
1.4 Avgränsningar	6
1.5 Disposition	7
2 Tidigare forskning	8
2.1 Litteratursökning	8
2.2 Trigger warnings	8
2.3 Urval och hantering av kontroversiellt material	11
2.4 BookTok och ungas läskulturer	14
3 Teoretiska perspektiv	16
3.1 Praktikteori	16
3.2 Genreteori	18
3.3 Paratexter	20
4 Metod	22
4.1 Metodval	22
4.2 Semistrukturerade intervjuer	23
4.2.1 Urval av informanter	24
4.3 Dokumentanalys	25
4.3.1 Urval av dokument	26
4.4 Etiska övervägande	26
4.5 Analysprocess	27
5 Resultat och analys	29
5.1 Trigger warnings	29
5.1.1 Ett komplext fenomen	29
5.1.2 Möjligheter och risker	31
5.1.3 Trigger warnings i framtida biblioteksverksamhet	36
5.2 Förmedling av skönlitteratur	38
5.2.1 Icebreaker som en dealbreaker	38
5.2.2 Tillgängligt, men inte lika synligt	41
5.3 Inställningen till ungas läsning	43
5.3.1 Tantsnusk, hockeysexböcker och tortyrmanga, och allt däremellan	43
5.3.2 "All läsning är bra läsning"	47
5.4 Inköp och urval	49
5.4.1 "Det är ju elevernas bibliotek"	49

5.4.2 Att vara gatekeeper, utan att säga nej.....	52
5.5 Läsfrämjande vs. professionellt ansvar.....	56
5.5.1 Påverkan och styrning.....	56
5.5.2 Läslusten först.....	60
5.6 Analytisk sammanställning.....	63
6 Diskussion och avslutande reflektioner.....	65
6.1 När praktiken föregår begreppet.....	65
6.2 När trigger warnings omsätts i praktik.....	68
6.3 När ansvaret formar praktiken.....	72
6.4 Slutsatser.....	74
6.5 Vidare forskning.....	77
7 Referenser.....	78
7.1 Omnämnd skönlitteratur.....	85
8 Bilagor.....	87
8.1 Bilaga 1: Intervjuguide.....	87
8.2 Bilaga 2: Inledande mail till bibliotekarier.....	89
8.3 Bilaga 3: Samtyckesblankett.....	91
8.4 Bilaga 4: Medskick till intervjun.....	94
8.5 Bilaga 5: Omnämnd skönlitteratur med TW.....	95
8.6 Bilaga 6: Arbetsfördelning.....	99

1 Inledning

Under våren 2025 figurerade titeln *Haunting Adeline* av H.D. Carlton frekvent på BookTok, ett sub-community på plattformen TikTok där användare diskuterar böcker. Detta är en titel inom den så kallade darkromance-genren, en genre känd för sina explicita och ofta ifrågasatta sex- och våldsscener. En recensent på BookTok beskrev denna bok som ”the trigger of trigger warnings”, varvid en lång lista över dessa sedan följde, framför allt kring sexuellt våld. Samtidigt följde vi den svenska debatten i *Biblioteksbladet* där titeln figurerade aktivt, här explicit i relation till ungas läsning.

Detta ledde oss till att diskutera hur man som bibliotekarie ställer sig till och hanterar den här typen av varningar, särskilt i relation till unga, och hur det kan påverka hur man förmedlar denna typ av skönlitteratur. Nyfikna som vi båda är, läste vi *Haunting Adeline*, men blev snarare mer osäkra än säkra på svaret. Hur kan bibliotekarier stödja unga läsare när det kommer till skönlitteratur med ett potentiellt triggande innehåll? Och hur gör man det utan att begränsa deras tillgång till skönlitteratur? Vilket ansvar ligger hos bibliotekarien och vilket ansvar ligger hos läsaren? Hur påverkas dessa frågor av att trigger warnings blivit en alltmer etablerad del av bokdiskussioner online, exempelvis på BookTok?

Vår osäkerhet blev därmed utgångspunkten till den här uppsatsen. Att belysa detta fenomen, synliggöra olika perspektiv, resonera och diskutera kan ge oss, och förhoppningsvis andra aspirerande eller verksamma bibliotekarier, mer kött på benen inför framtiden.

1.1 Bakgrund

1.1.1 Content notes, content warnings och trigger warnings

I studien kommer begreppet trigger warnings användas för att benämna både content notes, content warnings och trigger warnings. Detta för att samtliga av dessa varningar utgår från samma syfte, nämligen att skydda individer vars unika erfarenheter har gjort dem känslomässigt sårbara för specifikt innehåll. I studien kommer vi vidare att utgå från följande definition:

A trigger warning, content warning, or content note refers to a statement intended to help individuals prepare for or avoid content. [...] Thus, our working definition of

trigger warnings is predicated on the intent of the statement: any statement that intends to help individuals prepare for or avoid content likely to trigger memories or emotions relevant to past experiences. (Bridgland, Jones & Bellet 2024, s. 751–752)

Det är därmed tydligt att begreppen ofta används synonymt och kommer även att göra det i denna studie, då de i praktiken fyller samma funktion. Förkortningen TW används i texten som en variation av begreppet trigger warnings, för att undvika upprepning.

Begreppet trigger kommer ursprungligen från psykologin, särskilt kring forskning om trauma och Posttraumatic Stress Disorder (Colbert 2017, s. 3, 10). Personer med PTSD kan reagera starkt på stimuli som påminner om ett trauma och dessa stimuli kallas triggers. Inom terapi började man därför prata om att varna eller förbereda personer för potentiella triggers, vilket ledde till begreppet trigger warnings. Den moderna användningen uppstod dock främst i online-communityn under sent 1990-tal och tidigt 2000-tal, såsom på feministiska bloggar, i forum och senare på Tumblr, där det var vanligt att man varnade för exempelvis innehåll som berörde övergrepp eller ätstörningar (Colbert 2017, s. 10–11).

Under 2010-talet började trigger warnings diskuteras i akademiska miljöer, särskilt i USA. Studenter efterfrågade varningar i kursplaner, inför föreläsningar och att känsligt innehåll i kurslitteratur skulle markeras. Här blev trigger warnings en större debatt kring akademisk frihet och studenters psykiska hälsa. Debatten hade två särskiljande motpoler, de som ansåg att trigger warnings hjälper personer med trauma och ger möjlighet att förbereda sig, och de som var kritiska och menade att användningen kan uppmuntra undvikande och riskerar att begränsa undervisning (Colbert 2017, s. 12–15).¹

Idag används trigger warnings i många sammanhang, på många olika sätt. På sociala medier, i podcasts, i böcker och fanfiction, på författares webbplatser, i undervisning, i arkiv och på museum, och på streamingplattformar. I vår studie kommer vi framför allt att närma oss fenomenet i koppling till skönlitteratur, med ett särskilt fokus på BookTok, där TW förekommer i boksamtal eller i användares recensioner av böcker.

När man talar om trigger warnings är en vanlig uppfattning att det främst rör sig om explicit våld och sexuellt innehåll, men fenomenet är mycket bredare än så,

¹ Debatten om trigger warnings och akademiska utbildningsmiljöer fördjupas under 2.2 *Trigger warnings*.

vilket också belyser hur triggers är väldigt ambivalenta och individuellt baserade. Vi har valt att utgå från den så kallade Trigger Warning Database för att ge exempel på trigger warnings kopplade till den skönlitteratur som lyfts under materialinsamlingen. Detta är en fri, sökbar, användardriven databas fokuserad på skönlitteratur där användare kan söka på böcker efter titel, författare eller typ av trigger. Den är organiserad i listor över triggers i tema- eller ämnesgrupper (där exempelvis ”Blood, Injury & Medical” är en huvudkategori), som i sin tur består av många mer specifika triggers (COVID-19, Hospitalisation och Scars är exempel på underkategorier).²

1.1.2 Trigger warnings på BookTok

Hashtaggen #BookTok har under de senaste åren blivit en integrerad del av det internationella litterära fältet och representerar ett så kallt sub-community på plattformen TikTok som haft en enorm påverkan på både produktion, distribution och mottagande av litteratur (Dera 2024, s. 1). BookTok används främst av unga och plattformens algoritmer ämnar att väcka reaktioner och fånga intresse hos användarna. Det är framför allt innehåll som väcker starka känslor som unga dras till, ofta till titlar inom genrer såsom darkromance, dark fantasy och romaner kring tabubelagda teman (Frisell 2026). Att plattformen påverkat ungas läskulturer är tydligt och Haglund (2024, s. 99) skriver att BookTok har kommit att bli ”en av samtidens viktigaste plattformar för social läsning”.

Det är framför allt på BookTok som trigger warnings har kommit att bli ett etablerat inslag i digitala diskussioner av litteratur, i syfte att uppmärksamma användare om en boks innehåll. Gardegård (2022) skriver att detta ofta rör sig om sexuellt innehåll, övergrepp och våld. Att sätta TW på böcker som anses innehålla känsligt innehåll har alltså blivit en norm och är en del av hur böcker beskrivs och recenserar av unga läsare på plattformen. Inte bara i syfte att skydda läsare som vill undvika ett visst typ av innehåll, utan också för att beskriva ett innehåll som en annan läsare kanske är nyfiken på och vill läsa om (Lundh 2025, s. 54–55). Funktionen på BookTok ses därmed som tveeggad: både för att varna och för att markera i syfte att göra det sökbart. Utifrån detta kan trigger warnings förstås som ett sätt för läsare att orientera sig i en etablerad läspraktik.

² Se fler huvud- och underkategorier direkt via databasen, <https://triggerwarningdatabase.com/masterlist-tw/>.

1.1.3 Debatten om BookTok och "problematisksk" skönlitteratur

Även fast trigger warnings inte explicit brukar diskuteras i svenska sammanhang är debatten om BookTok och dess inflytande på unga läsare högst aktuell. Skönlitteratur som trendar på BookTok framställs inte sällan som problematisk och i en artikel i *Biblioteksbladet* beskrivs att "skolbiblioteken fylls med mjukporr" om bibliotekarier köper in vissa typer av subgenrer som cirkulerar på plattformen (Ivarsson 2025). Här framhålls avvägningen om att "väga läslust mot ansvar" och göra det "professionellt", samtidigt ser man en lösningen i fler utbildade skolbibliotekarier och tydligare riktlinjer kring urval och inköp (Ivarsson 2025). I en annan artikel framkommer det att viss litteratur kan ha negativt inflytande på sina läsare och att vi måste börja prata mer om det. Här diskuteras det om all läsning faktiskt är bra läsning i koppling till ett specifikt exempel där en 14-årig tjej beskrev *Haunting Adeline* som den bästa bok hon någonsin hade läst (Johansson 2025).

Reaktionerna till artiklarna har varit många: vissa ansåg att krönikörerna är något viktigt på spåren, medan andra anser att de är moraliserande och att bibliotekarier inte ska vara smakdomare (Eriksson 2025). I ännu en artikel i *Biblioteksbladet* skriver debattören att skolbiblioteket inte kommer att bli en trygg plats om vuxenvärlden fortsätter att kritisera och övervaka ungas läsning, däremot är det tydligt att det krävs en ökad kunskap kring BookTok för att kunna möta de ungas nya läsvanor (Forsbacka 2026). Sammantaget visar debatten om BookTok att frågor om ungas läsning, påverkan och professionellt ansvar är långt ifrån oproblematisk, och att bibliotekarier i praktiken förväntas navigera mellan motstridiga förväntningar.

Debatten om BookTok kan även ses gå hand i hand med den så kallade läskrisen bland barn och unga som debatterats hektiskt i Sverige under de senaste åren. Här går det att urskilja en spänning mellan å ena sidan argumentet att det viktigaste är att barn och unga faktiskt läser, inte vad de väljer att läsa, och å andra sidan tanken om att det spelar roll *vad* de läser och att det ska vara "bra" litteratur.

Det förstnämnda argumentet betonar aspekter som läslust, tillgänglighet och sänkta trösklar till litteratur. I en ledare i *Dagens Nyheter* (2021) framhålls exempelvis att det viktiga inte är om vi läser god litteratur eller ej, utan att vi läser böcker överhuvudtaget och att man därför inte bör se ner på en viss typ av litteratur eftersom det kan påverka läslusten negativt. Detta är ett argument som läraren och författaren Anne-Marie Körling (2025) också förespråkar. När läsning omges av

outtalade normer om vad som räknas som värdefull litteratur kan läsaren uppleva känslan av att läsa “fel” böcker, vilket även hon menar har påverkan på läslusten.

Det andra argumentet förespråkar litteraturens språkliga, estetiska och bildande potential, ofta bottnat i föreställningar om barn och ungas sårbarhet och behov av vägledning. Häromåret tog exempelvis Regeringen tillsammans med Statens kulturråd fram läslistor som är tänkta att bidra till ökad läsning bland barn och unga (Regeringskansliet 2024). Dessa togs fram utefter en rad urvalskriterier, men tydligt är att läsningen ska bidra med mer än läslust och underhållning, såsom att påverka och förändra, liksom öka läsarens förståelse för sig själv och omvärlden (Skolverket 2024).

Dessa spänningar aktualiserar frågan om ansvar i relation till ungas läsning. När skönlitteratur diskuteras utifrån risk, påverkan och lämplighet blir frågor om ansvar, vägledning och skydd samtidigt aktuella. Detta är spänningar som också tar plats inom biblioteksverksamhet.

1.2 Problemformulering

Trigger warnings har på senare tid blivit ett etablerat inslag i läspraktiker, inte minst på BookTok. Trots detta framstår fenomenet som relativt outforskat i relation till biblioteksverksamhet. Samtidigt är frågan inte ny för professionen. Bibliotekarier har länge arbetat med att vägleda läsare kring skönlitteratur utifrån olika former av förmedling anpassad utifrån målgruppen. Därmed utgör dessa praktiker tolkningar av innehåll, målgrupp och lämplighet. Att köpa in, samtala om och synliggöra skönlitteratur är därmed något bibliotekarier gör aktivt, där hantering, resonemang och tolkningar inte skapas ur intet utan alltid innebär ett mått av professionellt omdöme.

Det som gör trigger warnings särskilt problematiskt i en bibliotekskontext är att de aktualiserar en spänning som redan präglar diskussionen om ungas läsning: balansen mellan läslust och ansvar, mellan skydd och tillgång, mellan vägledning och risk för moralisering eller censur. Både folk- och skolbibliotek vilar på ideal om fri läsning, tillgänglighet och att främja läslust, samtidigt som bibliotekarier i praktiken förväntas göra urval och ta hänsyn till målgrupp, förväntningar och styrning.

Trots att dessa spänningar är centrala i den samtida debatten om BookTok, “problematisk” skönlitteratur och ungas läsning, finns begränsad kunskap om hur

bibliotekarier faktiskt hanterar trigger warnings och potentiellt triggande innehåll i sitt vardagliga arbete. Det saknas forskning som undersöker hur fenomenet tolkas, förhandlas och hanteras i praktiken vad gäller inköp, referenssamtal och exponering, särskilt i relation till målgrupp, uppdrag och föreställningar om ungas läsning. Denna studie tar sin utgångspunkt i denna kunskapslucka och syftar till att bidra med en ökad förståelse för hur bibliotekarier förstår och hanterar trigger warnings i det praktiska biblioteksarbetet.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår uppsats är att belysa hur folk- och skolbibliotekarier praktiskt förhåller sig till och hanterar trigger warnings i arbetet med förmedling av skönlitteratur till unga. Fokus ligger på de resonemang, bedömningar och professionella avvägningar som synliggörs i förmedlingspraktiker, särskilt vid referenssamtal, exponering och inköp. Genom detta vill vi bidra till ny kunskap om hur bibliotekets målgrupp, skillnader i uppdrag och styrning, samt synen på ungas läsning påverkar bibliotekariers förhållningssätt till och hantering av trigger warnings.

Våra forskningsfrågor är följande:

- Hur resonerar bibliotekarier kring trigger warnings i arbetet med förmedling av skönlitteratur till unga?
- Hur kommer hanteringen av trigger warnings till uttryck i bibliotekariers förmedlingspraktiker, med fokus på referenssamtal, exponering och inköp?
- Vilka professionella avvägningar och spänningar aktualiseras i bibliotekariers hantering av trigger warnings, särskilt i relation till målgrupp, uppdrag och föreställningar om ungas läsning?

1.4 Avgränsningar

Eftersom vår studie till stor del tar utgångspunkt i BookTok och den samtida debatten om ungas läskulturer har vi avgränsat oss till unga och skönlitteratur. Vi har valt att fokusera på både folkbibliotekarier som arbetar uttryckligen med unga och skolbibliotekarier. Vi har begränsat oss till högstadiesbibliotek (åk 7–9) och gymnasiesbibliotek, vars målgrupp kan benämnas som ”unga”. Urvalet finner sin relevans i att det är bibliotek som samtliga hanterar skönlitteratur i koppling till unga,

samtidigt som de har olika målgrupper och därmed sannolikt gör olika typer av bedömningar i koppling till potentiellt triggande innehåll. Genom att de har olika former av styrdokument och uppdrag att förhålla sig till ser dessutom förväntningarna på respektive bibliotek olika ut. Att vi vidare inte definierar ”unga” beror på att det kan inbegripa alltifrån elever på högstadienivå (12–15 år) upp till unga vuxna, beroende på hur folkbibliotek väljer att dela in sin ungdomsavdelning. Vi har valt att avgränsa oss till Skåne då vi i största mån möjligt vill genomföra materialinsamlingen på plats, likaså ses inte målet vara att göra en heltäckande eller komparativ studie kring hur bibliotekarier i allmänhet hanterar och resonerar kring trigger warnings, utan mer belysa att och hur fenomenet tar plats inom biblioteksverksamhet.

1.5 Disposition

Uppsatsen har inletts med ett bakgrundsavsnitt vars syfte är att ge kontext till läsaren. Därefter presenterades forskningsproblemet, som åtföljdes av studiens syfte och frågeställningar. Första kapitlet avslutades med studiens avgränsningar och disposition. Härnäst följer kapitel 2 kring tidigare forskning, som sedan åtföljs av kapitel 3 om studiens valda teoretiska perspektiv. Därefter presenteras metoden för studien i kapitel 4, där vi också beskriver de etiska överväganden som gjorts och analysprocessen. Resultatet presenteras och åtföljs av analys i kapitel 5, som är indelad i olika teman med underrubriker. Studien avrundas i kapitel 6 i koppling till empirin, vars indelning i grova drag utgår från våra tre forskningsfrågor. Kapitlet avslutas sedan med studiens slutsatser och förslag på vidare forskning.

2 Tidigare forskning

Forskning om hur bibliotekarier hanterar trigger warnings i det dagliga arbetet är begränsad, särskilt vad gäller hur fenomenet förstås och omsätts i praktiken i relation till referenssamtal, exponering och inköp, inte minst inom folk- och skolbibliotek. För att positionera studien i relation till tidigare forskning behövde vi därför istället utgå från tre närliggande forskningsområden: studier om trigger warnings, forskning om urval och hantering av kontroversiellt material inom biblioteksverksamhet samt forskning om BookTok och ungas läskulturer.

2.1 Litteratursökning

För att identifiera tidigare forskning har vi genomfört en utförlig litteratursökning. Vi har utgått från framför allt Lunds universitets sökmotor Finn, men har också använt oss av databaserna LISTA, SwePub och Google Scholar. För att försäkra oss om att vi täckt in relevant forskning i koppling till vår studie tog vi även hjälp av en ämnesbibliotekarie.

Vid våra sökningar använde vi oss av relevanta sökord på både svenska och engelska för att kunna identifiera både svensk och internationell forskning. Inför sökprocessen kom vi gemensamt fram till, som presenterats ovan, tre huvudsakliga teman som vi utgick från i vår litteratursökning. I urvalet av forskning har fokus legat på vetenskapligt granskade artiklar och publikationer, i syfte att säkerställa en vetenskaplig grund. Andra typer av källor har endast i undantagsfall inkluderats då de bedömts som särskilt relevanta. Till sist har vikt lagts vid ny forskning, både för att forskningen generellt ska vara så aktuell som möjligt, men också utifrån tanken att forskningsfält såsom BookTok och trigger warnings kan utvecklas fort.

2.2 Trigger warnings

Forskning om trigger warnings har främst varit framträdande i studier som berör användandet av TW inom högre utbildning i USA, där fokus ofta rör studenters möte med potentiellt triggande innehåll i undervisningen.

Utifrån forskningen är det tydligt att det råder delade meningar kring användningen av trigger warnings i utbildningssammanhang. Exempelvis

argumenterar Richard E. Vatz (2016) i sin artikel *The Academically Destructive Nature of Trigger Warnings* att användningen av TW riskerar att uppmuntra studenter till att undvika potentiellt känsligt, men viktigt material. Liknande invändningar förs även fram av Jack Halberstam (2017) i *Trigger Happy: From Content Warning to Censorship*, som diskuterar hur TW kan påverka akademisk frihet och universitetets roll som plats för kritiska diskussioner. Samtidigt finns forskare som argumenterar för att trigger warnings kan bidra till ett mer inkluderande undervisningsklimat. Eleanor Amaranth Lockhart (2016) framhåller i sin artikel *Why trigger warnings are beneficial, perhaps even necessary*, som ett gensvar till Vatz (2016) artikel, att TW kan ge studenter möjlighet att förbereda sig inför potentiellt triggande innehåll, medan titeln på Leland Spencers och Theresa Kulbagas (2018) artikel *Trigger warnings as respect for student boundaries in university classrooms* talar för sig själv.

Andra forskare har intagit ett mer empiriskt förhållningssätt. I *Trigger Warning Efficacy: The Impact of Warnings on Affect, Attitudes, and Learning* undersöker Guy A. Boysen et al. (2021) hur trigger warnings påverkar studenters lärande, känslor och attityder. Liknande frågor behandlas av India Bryce et al. (2023) i *Pulling the Trigger: A Systematic Literature Review of Trigger Warnings as a Strategy for Reducing Traumatization in Higher Education*, där fokus ligger på TW:s potentiella effekter inom högre utbildning.

Som ett svenskt exempel på diskussionen analyserar Rebecca Selberg (2021) i artikeln *Trigger warnings – om undervisning och politisk gränshållning i 2020-talets sociala landskap* TW i relation till idén om trygga rum, som hon menar hänger nära samman. Selberg (2021, s. 91) argumenterar nämligen för att trigger warnings inte enbart syftar till att varna för potentiellt upprörande innehåll, utan också till att säkerställa studenters rätt till ”ett tryggt rum” inom högre utbildning.

Även om forskningen främst rör undervisning i högre utbildning är den relevant eftersom den synliggör viktiga perspektiv för den här studien, såsom spänningar mellan akademisk frihet och ansvar. Att utgå från denna forskning kan därmed bidra till en mer nyanserad förståelse av fenomenet även ur ett bibliotekssammanhang.

Emily Knoxs (2017) kapitel ”Introduction: On Trigger Warnings” i antologin *Trigger warnings: History, theory, context* ligger närmare vår egen studies fokus. I kapitlet skriver Knox att det länge inom B&I funnits kritik mot märkning och klassificering av material utifrån tanken att sådana bedömningar aldrig kan vara helt

neutrala, utan speglar makt- och samhällsdiskurser. Knox (2017, s. XIV) lyfter musik som ett konkret exempel, där man ofta märker musik som potentiellt har kränkande sångtext med en varning, vilket delar in musik i ”bra” och ”dålig” sådan. Det problematiska i detta exemplet är att det ofta rör rap och hip-hop, vilket utmärker hela genrer. Utifrån ett bibliotekarieperspektiv lutar sig Knox mot reader-response theory, som påstår att alla närmar sig en text med sitt eget bagage och att vi därför inte på förhand kan veta hur någon reagerar på en text. Knox är därför kritisk mot hur TW kan fungera som en så kallad *prejudicial label*:

A prejudicial label will color that response and may keep them from accessing certain information. It can be argued that trigger warnings are prejudicial labels, as they warn people from accessing a resource. The argument that trigger warnings are a form of censorship seems to be based in this understanding of labeling. (Knox 2017, s. XV)

En annan studie är Kristin Antelmans (2023) *Content Warnings and Censorship*, som analyserar hur content warnings under de senaste åren har blivit allt vanligare inslag i metadata och katalogposter inom biblioteksverksamhet i USA. Antelman förhåller sig samtidigt kritiskt till denna praktik genom en dokumentanalys och kommer fram till att bibliotek behöver överväga flera centrala frågor och potentiella risker som uppstår av denna typ av varningar, exempelvis i relation till intellektuell frihet, kampen mot censur, bibliotekets neutrala roll i förmedling av information och frågor om ansvar. Likaså lyfts begreppet *governing authority*: ”Any librarian or archivist creating and applying content warning on behalf of their institution [...] does so from position of power vis-à-vis their readers” (Antelman 2023, s. 463). Samtidigt betonas att vad som uppfattas som potentiellt triggande är högst subjektivt, vilket väcker frågor om när och hur varningar faktiskt bör användas, huruvida bibliotek genom sådana märkningar riskerar att ta ansvar för innehållet, samt i vilken utsträckning bibliotek bör förlita sig på läsarens egen bedömning.

Linda Jacobsons (2017) artikel *Triggered: How should librarians handle material that might cause emotional distress?* har istället ett fokus på skolbibliotek. Jacobson menar att det är tydligt att bibliotekarier är uppdelade i de som tycker möjligheterna väger tyngre vid användning av TW, och de som anser att det finns för många risker. Å ena sidan kan trigger warnings skydda eleverna genom sin informativa funktion. Å andra sidan beskrivs hur TW är samma sak som att märka en bok, vilket närmar sig censur, och att ”[s]uch warnings, they say, fail to take into account the whole book, including its literary quality and approach to a topic”

(Jacobson 2017, s. 35). Likaså poängterar Jacobson (2017, s. 36) att klassiker, trots att de kan innehålla explicita ämnen, kommer undan eftersom de är just klassiker och därmed ses som ”bättre” litteratur, vilket kan påverka vilken sorts litteratur som förmedlas. Istället för att begränsa eller varna ses lösningen ligga i kommunikation och bibliotekariers professionella omdöme, men också att våga lita på elevernas förmåga som läsare:

If trigger warnings are placed on books, then every ya [young adult] title would have a warning sticker. I don't know why we are so afraid for readers. They will reject what they aren't ready for. (Jacobson 2017, s. 36)

2.3 Urval och hantering av kontroversiellt material

Även fast man tänker sig bibliotek som en neutral plats som ger tillgång till information, måste bibliotekarier ändå göra ett urval när de utökar förvärvet. I kapitlet *Folkbiblioteket som idé och praktik* skriver Lisa Olsson Dahlquist och Hanna Carlsson (2022) att folkbibliotekets uppdrag länge varit att samla och tillhandahålla information, med andra ord: att göra ett urval. En viktig del av arbetet bestod länge av, och gör till stor del det fortfarande, att kvalitetsgranska och välja ut vilket material som skulle ingå i beståndet, vilket Olsson Dahlquist och Carlsson (2022, s. 139) menar ”gav folkbiblioteket en grindvaktsfunktion gentemot dess användare”. Att tala om bibliotekarier i allmänhet som så kallade *gatekeepers* är inget nytt och det är en form av maktposition som professionen fortfarande besitter. Även Åsa Söderlind och Gullvor Elf (2014) har i rapporten ”*Vi arbetar i medborgarnas tjänst*” – *En kartläggning av mediestrategiskt arbete på bibliotek utifrån normerande dokument* undersökt urval och har identifierat en tydlig trend i användarstyrt förvärv. De kommer fram till att det hos bibliotekarier finns ”både osäkerhet och tveksamheter inför principfrågor rörande urval, inköp, förvärv och bestånd kopplat till sådant som informationsfrihet, allsidighet, kvalitet och censur” (Söderlind & Elf 2014, s. 86). Författarna diskuterar flera aspekter som är av relevans för vår studie, såsom åldersanpassning, dilemman kring specifikt innehåll och önskan om att skydda användaren genom att exempelvis informera om ett innehåll (s. 91–92). En av slutsatserna i rapporten är att bibliotekarier snarare säger ja än nej till önskemål som anses vara på gränsen till acceptabelt innehållsmässigt.

I kapitlet *Folkbibliotekets verksamhet för och med barn* skriver Pia Borrmann (2022) om vilken kompetens som krävs när man arbetar med barn och unga. Borrmann

(2022, s. 165, 169–170) menar att en folkbibliotekariers uppdrag är att utgå efter varje användares intresse och lust när det kommer till att hjälpa dem hitta litteratur. Det krävs en bred och djup kännedom om litteratur, både om titlar och om genrer, samt hur utgivningen och läsintresset förändrats över tid. Likaså vilka böcker som passar för olika åldrar, läsnivåer, funktionalitet, intressen och teman. Däremot berörs i mindre grad hur denna kompetens tar sig uttryck i praktiken, exempelvis vilka resonemang, prioriteringar och utmaningar som kan uppstå i mötet med unga användare.

Francesco Hultgren och Monika Johansson (2021, s. 101) intar istället ett skolbiblioteksperspektiv i sitt kapitel *Skolbibliotek och läsning* och poängterar att användarperspektivet är centralt i arbetet med inköp. Vikten ses ligga i att veta vad eleverna läser och vill läsa för att utveckla ett mediebestånd som möter, inkluderar och utmanar dem. Likaså att en medvetenhet kring ungas läsvanor kan förhindra begränsning i inköp, presentation, placering och urval (Hultgren & Johansson 2021, s. 103). Även Ulrika Centerwall, Pamela Schultz Nybacka och Maria Ringbo (2022, s. 340–343) skriver i sitt kapitel *Skolbibliotek för demokrati, lärande och kultur* att ett skolbibliotek är speciellt eftersom det dels styrs av målgruppen, det vill säga eleverna som går på skolan, dels utifrån skolverksamheten. Liksom Olsson Dahlquist och Carlsson (2022) lyfter även Centerwall, Schultz Nybacka och Ringbo (2022) fram bibliotekariens maktposition, genom dennes ansvar och bestämmande över hur biståndet ska utformas. Vidare poängteras hur skolbibliotekariens privata intresse kan komma att påverka beståndet och förmedlingen av litteratur.

Medan svensk forskning främst fokuserar på urval, professionellt omdöme och målgruppsanpassning i bibliotekariers arbete, behandlar internationell forskning i högre grad frågor om censur, självcensur och hantering av kontroversiellt innehåll, ofta i relation till skolbibliotekskontext och ungas läsning.

David McMenemy (2009, s. 86) diskuterar i sin artikel *Censorship or recklessness? – Obligations and legality in materials in libraries* hur censur handlar om alltifrån diskreta påtryckningar att inte införskaffa material inom vissa ämnen eller av vissa författare, till tydliga påtryckningar från myndigheter, intressegrupper eller individer. Fenomenet självcensur handlar främst om när bibliotekarier exempelvis undviker eller är försiktiga när det kommer till synliggörandet av material som kan ses som problematiskt. I vår studie blir detta av stor relevans eftersom det går att relatera till hur bibliotekarier hanterar och resonerar kring trigger warnings,

och hur detta kan likställas vid självcensur. Även Jennifer Moore och Alissa Tudor (2024) diskuterar självcensur i sin artikel *To add or not to add: An examination of self-censoring behaviors among school librarians* med utgångspunkt i hur ökning av bokförbud har påverkat skolbibliotekariens självcensurerande beteenden vid urval av böcker. Moore och Tudor (2024, s. 6) definierar självcensur på liknande vis som McMenemy (2009, s. 86), nämligen när bibliotekarier själv väljer att inte köpa in eller ta bort material som de uppfattar som kontroversiellt. Studien undersöker vidare vilka ämnen som bibliotekarier är mest tveksamma till att inkludera i sina bibliotekssamlingar, vilket de kommer fram till rör sig om innehåll kring sex, abort, svordomar och självskadebeteende. Slutsatsen är att bibliotekarier uttrycker en ökad tvekan att köpa in böcker som potentiellt uppfattas innehålla kontroversiella ämnen. Detta problematiseras ytterligare i Candi Garrys (2015, s. 76) artikel *Selection or Censorship? School Librarians and LGBTQ Resources* som poängterar att ett bibliotek är för alla dess användare, och att undvika att köpa in litteratur för att dess innehåll ses som kontroversiellt går emot bibliotekariers professionsetik.

Annette Macintyre (2025) presenterar i sin studie *Fortifying or Gatekeeping? A school librarian's inquiry into age-appropriate reading* fenomenet *age-appropriate reading* med ett fokus på amerikanska gymnasiebibliotek. Här belyses bibliotekariers grindvaktsfunktion i förhållande till att kunna bedöma *appropriateness*. Vidare tar Macintyre (2025) upp hur BookTok-böcker inte alltid är *age-appropriate* då de innehåller ”vuxet” innehåll, som exempelvis explicita beskrivningar av sex, grafiskt våld eller moraliskt tvetydiga budskap. Vid urval menar Macintyre (2025) att bibliotekarier utgår från åldersrekommendationer från förlag eller recensenter, samt professionellt omdöme. Det är därmed bibliotekarien som gör bedömningen kring vad som är lämpligt innehåll i förhållande till målgruppen.

Trots att Ashley Sell (2021, s. 2–3) utgår från ett lärarperspektiv i sin studie *To read or not to read: Navigating Young Adult literature in the classroom in the age of trigger warnings and banned books* belyser den värdefulla perspektiv i hur man kommunikativt kan hantera potentiellt triggande innehåll. Sell (2021, s. 34) poängterar likt Macintyre (2025) och Moore & Tudor (2024) att mycket litteratur som unga läser har varit föremål för censur på grund av innehåll, såsom sex, våld och svordomar, men betonar att detta inte förminskar verkets litterära värde, tvärtom. Poängen Sell (2021, s. 15–16) för fram är att skönlitteratur med sådant innehåll inte ska begränsas eller undvikas, utan att lösningen ligger i att lärarna är medvetna om

hur innehållet kan komma att påverka eleverna och agerar därefter, såsom att informera och förvarna.

2.4 BookTok och ungas läskulturer

När det kommer till tidigare forskning om BookTok ur ett bredare perspektiv har fenomenet främst studerats som en del av samtida sociala läskulturer, där fokus per automatik ligger på unga och unga vuxna då de tillhör majoriteten av användarna på plattformen. I exempelvis antologin *Social Reading Cultures on BookTube, Bookstagram, and BookTok* undersöker Bronwyn Reddan et. al. (2024) *social reading* på bland annat BookTok, och visar hur läsning här formas som en *participatory practice*. Studien belyser hur användare inte enbart delar bokrekommendationer utan också skapar gemenskap, identitet och estetiska uttryck kring läsning, där litteraturens värde förhandlas i interaktion mellan användare. Vidare framhålls hur TikToks utformning påverkar vilka böcker som synliggörs och hur de diskuteras. Detta bidrar med en bredare förståelse av BookTok som en del av en samtida social läskultur, vilket är relevant för att förstå det sammanhang i vilket bibliotekarier möter och förhåller sig till skönlitteratur som sprids via plattformen och trigger warnings.

När det kommer till forskning om BookTok i koppling till biblioteks- och informationsvetenskap har fenomenet främst studerats som verktyg, såsom för omvärldsbevakning, marknadsföring och inspiration, och i mindre utsträckning hur bibliotekarier praktiskt förhåller sig till och hanterar innehållet i den litteratur som de möter på plattformen.

Både i artikeln *Public libraries on TikTok – emerging platform vernaculars of communication and distribution* av Camilla Holm Soelseth et. al. (2025) samt Dina Mashiyanes (2022) artikel *From the horse's mouth: BookTok as a collection development strategy in academic libraries* undersöks hur bibliotekarier använder BookTok som ett sätt att nå ut till användare genom bokrekommendationer, synliggöra bibliotekstjänster, främja läsrelaterade aktiviteter och genom humor ge insikt i biblioteksarbete. När inköp studeras är det mest fokus på effektivitet och efterfrågan (Cameron & Chiovelli 2023), men också, som Mashiyane (2022, s. 459) tar upp, att användandet gör att man som bibliotekarie kan förstå den yngre läskulturen bättre. BookTok är därmed både ett verktyg för trendspaning och ett sätt att marknadsföra sitt eget bestånd. Att bibliotekarier det senaste årtiondet har förlitat

sig till stor del på *patron-driven acquisition* (användarstyrt förvärv) poängterar Mashiyane (2022, s. 460) gör att användandet av BookTok som en del av inköpsprocessen blir ett naturligt steg att ta. Forskningen är därmed ganska enad i att det är tydligt att BookTok lett till förändrade inköpsprocesser för många bibliotek, där man i allt högre grad anpassar beståndet efter trender och efterfrågan (Mashiyane 2022; Cameron & Chiovelli 2023).

Den problematik som forskningen främst lyfter fram verkar grunda sig i tanken om att det riskerar bli för många böcker av samma ”sort” om man utgår från trendande titlar på BookTok. Denna tanke lyfter exempelvis Kelsey Cameron & Chelsea Chiovelli (2023, s. 76) i kapitlet *As Seen on BookTok: Exploring Interactions Between TikTok and Public Library Collection Development* genom hur de anser att problemet grundas i brist på mångfald. Istället för att problematisera en viss typ av litteratur, exempelvis genremässigt, förespråkar Cameron & Chiovelli (2023, s. 81) istället vikten av att ”combat the white heteronormative books that prevalent on BookTok and support diverse books and authors.”

Sammanfattningsvis innebär detta att forskningen främst behandlar BookTok som ett verktyg, snarare än att undersöka hur bibliotekarier förhåller sig till det innehåll i skönlitteraturen som cirkulerar på plattformen. Margaret K. Mergas (2021) närmar sig dock detta i sin artikel *How can Booktok on TikTok inform readers’ advisory services for young people?* genom att diskutera trender i ungas läsning på BookTok, hur litteratur presenteras och förmedlas, samt potentiellt känsligt innehåll i litteraturen, men nämner trots detta inte trigger warnings. Slutsatsen i Mergas (2021, s. 8) studie är att unga ofta väljer litteratur som har stark emotionell påverkan och att bibliotek kan ta hjälp av BookTok för omvärldsbevakning. Vad studien inte framhåller är hur bibliotekarier i praktiken hanterar och förmedlar böcker vars innehåll potentiellt triggat unga läsare.

3 Teoretiska perspektiv

För att besvara vår studies frågeställningar har tre teorier valts ut: praktikteori, genreteori och Genettes teori om paratexter. Kombinationen utgår från tanken om att praktikteori kommer att ge oss en grund för att analysera hur trigger warnings hanteras av bibliotekarier som en del av professionspraktik. Detta kompletteras med genreteori, som gör det möjligt att visa hur trigger warnings kan ses som en genre som påverkar hur skönlitteratur tolkas, värderas och förmedlas. Teorin om paratexter appliceras för att visa på hur trigger warnings som märkningar skapar trösklar och påverkar förståelsen av en text. Med andra ord möjliggör teorierna en analys av trigger warnings ur flera perspektiv, som en del av bibliotekariers professionella praktik, som en genre som formar hur texter förstås och förmedlas, samt som en märkning som påverkar relationen till texten. Teorierna kompletterar med andra ord varandra väl och ger stöd i att kunna undersöka hur TW påverkar bibliotekariers dagliga arbete vad gäller referenssamtal, exponering och inköp av skönlitteratur. Under följande rubriker presenteras tydligare vad varje teori tillför till vår studie.

3.1 Praktikteori

Att definiera vad en praktik består av är vidare ingen enkel sak, vilket visar sig tydligast i hur många teoretiker tagit sig an utmaningen. Definitionen som vi i vår studie utgår från har sin grund i Theodore Schatzkis (2002, s. XI) resonemang, som ser praktiker som organiserade aktiviteter. För att bryta ner detta är aktiviteter kroppsliga, det är handlingar som utförs av människor, samtidigt som de sker i samspel med artefakter, såsom exempelvis böcker, inom en aktivitet. Dessa handlingar är dessutom återkommande sätt att handla i specifika situationer, men de är inte enbart upprepningar utan utgår från gemensamma förståelser, regler och mål. Samtidigt är praktiker *situerade* och kan i relation till den specifika situationen eller kontexten omförhandlas (Schatzki 2001, s. 11).

Inom praktikteorin är därför begreppen *doings* and *sayings* återkommande, med andra ord, praktiker består av handlingar och tal. Ett begrepp som kopplas till dessa och som vi finner relevant till vår studie är *knowing*. Cox (2012, s. 179) utgår från Gherardi som beskriver knowing med begrepp som *collective*, *situated*, *provisional*, *negotiated* och *emergent*. Det vill säga, kunskap är inte individuell, den

formas i kollektiva samtal, beror på situationen och förhandlas. Här lyfter Cox (2012, s. 179) vidare fram hur mycket kunskap är tyst kunnande, att den kan vara svår att formulera eller att den är kulturellt inbäddad i professionen. Det är ett *shared embodied know-how*, som när man exempelvis säger “man får känna av” eller “det där vet man bara”. Cox (2012, s. 177) poängterar därför att handlingens mening skapas inom praktiken. Detta tydliggörs genom att citera och resonera kring Schatzkis definition:

Schatzki's core definition explains that, for him, 'a practice is a temporally evolving, open-ended set of doings and sayings linked by practical understandings, rules, teleo-affective structure and general understandings' [...]. Thus it is about actions and socially given (if renegotiable) meanings, knowledge, and expectations. Practical understandings are 'knowing how to X, knowing how to identify Xings, and knowing how to prompt as well as respond to Xings'. (Cox 2012, s. 178)

Här lyfter Cox fram flera element av praktikteori som är av relevans för vår studie. En av dessa är som tidigare nämnt att praktiker förändras över tid och att de kan omförhandlas. Detta är av vikt eftersom trigger warnings är ett relativt nytt begrepp i biblioteksverksamhet, även om själva fenomenet, ansvars- och skyddsaspekten, går att koppla till redan existerande praktiker. Likaså att det handlar om ett slags “vetande”, vilket kan kopplas till att veta hur man bör hantera TW och potentiellt triggnande innehåll. Med andra ord, ett professionellt *shared embodied know-how*.

Teleo-affective structure å andra sidan handlar om hur mål och känslor ingår i praktiken. Vid hantering av TW kan målen handla om exempelvis tillgänglighet och omsorg, medan känslor som osäkerhet, försiktighet och en vilja att skydda också är en del av praktiken. Känslor är därmed inte primärt individuella, utan inbäddade i praktiker (Reckwitz 2002, s. 254). Detta kan ta sig uttryck i bibliotekariers professionella omdöme, där ett praktikbundet ansvar kommer till uttryck i hur man informerar, varnar eller skyddar. Andreas Reckwitz gestaltar detta väl när han beskriver praktik såhär:

A 'practice' (Praktik) is a routinized type of behaviour which consists of several elements, interconnected to one other: forms of bodily activities, forms of mental activities, 'things' and their use, a background knowledge in the form of understanding, know-how, states of emotion and motivational knowledge. (Reckwitz 2002, s. 249)

Med andra ord: kropp, tanke, artefakter, känslor och kunskap är inte separata, utan hänger ihop och tillsammans utgör en praktik. Att hantera trigger warnings inom

biblioteksverksamhet är därmed ett återkommande sätt att tänka, känna, samspela med böcker och använda sitt professionella omdöme.

3.2 Genreteori

Genreteori kan sägas utgöras av två framträdande skolor: The North American School och The Sydney School (Andersen 2009, s. 348–349). I vår studie kommer vi att utgå från den nordamerikanska skolan då den dels är bättre lämpad för biblioteks- och informationsvetenskap (BoI) med sitt fokus på social handling, typifiering och hur människor använder genrer praktiskt, dels kompletterar den praktikteorin väl. Den nordamerikanska skolan är starkt influerad av teoretikern Carolyn R. Miller (1984, s. 151) som menar på att genrer är sociala handlingar, det vill säga genrer gör något i en situation, på ett igenkännbart sätt. Detta vill vi applicera på fenomenet trigger warnings, som vi menar kan ses som en genre just eftersom det har igenkännbara funktioner.

Ett framträdande begrepp inom genreteorin är *typified*, eller typifiering. Detta innebär att en genre inte är en enskild handling, utan något som är igenkännbart och upprepas i liknande situationer. En genre belyser därför hur något förväntas tolkas, värderas och användas (Miller 1984, s. 151). På detta vis vill vi visa på hur TW inte bara är en markör utan ett etablerat sätt att socialt hantera potentiellt triggande innehåll. Ett sätt som i sig är en handling, en norm och en del av en praktik. Kopplat till TW kan man säga att varje bok är unik, men att läsare kan uppfatta att ”detta är en bok med potentiellt triggande innehåll”, varvid en typifierad situation skapas. Det är därmed, utifrån hur Miller (1984, s. 157) beskriver typifiering, en socialt skapad situation där vi människor tolkar situationen som riskfylld och använder en igenkännbar respons, nämligen trigger warnings.

Miller (1984, s. 152) nyanserar tanken om att det är innehåll och form som utgör en genre, genom att säga att det är funktionen som är kärnan: ”action encompasses both substance and form.” Form, innehåll och kontext hjälper därmed vid igenkänning, men det är funktionen genren har som är kärnan, genom hur det är först när människor återkommande använder ett visst innehåll, form och kontext för att utföra en social handling som genrer skapas (Miller 1984, s. 153). I koppling till TW kan därmed innehållet visa på vilket innehåll som uppfattas som känsligt, medan formen kan visa hur genren tar form, exempelvis genom listor, hashtags eller i

muntliga sammanhang. Kontexten kan säga oss var TW används och därmed i vilka praktiker genren verkar, såsom i biblioteksverksamhet eller av användare på BookTok. Med andra ord är innehåll, form och kontext inte det som definierar genren, men det är de komponenterna som gör den typifierade handlingen möjlig och igenkännbar i praktiken (Miller 1984, s. 159).

Jack Andersen (2009, s. 339) är en annan framstående genreteoretiker som har visat på hur teorin är tillämpbar inom BoI och skriver "[g]enres of nonfictional prose cover the relationship between forms of communication, human activity and social organization, and how activities are typified by means of genre." Även om Andersens fokus är på facklitteratur lyfter han fram flera relevanta tolkningar av genreteorin i koppling till BoI som är relevanta för vår studie. Trigger warnings kan utifrån detta förstås som mer än enbart information, de är en del av hur arbete organiseras i praktiken och kan förstås som ett typifierat sätt att hantera känsligt innehåll. De fungerar både som sociala handlingar, exempelvis att informera, skydda eller bedöma, och som kommunikativa markörer som signalerar hur ett innehåll kan tolkas.

På detta vis gör Andersen (2009, s. 341) begreppet typifiering applicerbart inom BoI genom att visa hur genreigenkänning också innebär en igenkänning av situationer. Genrer är därmed nära kopplade till handling och används i utförandet av arbete, vilket visar hur genre är direkt kopplad till praktik (Andersen 2009, s. 349). Trigger warnings signalerar därmed hur man kan förhålla sig till innehållet och är inte enbart information, utan också en del av hur beslut fattas och arbete organiseras, och kan därigenom fungera som ett stöd i sådana bedömningar. Genrer blir på detta sätt normativa, i den bemärkelsen att de bidrar till att forma vad som uppfattas som legitimt eller, i denna studie, lämpligt (Andersen 2009, s. 342). Likaså lyfter Andersen (2009, s. 355) hur genrer påverkar vad som räknas som behov och legitima sätt att agera, vilket aktualiserar frågan om huruvida trigger warnings svarar mot befintliga behov eller i sig bidrar till att skapa dem.

Andersen har i en senare artikel från 2022 (s. 229–230) även undersökt hur sociala medier erbjuder möjligheter till genreskapande, men inte skapar genrer själva. Plattformer, som exempelvis TikTok, ger användarna funktioner, såsom taggar, textfält och format, men genrer uppstår först när användare börjar använda dessa funktioner på ett återkommande sätt, för att utföra en social handling. Att trigger warnings används på BookTok i samband med bokrecensioner kan därmed förstås som ett typifierat och igenkännbart sätt att hantera känsligt innehåll. I linje med

Andersen (2022, s. 234) synliggör detta hur genrer formar vad som uppfattas som lämpligt, att det finns en etablerad förståelse för när det känns ”rätt” eller ”nödvändigt” att nämna trigger warnings i vissa situationer, vilket även kan påverka hur trigger warnings förstås och används i andra sammanhang, såsom inom bibliotekspraktik.

3.3 Paratexter

Genette (1997, s. 1–2) beskriver paratexten som det som ”enables a text to become a book and to be offered as such to its readers and, more generally, to the public”. En paratext är alltså något som gör en text tillgänglig. Vidare poängterar Genette hur paratexten därmed varken helt är en del av texten, eller helt en del av omvärldens diskurs, utan är en slags *undefined zone* som Genette uttrycker det, där mening, värde och förväntningar förhandlas.

Paratexter består enligt Genette (1997, s. 4–5) av två olika typer: peritexter och epitexter. Peritexter kan enklast beskrivas som de paratexter som finns i boken och är därmed fysiskt anknutna till den, såsom på omslaget, i inledningen eller i slutet. Det kan röra sig om titel, innehållsförteckning, förord etc. Epitexter å andra sidan finns utanför boken, ofta med hjälp av media. Här kan det röra sig om paratexter på författares hemsidor, i recensioner, på sociala medier, i bibliotekskataloger etc. Bibliotekarier kan därmed möta trigger warnings på många olika sätt, både som peritexter och epitexter. För att ge ett konkret exempel kan det vara att en bibliotekarie möter en epitext innan inköp, såsom på BookTok eller i förlagstexter, senare under hantering som peritext genom att dessa varningar listas i själva boken och sedan som epitext igen i mötet med användare, exempelvis i referenssamtal. Att applicera Genettes teori om paratexter kan med andra ord hjälpa oss att belysa hur trigger warnings fungerar som en inramning av texten och påverkar hur den tolkas och vidare hanteras.

Ett återkommande begrepp inom teorin om paratexter är *threshold*, nämligen hur paratext är en tröskel som erbjuder ”the world at large the possibility of either stepping inside or turning back” (Genette 1997, s. 1–2). Med andra ord kan paratexten ses som ett beslutstillfälle, något som antingen får användaren att träda in, det vill säga läsa innehållet, eller avstå. Genom att se trigger warnings som en form av paratext kan vi belysa hur TW fungerar som trösklar. De förvarnar läsaren om

något där denne kan förbereda sig, och därefter har möjlighet att läsa eller avstå. Likaså visar teorin hur TW kan ses som en paratext som befinner sig mellan boken och social diskurs (såsom risk, ansvar, skydd etc.). Detta visar hur trigger warnings också genom sin roll som paratext inte är neutral, då de påverkar hur texten möts genom att forma relationen mellan text och läsare, vilket är just paratextens kärnfunktion (Genette 1997, s. 1–2). Eller utifrån vår tolkning av teorin: mellan text och bibliotekarie.

Likaså argumenterar Genette (1997, s. 3) att "[t]he ways and means of the paratext change continually, depending on period, culture, genre, author, work, and edition, with varying degrees of pressure, sometimes widely varying". Paratexter kan därmed sägas vara både historiskt och kulturellt situerade, genom hur vissa upplevs som mer tvingande och självklara i en tid, jämfört med en annan. Trigger warnings har inte alltid varit en självklar del av böcker, och är det inte i dagsläget heller. Snarare har man först på senare år sett ett uppsving i användandet av TW kopplat till skönlitteratur, framför allt i koppling till digitala läskulturer och samtida diskurser om ansvar och trygghet.

4 Metod

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för studiens genomförande. Detta för att sträva efter att göra studien så transparent som möjligt genom att tydligt redovisa forskningsprocessens olika steg, vilket går i linje med ett av de kvalitetskriterier som Alvinus, Borglund och Larsson (2023, s. 28–30) beskriver kan stärka studiens trovärdighet och pålitlighet. Vi börjar därför med att presentera våra metodval samt de överväganden som ligger till grund för dessa. Därefter kommer vi att presentera de valda metoderna, semistrukturerade intervjuer och dokumentanalys, mer ingående under separata underrubriker. Detta följs av studiens forskningsetiska övervägande i relation till studiens metodval. Avslutningsvis kommer vi att redogöra för analysprocessen samt hur vi kommer att tolka och bearbeta vårt empiriska material.

4.1 Metodval

Studien bygger på en kvalitativ metodansats eftersom denna metod möjliggör en nära kontakt med den empiriska världen samt att genom att lyssna på informanternas erfarenheter, tolkningar och utövande skapas förstahandskunskap, vilket passar vår studies syfte väl (Taylor, Bogdan & DeVault 2016, s. 10). Vidare föll metodvalet på intervjuer med folk- och skolbibliotekarier som i vår studie kommer att utgöra vårt primärmaterial. Dessa kompletteras sedan under analysprocessen med en dokumentanalys. Studiens metodval syftar alltså till att skapa förutsättningarna för att kunna belysa bibliotekariers hanteringen av trigger warnings i arbetet med förmedling av skönlitteratur till unga och därmed synliggöra hur fenomenet uppfattas och hanteras av bibliotekarier i praktiken. Likaså analyseras de dokument som lyfts fram under intervjuerna för att belysa hur bibliotekariernas professionella omdöme formas i relation till olika institutionella ramar.

Kombinationen av intervjuer och dokumentanalys möjliggör för metodtriangulering, vilket syftar till att på ett effektivare sätt uppnå studiens syfte. Metodtriangulering definieras såhär:

In research, triangulation traditionally refers to a process whereby two or more methods of data collection or sources of data are used to examine the same phenomenon, with the aim of getting closer to the “truth” of the object of study as possible. [...] some qualitative researchers view triangulation as a way

of strengthening analytic claims, and of getting a richer or fuller story, rather than a more accurate one. (*Braun och Clarke 2013, s. 285–286*)

Användningen av flera kvalitativa metoder i studien syftar alltså till att fixera studieobjektet och skapa en tydligare bild av dessa, samtidigt som de kompletterar varandra väl. Tanken är dessutom att metoderna tillsammans på ett effektivare sätt ska ringa in och fastställa studiens empiriska fenomen, samtidigt som det ökar studiens trovärdighet (Alvehus 2023, s.101–102; Svensson & Ahrne 2022, s. 33).

4.2 Semistrukturerade intervjuer

Semistrukturerade intervjuer utgår enligt Kvale (1997 s. 124) från teman som ska behandlas, såväl som föreslagna frågor, samtidigt som det finns en öppenhet för förändringar beroende på de svar som ges av informanterna. Denna metod ansåg vi passa vårt syfte och våra frågeställningar väl eftersom vi ville ta del av bibliotekariers praktiska hantering och erfarenheter av trigger warnings, där öppna frågor som gav utrymme för fördjupade svar och diskussioner sågs som ett måste i studiens genomförande. Vi övervägde, som ett komplement till intervjuerna, både kvalitativa enkäter, för att göra en mer heltäckande studie, men också observationer, för att ge oss en mer direkt inblick i bibliotekariernas praktiska arbete, men på grund av både uppsatsens snäva omfång och tidsbegränsningen sågs semistrukturerade intervjuer som det mest lämpade metodvalet för materialinsamling. Samtidigt bedömde vi tidigt att intervjuerna gav vad vi ansåg som mättnad i materialet och var mer än tillräckligt för att uppnå syftet och besvara studiens frågeställningar.

Under intervjuerna har vi använt vår intervjuguide som har olika teman, och under varje tema har det funnits ett flertal kompletterande följdfrågor (se Bilaga 1: Intervjuguide). I enlighet med Lunds Universitets krav kring redogörelse för användning av generativ AI är det här av vikt att upplysa om att vi, och enbart i detta fall, använde oss av ChatGPT vid utformningen av vår intervjuguide. Detta motiveras utifrån att tjänsten användes på ett etiskt sätt genom att enbart fungera som inspirationskälla och bollplank, inte för att skapa färdigt material. Därefter sammanställde vi vår egna intervjuguide som vid skapandet utgick från studiens fokusområden. Vi genomförde alla intervjuerna tillsammans, men tog ansvar över olika teman under själva intervjun. Ansvarsfördelningen under intervjun har synliggjorts i intervjuguiden med olika färger på de överstrukna rubrikerna (Se Bilaga

1: Intervjuguide). Vi ställde följdfrågor vid behov under intervjun för att få igång ett bekvämt, givande och öppet samtal. De intervjuer som genomfördes på plats spelades in med universitetets diktafon efter informantens godkännande. De intervjuer som istället genomfördes på Zoom spelades in digitalt genom inloggning på vårt studentkonto på Zoom via Lund universitet efter informantens godkännande.

Efter genomförande av intervjuerna valde vi att manuellt transkribera samtliga intervjuer, vilket vi anser gjorde att vi kom närmare materialet. Samt även för att minska risken för felskrivningar som skulle kunna förekomma vid användning av AI-transkribering. Vi delade upp transkriberingen sinsemellan och såg till att vi använde samma procedur: en mer formell och skriftlig sådan, som Kvale (1997, s. 170) beskriver den. Här skrev vi exempelvis inte alltid ut upprepade ord i samma mening, såsom "men... men", samt utfyllnadsord, såsom "liksom", "eh", "ehm" när det inte påverkade själva innehållet. För att stärka studiens trovärdighet genom transparens valde vi att använda direkta citat från intervjuerna i analysen, vilket synliggör en tydlighet mellan empiri och tolkning (Alvinus, Borglund och Larsson 2023, s. 28–30).

4.2.1 Urval av informanter

Vi har sammanlagt gjort tio semistrukturerade intervjuer med verksamma bibliotekarier inom olika biblioteksformer. Dessa bibliotekarier valdes ut till studien eftersom de alla på olika sätt möter unga läsare i sitt dagliga arbete. Eftersom vi ville belysa hur bibliotekens målgrupp kan påverka deras hantering av trigger warnings var det av vikt att bibliotekarierna var verksamma vid olika bibliotekstyper. Intervjuerna genomfördes med bibliotekarier från bibliotek i olika kommuner och med varierande organisatoriska förutsättningar för att möjliggöra ett bredare och mer generaliserbart perspektiv trots en begränsad mängd intervjuer.³

I syfte att få tag i intervjupersoner som kunde förhålla sig till de frågor som vi ville belysa i studien har vi gjort ett strategiskt urval, som Alvehus (2023, s. 97) benämner det. Här handlar det om att göra ett urval utifrån de forskningsfrågor som ställs i studien. Vi har i god tid kontaktat olika folk- och skolbibliotek i Skåne. Vid första kontakt med biblioteken skrev vi ett mail utifrån studiens tema och frågor (se Bilaga 2: Inledande mail till bibliotekarier). Målet var att nå ut till bibliotekarier som

³ Med detta menas exempelvis bibliotekstyp, storlek, utformning (enskilt, integrerat, bredare målgrupp), bemanning etc.

jobbar med förmedling av skönlitteratur till unga och som fann att vårt ämnesval var av intresse, vilket ansågs viktigare än att urvalet skulle bli jämnt fördelat mellan de olika bibliotekstyperna. En oro fanns att trigger warnings kanske inte var speciellt etablerat inom svensk bibliotekverksamhet, så det sågs vara av vikt att vid första kontakt vara tydliga med studiens fokus så att vi kunde nå ut till bibliotekarier som hade eller ville skaffa sig kännedom om fenomenet. Därefter skickade vi samtyckesblanketten (se Bilaga 3: Samtyckesblankett), där det fanns ännu mer information om studien. Strax innan intervjun skickade vi även ut ett medskick till samtliga informanter (se Bilaga 4: Medskick till intervjun). Detta medskick syftade främst till att informera bibliotekarierna om vad diskussionerna kommer att kretsa kring under intervjun för att de i den mån de själva ville skulle kunna förbereda sig.

Informanter	Beskrivning
Bibliotekarie A	Arbetar som folkbibliotekarie
Bibliotekarie B	Arbetar som folkbibliotekarie
Bibliotekarie C	Arbetar som högstadiesbibliotekarie åk 7-9
Bibliotekarie D	Arbetar som gymnasiebibliotekarie
Bibliotekarie E	Arbetar som gymnasiebibliotekarie
Bibliotekarie F	Arbetar som gymnasiebibliotekarie
Bibliotekarie G	Arbetar som skolbibliotekarie för åk 1-7
Bibliotekarie H	Arbetar som skolbibliotekarie för åk 7-9 på ett integrerat folkbibliotek
Bibliotekarie I	Arbetar som skolbibliotekarie för åk 7-9 samt gymnasium
Bibliotekarie J	Arbetar som skolbibliotekarie för åk 7-9 samt gymnasium

Tabell 1: Informantbeskrivning

4.3 Dokumentanalys

I studien används kvalitativ dokumentanalys för att komplettera intervjumaterialet. Materialet består av olika typer av styrdokument, men också andra typer av dokument, såsom exempelvis lagtexter. Bowen (2009, s. 27) beskriver dokumentanalys som en systematisk procedur för att granska dokument. Här betonas det att dokumentanalys precis som andra kvalitativa metoder kräver att data granskas och tolkas för att framkalla mening, få förståelse och utveckla empirisk kunskap. Avsikten med detta är att belysa de formella institutionella ramar som bibliotekarierna

förväntas arbeta inom, men också de förväntningar och uppdrag som skapat organisatoriska förutsättningar inom vilka bibliotekariernas professionella omdöme och praktiska hantering av trigger warnings balanseras i arbetet med förmedling av skönlitteratur till unga. För, liksom Boreus (2022, s. 181) framhåller, så skapar dessa typer av texter värderingar, tolkningar och föreställningar, vilket i sig påverkar bibliotekspraktiker. Detta går i linje med hur Bowen (2009, s. 29–30) poängterar att dokument kan ge data om det sammanhang inom vilken informanterna verkar och att resultatet sedan kan användas för att kontextualisera den data som samlats in under intervjuerna.

4.3.1 Urval av dokument

Urvalet av dokument har gjorts utifrån de styrdokument som togs upp av våra informanter under intervjuerna utifrån tanken att endast de styrdokument som faktiskt används sågs som relevanta i att kunna fördjupa en analys av praktiskt förmedlingsarbete. Följande dokument framkom under intervjuerna: Barnkonventionen (SFS 2018:1197), Bibliotekslagen (SFS 2013:801), Skollagen (SFS 2010:800), samt skolans värdegrund som återfinns i både *Läroplanen för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet* (Skolverket 2022) och *Läroplanen för gymnasieskolan* (Skolverket 2025).

4.4 Etiska övervägande

Under studien har vi reflekterat utifrån Vetenskapsrådets (2024) *God forskningssed* som syftar till att främja ett etiskt förhållningssätt och bidra till ökad kunskap och diskussion om god forskningssed. Vi har dessutom tagit särskild hänsyn till de fyra forskningsetiska kraven som Alvinus, Borglund och Larsson (2023, s. 54–55) tagit fram: informations-, samtyckes-, nyttjande-, och konfidentialitetskravet:

- Vi tog hänsyn till informationskravet genom att informera våra informanter om studiens syfte och intervjuernas övergripande innehåll innan vi genomförde våra intervjuer. Informationen fick informanterna tillgång till i vårt inledande mail, samtyckesblanketten samt mail med information om intervjuens tematik (Se Bilaga 2, 3 samt 4).
- Vi tog hänsyn till samtyckeskravet genom att få ett skriftligt samtycke om deltagandet i vår studie, samt att tidigt berätta för informanterna att

deltagandet i studien var helt frivillig och kunde avbrytas när som helst. Informationen om samtycke fanns tillgängligt för alla informanter i samtyckesblanketten (Se Bilaga 3: Samtyckesblankett). Samtyckeskravet fann vi extra viktigt eftersom, liksom Hughes Tidlund & Von Unge (2022, s. 51) uttrycker det, att tilldela de inblandade rätt information är ”en grundbult i forskningsetiskt tänkande”.

- Vi tog hänsyn till nyttjandekravet genom att det insamlade materialet endast användes för forskningsändamål, alltså studiens syfte.
- Vi tog hänsyn till konfidentialitetskravet genom att hantera det insamlade materialet på ett säkert sätt under studiens gång där ingen obehörig kunde ta del av det. Detta genom att det insamlade materialet delades mellan författarna via en USB-sticka och lagrades i varsin lösenordsskyddad mapp på respektive dator. Det insamlade materialet kommer sedan efter studiens slut att raderas.

Innan materialinsamlingen påbörjades godkände uppsatsens handledare hanteringen av personuppgifter. Denna hantering utgår från att intervjupersonerna pseudonymiseras med kodnyckel (Bibliotekarie A–J) och den enda informationen som tillkommer är bibliotekstyp och målgrupp (se Tabell 1: Informantbeskrivning, s. 25). Vi nämner därmed varken namn, arbetsplats eller andra identifierande uppgifter i studien. Framkom detta i citat togs informationen bort genom parentes och kort information, såsom [*namn nämns*] eller liknande. Detta för att skydda våra informanter, men också för att bidra till öppna diskussioner. Känsliga personuppgifter behandlades därmed inte i studien.

4.5 Analysprocess

Vi har valt att genomföra en abduktiv tematisk analys. En tematisk analys beskrivs enligt Alvinus, Borglund och Larsson (2023, s. 11) vara ett “kvalitativt analytiskt verktyg för att identifiera mönster genom att analysera, tolka och beskriva teman”. Abduktion å andra sidan innebar att teoriutvecklande induktiva och teoriprovande deduktiva inslag kombinerades i studien genom ett samspel mellan vårt empiriska material och våra valda teorier (Alvinus, Borglund & Larsson 2023, s. 11; Alvehus 2023, s. 141–142). Studiens teman har arbetats fram utifrån att empiri och teori

kontinuerligt sattes i relation till varandra, vilket även gjorde att valet föll naturligt på en integrerad resultat- och analysdel.

Efter att vi transkriberade intervjuerna närläste vi materialet flera gånger, likaså de utvalda dokumenten. Under läsningen markerade vi citat och delar som vi bedömde kunde vara relevanta för vår studies syfte och frågeställningar. Analysen blev även teoristyrd då centrala begrepp från teorierna användes redan här, såsom knowing, teleo-affective structure och typifiering. Detta gjorde att fokus lades på de delar av materialet som kunde ses som förmedlingspraktiker inom bibliotekarieprofessionen. Detta gjorde även att material som främst berörde individuella handlingar som sågs ligga utanför dessa professionella praktiker valdes bort.

Under analysprocessen identifierades flera preliminära teman. Vissa teman valdes senare bort då de inte ansågs vara tillräckligt relevanta för studiens syfte eller för att de inte kunde analyseras utifrån vårt valda teoretiska ramverk. Exempelvis övervägdes klassificering som tema, vilket framgår i vår intervjuguide (Se Bilaga 1: Intervjuguide). Detta tema gick dock inte som förmedlingspraktik att koppla till trigger warnings i den utsträckning som vi ansåg var nödvändigt för att inkluderas i studien. Även samverkan och omvärldsspaning identifierades tidigt som möjliga teman, men prioriterades bort då andra delar av materialet framträdde som mer centrala och relevanta. Analysprocessen innebar också att vissa teman förändrades under studiens gång. BookTok identifierades tidigt som ett enskilt tema, men kom efter fortsatt analys mer att istället förstås som ett fenomen som existerade inom många olika förmedlingspraktiker, likaså i koppling till diskussioner om genrer och ungas läsning. Just frågor om genrer och synen på ungas läsning är något som blev mer framträdande i materialet än vad som först förutsågs, vilket gjorde att dessa också prioriterades framför andra teman.

Med andra ord utvecklades teman genom ett kontinuerligt samspel mellan studiens empiriska material och vårt teoretiska ramverk. Centrala teoretiska begrepp användes för att identifiera och tolka återkommande mönster i intervjuerna och dokumenten, samtidigt som materialet också påverkade vilka begrepp och teman som blev mest relevanta för analysen.

5 Resultat och analys

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för studiens resultat och analys. För att skapa en tydlig struktur är avsnittet uppdelat i fem huvudrubriker med tillhörande underrubriker. Avsnittet inleds med rubriken *5.1 Trigger warnings* som behandlar bibliotekariernas resonemang kring fenomenet trigger warnings. Här presenteras TW som ett komplext fenomen som innebär både möjligheter och risker inom bibliotekssammanhang, likaså diskuteras fenomenets framtida relevans inom fältet. Rubriken *5.2 Förmedling av litteratur* går in på hur bibliotekarierna praktiskt hanterar trigger warnings under referenssamtal med unga och exponering av skönlitteratur. I den efterföljande rubriken, *5.3 Inställning till ungas läsning*, synliggör vi hur bibliotekariernas resonemang kring populära genrer och titlar bland unga samtidigt implicit speglar deras tankar kring och hantering av trigger warnings och potentiellt triggande innehåll. I *5.4 Inköp och urval* djupdyker vi i spänningarna mellan användarstyrt förvärv och professionellt omdöme, och vilken roll trigger warnings spelar i detta. Sedan följer rubriken *5.5 Läsfrämjande vs. professionellt ansvar*, där vi belyser hur bibliotekarierna navigerar mellan ansvar och fri läsning i relation till skönlitteratur som är potentiellt triggande. Studiens resultat analyseras under varje rubrik med hjälp av studiens valda teorier, vilket kompletteras med en dokumentanalys när det är av relevans. Analysen sammanställs sedan under *5.6 Analytisk sammanställning*. De skönlitterära titlar som nämns under detta avsnittet listas med tillhörande trigger warnings i Bilaga 5: Omnämnd skönlitteratur med TW.

5.1 Trigger warnings

5.1.1 Ett komplext fenomen

Vid intervjuerna framkom det att samtliga informanter på något vis har stött på fenomenet trigger warnings tidigare. Många av informanterna kopplar specifikt TW till sociala medier, framför allt där bokrelaterat innehåll figurerar, såsom på BookTok, Goodreads, Instagram och bokbloggar. Men också till helt andra medier, som exempelvis streamingtjänster och nyhetskanaler. Inom just biblioteksverksamhet poängterar informanterna att det först är på senare år som diskussioner och hantering kring TW har tagit plats.

Något som samtliga informanter är överens om är att trots att begreppet TW inte är speciellt framträdande inom biblioteksarbete, är själva fenomenet en etablerad praktik och har varit det länge. Bibliotekarie F sa följande: ”Jag har nog använt mig av lite trigger warnings genom åren som bibliotekarie, fast jag har inte kallat det för trigger warning.” Det verkar därmed snarare ses som en informell bibliotekspraktik:

Det som slog mig lite under intervjun är nog hur mycket av det här arbetet som redan sker ganska informellt i biblioteksvärlden. Alltså att vi kanske inte använder begrepp som trigger warnings särskilt ofta. Men att vi ändå hela tiden gör små bedömningar kring hur vi förmedlar och pratar om böcker, särskilt när det gäller unga läsare. (*Bibliotekarie B*)

Inom bibliotekspraktik använder samtliga av de intervjuade TW främst som ett verktyg i referenssamtal med unga, även fast man snarare, som Bibliotekarie B uttrycker det: ”muntligt säger något i stil med att den här boken tar upp ganska svåra saker, snarare än att man använder begreppet trigger warning.” Det kan både handla om att bibliotekarierna själva informerar om innehållet, men också att användaren själv informerar bibliotekarien om vilket innehåll som den vill undvika:

Någon elev kan ha sagt det här vill jag absolut inte läsa om, och då har jag ju inte tipsat om sådant, eller tydligt sagt det här innehåller det här, till exempel sex eller otäcka krigsskildringar. (*Bibliotekarie F*)

Det är tydligt att TW ses vara en form av förvarning eller information, eller liksom Bibliotekarie F uttryckte det: ”Så att människor själv kan välja om de vill exponeras för upprörande material.” Bibliotekarie E å andra sidan anser att TW inte enbart är en varning för att potentiellt undvika innehåll, utan ett sätt att också identifiera innehåll:

Ibland kan det vara väldigt bra att man ser oh, okej, den där vill jag inte...då hoppar jag läsa den eller så kan det vara att men ah, det är exakt det här jag behöver läsa om just nu, asså att man vill utforska ett ämne. (*Bibliotekarie E*)

En återkommande aspekt i intervjuerna är att när vi diskuterar TW i allmänhet leder informanterna själva in diskussionen på bibliotekets eget arbete med *banned books*. Vad som är tydligt är att bibliotekarierna därmed ser en koppling mellan märkning genom TW och en form av censur. Bibliotekarie H är den som tydligast kopplade ihop TW och förbjudna böcker när hen berättade att det är viktigt att prata med unga om varför böcker förbjudits genom diskussioner om varför någon blivit tillräckligt triggad för att anse att en bok ska förbjudas och vilket sorts innehåll som kan leda fram till de känslorna och åsikterna.

Informanterna belyser därmed hur trigger warnings är ett komplext fenomen, men också att det inte är ett enhetligt eller tydligt avgränsat sådant, utan något som tar olika uttryck beroende på kontext och situation. Trots att begreppet i sig inte ter sig som särskilt etablerat inom biblioteksverksamhet, synliggör informanterna att fenomenet länge existerat som en del av bibliotekspraktik. Detta genom hur potentiellt triggande innehåll påverkar hur man förmedlar skönlitteratur till unga, och alltid har varit en del av bibliotekariers professionella omdöme.

Det är därmed tydligt att hanteringen av och resonemang kring potentiellt triggande innehåll sker genom situerade bedömningar i både mötet med och i förhållande till användare. I linje med Reckwitz (2002) kan man se detta som återkommande handlingar som utgår från en gemensam förståelse av fenomenet trigger warnings, även om bibliotekarier inte explicit använder begreppet. Enligt Cox (2012) kan det ses som knowing i praktiken, där bibliotekariers kunskap ytrar sig i sådana här små, situerade bedömningar, exempelvis i hur de väljer att formulera information om innehåll utan att använda begreppet trigger warnings. Detta innebär att hantering av TW inte utgår från fasta riktlinjer eller någon slags standardisering, utan formas och förhandlas i relation till den specifika situationen.

Dessa handlingar är dock inte slumpmässiga, utan är återkommande sätt att hantera en viss typ av situation. Utifrån Miller (1984) kan detta förstås som en typifierad social handling, där TW fungerar som en för bibliotekarierna igenkännbar respons när innehåll uppfattas som potentiellt triggande. Det centrala är därmed inte hur trigger warnings tar sig form, utan hur TW fyller en återkommande funktion, såsom att informera, förvarna, hjälpa läsaren välja etc. Formen belyser hur fenomenet både är situerat och flexibelt, genom hur det till exempel kan ta sig form av en lista i en bok, en hashtag på BookTok eller att en bibliotekarie muntligt under ett referenssamtal säger ”denna innehåller det här.” Dock är det samtidigt tydligt att TW är stabilt i sin funktion, där bibliotekarierna delar en gemensam förståelse av fenomenet inom bibliotekspraktik: som en förvarning eller information.

5.1.2 Möjligheter och risker

Under intervjuerna belyste informanterna både möjligheter och risker med trigger warnings i bibliotekssammanhang. En genomgående tanke som samtliga bibliotekarier uttryckte var att TW kan säga något användbart om ett innehåll som kan vara potentiellt triggande. Trigger warnings fungerar därmed som en förvarning,

både för läsaren och för bibliotekarien i sitt arbete. För läsaren blir det information som kan vara av vikt om man tidigare varit utsatt för någon form av trauma som man vill undvika att läsa om. Det behöver inte betyda att man inte kommer att läsa boken, utan att man kan förbereda sig och göra det på ett sätt som passar en bäst:

Det handlar inte nödvändigtvis om att man inte vill läsa boken, utan mer om att man vill kunna välja när och hur man tar sig an den. Och där kan jag tycka att trigger warnings kan fungera som en slags läsarinformation. (*Bibliotekarie B*)

För bibliotekarie J å andra sidan blir det mer ett form av verktyg som gör att man kan känna sig påläst och förberedd inför mötet med användaren:

Men sen tror jag att det kan vara bra som bibliotekarie, framförallt som jobbar med unga, att vara påläst om vilka böcker som finns som har de här, liksom som antingen har uttalade trigger warnings eller är våldsamma, innehåller övergrepp... För att kunna fånga upp det och om någon frågar, för vissa kan ju säga jag vill absolut inte ha en bok som handlar om det här. (*Bibliotekarie J*)

Bibliotekarie J uttrycker också hur det finns situationer då både läsarperspektivet och bibliotekarieperspektivet samspelar i detta, som när en bok innehåller mycket grafiska sexscener. Då slipper man som bibliotekarie muntligt informera om detta om det framkommer genom TW och då slipper unga läsare i sin tur att eventuellt tycka det är pinsamt, vilket Bibliotekarie J menar på är ett sätt att upprätthålla en ”form av integritet” gentemot användaren.

Bibliotekarierna ser samtidigt även en del risker med användningen av TW. Den främsta är aspekter kopplade till censur, såsom att märkning med TW blir för styrande och i längden kan vara begränsande:

En del av skönlitteraturens styrka är ju att man får upptäcka saker i texten och tolka själv, och om man listar allt i förväg kan det nästan bli lite som spoilers. Och i biblioteksarbete tänker jag också att vi behöver vara försiktiga så att vi inte börjar värdera eller märka upp böcker på ett sätt som begränsar läsningen. (*Bibliotekarie B*)

Denna tanke delar även Bibliotekarie E som tar upp titeln *Ett litet liv* av Hanya Yanagihara som ett exempel. Detta är en bok som har många trigger warnings listade inuti boken, vilket Bibliotekarie E märkt har gjort att många avfärdat den på förhand. Rädslan för att styra just ungas läsning framställs som en stor risk bland informanterna. I det läsfrämjande arbetet menar exempelvis Bibliotekarie C att man måste vara väldigt försiktig med att inte skapa någon form av tröskel till litteratur. Detta resonerade också Bibliotekarie E kring och berättade om ett projekt de haft på

biblioteket där de satt så kallade HBTQ-hjärtan på böcker som innehöll HBTQ-tema. Detta är något som biblioteket senare valde att ta bort, eftersom märkningen skapade just denna form av tröskel och gjorde att eleverna aktivt valde bort dessa böcker. Bibliotekarie E insåg snabbt att eleverna då går miste om något som kunde varit en jättebra bok eftersom boken hade fått en etikett som sade något om innehållet. Likaså beskrev hen hur detta ledde till frågan om huruvida denna typ av märkningar ens behövs, eller om hen själv i praktiken skapade ett sådant. Detta är en tanke som Bibliotekarie B också närmade sig, att märka böcker med TW riskerar att skapa ett behov när det kanske faktiskt inte finns ett sådant.

I exemplet med HBTQ-hjärtanen belystes också en annan problematik som går att koppla till TW, och som flera av bibliotekarierna lyft fram när de tar upp frågor som varit återkommande när de resonerat kring TW: Var går gränsen? Om man börjar varna, måste man då varna för allt innehåll? För hypotetiskt sett kan man ju bli triggad av allt, eftersom triggers är högst individuella. Det som trigger en person behöver inte trigga nästa:

Alltså jag tänker att en av riskerna är väl det som [*namn på kollega nämns*] sa, att det kan ju ibland vara svårt att avgöra vad som är en trigger warning för någon annan. Vad som kan trigga dig kanske inte är känsligt för mig och då är det ju svårt att avgöra var den här gränsen går. (*Bibliotekarie I*)

Det finns ju så mycket olika saker. Det är inte bara våld eller sådär, det kan vara en sån sak som att ett barn dör, eller att någon dör i en förlossning. Det är sällan de sakerna blir liksom trigger warnings-stämplade, när det kan vara väldigt jobbigt för vissa. (*Bibliotekarie E*)

Just litteraturens värde är något som flera bibliotekarier poängterar och hur böcker som får oss att känna negativa känslor inte per automatik är negativa i sig. Tvärtom, det kan vara väldigt bra att läsa litteratur som får oss att känna mycket, men också att ta del av andras perspektiv och upplevelser, vilket Bibliotekarie J, men också Bibliotekarie I, poängterar:

Det kan ju vara någonting som är jobbigt, men som också den personen behöver läsa för att den kanske behöver relatera till det som händer i boken, även om det är svårt och tufft, men som kanske också kommer ut på andra sidan stärkt och då kan man missa det om man varnar för mycket. (*Bibliotekarie I*)

Bibliotekarie J kopplar trigger warnings till moralpanik och poängterar att det framställs en alltför stor önskan i debatten om ungas läsning att vilja veta och påverka vad unga tar till sig för narrativ. Hen framhåller vikten av att ha ett förtroende för

läsaren, att de som har triggers högst sannolikt har koll på dessa sedan innan, vilket gör att det inte kommer som en överraskning halvvägs igenom en bok. Även Bibliotekarie D beskriver hur hen inte tycker att man ska ”dalta med läsaren”, just eftersom varje läsupplevelse är unik och alla kan uppleva samma innehåll olika. Om bibliotekarier ska vara de som stämplar böcker, så skapar det ett tolkningsföreträde som i längden gör att professionen värderar litteratur mer än vad man ”ska” göra, vilket Bibliotekarie D menar lätt rör sig mot något som närmar sig censur.

Även Bibliotekarie F menar att det finns risker i att dalta för mycket med unga läsare, eftersom det är lätt att det går till överdrift. Hen menar att det verkar finnas en tanke bland vuxna att unga inte klarar av att läsa om sorgliga saker, vilket de flesta faktiskt gör, och också vill. De söker sig till saker som får dem att känna både djupt och mycket. Även Bibliotekarie G ser värdet i att unga får läsa vad de vill, om det så är litteratur som kan upplevas som stötande och tung. Snarare ligger vikten i kommunikation, att prata med användarna, än att skapa trösklar till litteraturen.

Flera av bibliotekarierna poängterar att potentiellt triggande innehåll finns överallt, inte enbart i den fiktiva världen, utan också i den värld vi lever i: ”Verkligen är tusentals jävligare eller hur? Ja, vi har några galningar som styr världen, hur kan en bok vara värre?” (Bibliotekarie F). Bibliotekarie D tog denna diskussionen ytterligare och hens uttalande anser vi summerar denna tanken väl:

Livet utsätter oss för saker, det gör också böcker. Och jag menar, man kan liksom inte sätta varningsstämplar på allting. Jag tycker att det blir... Vi har ju ett samhälle där man mer och mer ska kapsla in saker, vara försiktiga och skyddande. Samtidigt som vi har en otroligt orolig värld. Så det är liksom väldigt motsägelsefullt tycker jag. En av mina äldsta vänner, som är bibliotekarie och 20 år äldre än mig, hon sa kan de leva i det här så ska jag åtminstone kunna se det på film, eller läsa om det. Och det är faktiskt bra sagt. Vi kan inte vara för skyddande. (*Bibliotekarie D*)

Diskussionerna under intervjuerna om trigger warnings möjligheter och risker visar utifrån olika aspekter att TW rör sig i en spänning mellan att fungera som ett stöd i läsningen och att riskera att styra och begränsa den. Å ena sidan framställs TW som ett form av verktyg som möjliggör för både läsare och bibliotekarier att hantera potentiellt triggade innehåll. För läsaren innebär det en möjlighet att förbereda sig, välja hur och när man vill ta del av en text, medan det för bibliotekarien fungerar som användbar information i förmedling av skönlitteratur till unga. Detta belyser igen hur trigger warnings är en del av bibliotekariers knowing i praktiken. I det här fallet består kunskap inte enbart i att känna till innehållet, trots att det lyfts fram som en

viktig komponent för ett bra referenssamtal, utan också hur informationen sedan används aktivt i mötet med användaren.

Samtidigt visar bibliotekariernas utsagor att detta också kommer med risker. I och med att trigger warnings fungerar som en återkommande social handling, där visst innehåll typifieras som potentiellt triggande, bidrar de också till att positionera litteratur. Detta påverkar hur skönlitteratur tolkas och värderas, exempelvis genom att vissa böcker framstår som mer problematiska än andra. Exemplet med både *Ett litet liv* och användandet av HBTQ-hjärtan är i linje med hur Andersen (2009) menar att genrer inte bara svarar mot behov, utan också kan skapa dem. Genom att tydligt markera innehåll kan man bidra till att vissa läsare avstår från litteratur som de annars hade tagit del av, istället för att fungera förberedande. Denna form av märkning kan även förstås i relation till Genettes (1997) teori om paratexter, där information, det vill säga paratexter, som omger texten fungerar som en tröskel mellan text och läsare. Genom att synliggöra innehåll redan innan läsningen påbörjas, såsom genom peritexter i *Ett litet liv* (där TW listas inne i boken), bidrar sådana märkningar till att forma läsarens förförståelse och förväntningar, vilket i detta konkreta exempel tydligt påverkat hur boken tolkats och valts bort. Detta förstärker bilden av att TW inte enbart informerar, utan aktivt bidrar till hur litteratur positioneras och därmed också hur bibliotekarier hanterar skönlitteratur som kopplas till trigger warnings.

Detta visar hur trigger warnings inte är neutrala, utan bidrar till hur innehåll hanteras, tolkas och värderas av bibliotekarier i praktiken, vilket även går i linje med Andersens (2009) tankar om genrens normativitet. Särskilt tydligt blir detta i relation till unga läsare, där informanterna uttrycker en oro för att märkningar kan skapa trösklar till och i förlängningen styra läsningen. Samtidigt aktualiseras frågan om var man drar gränsen kring vad som ska räknas som en trigger warning och när det är relevant att varna. Eftersom triggers är individuella framstår denna bedömning som svår att typifiera, vilket ytterligare förstärker att praktiken är situerad och beroende av att bibliotekariers professionella omdöme avgör när och hur man bör varna.

Slutligen synliggörs litteraturens värde och informanternas resonemang visar att potentiellt triggande innehåll inte nödvändigtvis bör undvikas, utan i vissa fall kan vara viktigt för igenkänning och bearbetning.

5.1.3 Trigger warnings i framtida biblioteksverksamhet

När vi frågade våra informanter om hur de tror att fenomenet kommer ta plats inom bibliotekspraktik i framtiden framkom flera intressanta diskussioner. En tanke som flera delade var att de inte tror att trigger warnings explicit kommer börja användas mer, men att fenomenet definitivt kommer fortsätta ta plats, och troligtvis ännu mer i förmedlingen av litteratur till unga enligt Bibliotekarie B. Med detta menas att det inte lär uppstå formella trigger warnings, utan mer ”hur vi presenterar böcker som innehåller svåra teman, särskilt för unga läsare, och hur vi kan ge kontext utan att begränsa läsningen” (Bibliotekarie B). Bibliotekarie C ser också begränsad läsning som en risk och ser det som en stor utmaning i att gynna läslust samtidigt som TW potentiellt blir vanligare i biblioteksverksamheten. Flera av de intervjuade skolbibliotekarierna lyfter fram en viss oro i att föräldrar får upp ögonen för trigger warnings och börjar ha åsikter om vad deras barn får lov att läsa eller inte. Bibliotekarie E sade till exempel:

Vi har ju väldigt lite föräldrakontakt, lärarna har betydligt mer. Men det är absolut en sak jag kan tänka mig kommer bli mer och mer. Jag hoppas inte att det blir så, men jag tänker typ som i USA, när det gäller föräldrainflytande på det sättet. (Bibliotekarie E)

Bibliotekarie D lyfter debatterna i *Biblioteksbladet*, där frågan kring innehållet i ungas läsning blivit alltmer aktuell, något som hen förväntar sig kommer att debatteras ännu mer framöver:

Jag tror det handlar om att det här med trigger warnings blir för lägre åldrar. Förr i tiden var barnen ute och lekte själva, utan att föräldrarna hade koll. Idag ska man kolla och ha översyn på allt. Världen har blivit oroligare, absolut, men det finns också... Vi får inte gå så långt att vi måste följa dem i handen hela tiden. Och barn har också rätt att få välja i biblioteket. Då kanske vi i inköpen får göra bortval för att inte ha föräldrar som kommer och säger att vi måste ha koll på vad vi har för böcker och lägga sig i på det sättet. Jag tror att det påverkas av hur samhället utvecklas. (Bibliotekarie D)

Bibliotekarie F anser att så länge vi har bemannade bibliotek så finns det en yrkesperson som kan vägleda och så länge vi har det så ses en utveckling mot mer explicita trigger warnings som ganska onödig. Likaså hur det: ”verkligen kan gränsa till censur om man ska begränsa unga människors handlingsutrymme och utrymme att ta reda på saker” (Bibliotekarie F). Bibliotekarie J anser också att om man går för djupt i trigger warnings så tippar det lätt över mot moralcensur och att risken då är att

folk börjar plocka bort vissa böcker genom hur man målar ut dem som skadliga eller som dåligt inflytande innan man ens har läst eller kollat upp dem ordentligt.

Bibliotekarie H tror att man måste börja resonera mer kring trigger warnings än enbart att de ”bara finns”. Samtidigt framhåller hen att en utveckling måste stämma överens med det praktiska biblioteksarbetet vad gäller inköp och urval. ”Hur fungerar det i själva processen vid inköp?” men hamnar i att: ”Sen samtidigt så vill man ju inte vara den som sitter och censurerar litteratur bara för att man är rädd för att oj, nu kanske det här kommer att vara trigger istället för att det är det här som eleverna vill läsa” (Bibliotekarie H).

Bibliotekarie F är den enda som relaterar framtida hantering av trigger warnings till målgruppen själv. Att det gäller att resonera och höra sig för hur unga ser på det:

Det är nog viktigt att prata med ungdomarna om det. Om de stöter på det mycket och hur de upplever det, och om de diskuterar det. Det skulle vi faktiskt kunna ta upp på våra bokklubbar, om de tycker att man ska varna.
(Bibliotekarie F)

Det är tydligt att informanterna är överens om att de inte tror att hanteringen av trigger warnings kommer att ta bli standardiserad inom bibliotekspraktik i framtiden, utan att denna kommer fortsätta vara situerad och beroende av bibliotekariers professionella omdöme. Att det kommer fortsätta handla om knowing i praktiken och att situationen kommer att avgöra hur och när information ska ges synliggör att TW inte kommer att utvecklas mot en enhetlig praktik heller. Informanterna belyser också hur denna praktik inte är isolerad, utan kan påverkas av yttre faktorer. Framför allt finns en rädsla kring ökat föräldrainflytande och samhällseliga debatter kring ungas läsning, vilket skulle kunna förändra hur bibliotekarier hanterar TW.

Slutligen kan man se att framtida hantering av trigger warnings skulle kunna involvera målgruppen själv. Att inkludera unga i samtal om hur de själva ser på trigger warnings framträder som ett sätt att förankra praktiken i användarnas behov, snarare än att enbart utgå från vuxnas föreställningar om när man bör varna och för vad. Trigger warnings framträder därmed som en praktik i förändring, som inte utvecklas mot enhetlig hantering, utan snarare kommer fortsätta formas i ett samspel mellan professionellt omdöme, användarbehov och yttre påverkan, både genom samhällsdiskurser och styrning.

5.2 Förmedling av skönlitteratur

5.2.1 *Icebreaker* som en dealbreaker

Samtliga informanter kopplar främst hantering och resonemang kring trigger warnings i bibliotekspraktik till referenssamtal med unga, även fast man snarare, som Bibliotekarie B uttrycker det: ”muntligt säger något i stil med att den här boken tar upp ganska svåra saker, snarare än att man använder begreppet trigger warning.” Vidare anses det bästa vara om man haft möjlighet att läsa böckerna man tipsar och samtalar om, men Bibliotekarie D poängterar att det i princip är omöjligt att ha läst hela sitt bestånd. Därför menar hen att om man inte hinner det, så är det viktigt att åtminstone läsa på om böckerna man tipsar om, vilket trigger warnings kan vara till stor hjälp med. Då kan man enkelt säga ”det finns det här och det här i den”, som ren läsarinformation. Samtidigt menar Bibliotekarie B att man kan koppla trigger warnings till hur man som bibliotekarie pratar om litteratur generellt:

Alltså om vi ser vårt uppdrag mer som att förmedla böcker utan så mycket kontext, eller om vi också ska hjälpa läsare att navigera i teman som kan vara ganska tunga. Där tror jag nog att många bibliotekarier redan gör ganska mycket i praktiken, men kanske utan att alltid sätta ord på det. (*Bibliotekarie B*)

Det ter sig därmed som att bibliotekarier på ett eller annat sätt närmar sig TW när de förmedlar skönlitteratur, speciellt till unga.

Att förvarna och informera ses därmed av de som intervjuats som kompromissen i frågan om hur man bör använda trigger warnings, snarare än att varna och skapa trösklar. När vi frågade Bibliotekarie G om detta svarade hen: ”Nej, jag tror på kommunikation och samtal med eleverna. Jag tror inte på det där att man ska varna liksom.” Bibliotekarie B konkretiserade detta ytterligare: ”Min roll blir mer att stötta, informera och ibland föreslå alternativ, snarare än att sätta tydliga gränser”, och poängterar att det kan vara bra att ge unga kontext och vägledning när det gäller böcker som innehåller väldigt grafiskt våld eller explicita sexuella skildringar. Att bibliotekarierna likställer denna praktik vid en TW aktualiserar Bibliotekarie E tydligt:

Jag hade någon tjej i höstas som sa jag vill läsa något som är känslomässigt jobbigt, jag vill känna något av den och då tipsade jag om *Tusen strålande solar*. Men jag sa ändå att den är väldigt väldigt tung, men den är väl värd att läsa liksom. Så då blev det ju lite av en trigger warning. (*Bibliotekarie E*)

Undantaget ses ligga hos Bibliotekarie H som beskriver hur skolbiblioteket gång på gång fått önskemål om att köpa in *Icebreaker* av Hannah Grace, en omskriven bok inom den så kallade sports romance subgenren. Efter att flertalet bibliotekarier och lärare på skolan läst boken valde de till slut att köpa in den till biblioteket, utifrån att:

Vi kommer att informera eleverna och vi har satt den som att det är endast niorna som får lov att läsa den boken. Så vi har gjort den avgränsningen. Och vi berättar vad de kan förvänta sig att mötas av innehållet. (*Bibliotekarie H*)

Här har alltså bedömningen gjorts att information och en förvarning för elever under årskurs 9 (yngre än 15 år) inte räcker, utan att *Icebreaker* över huvud taget inte passar sig för en yngre målgrupp. Vidare poängterar Bibliotekarie H att diskussionen kring boken på skolan inte är över:

Det har ju känts liksom... en vecka kan det kännas som att vi kanske ska sortera bort den från hyllan och sen en annan vecka... Det har liksom inte blivit någon trigger av den. Jag har inte hört att någon har känt sig provocerad eller så. Och den är ju utlånad. (*Bibliotekarie H*)

Bibliotekarie E poängterar att TW också är närvarande under bokprat ute i klasserna, att när man lyfter fram en titel som man vet innehåller något som kan vara jobbigt att läsa så berättar man det. När hen tipsade om titlar som *Björnstad* av Fredrik Backman och *Skärvor av minnen* av Laurie Halse Anderson berättade hen därför samtidigt hur det var titlar som innehöll potentiellt triggnande innehåll. Utifrån just skolkontext poängterar både Bibliotekarie F och Bibliotekarie G att man kommunicerar med skolan, framför allt med lärare, kring om det finns ämnen man eventuellt bör undvika eller vara försiktig kring. Bibliotekarie G gav ett konkret exempel på att när hen höll i en bokcirkel så tog hen bort en bok som handlade om en pojke som blev placerad i fosterfamilj eftersom de fått in en ny elev som bodde i just en fosterfamilj. Det ansågs lite för känsligt, och hen valde därför en annan titel.

Bibliotekarie F menar på att trots att trigger warnings ofta kopplas till modern skönlitteratur, använder hen det nästan mer uttalat i koppling till klassiker, som ren information. Klassiker, såsom *Heart of Darkness* av Joseph Conrad som hen lyfter fram, innehåller en förlegad människosyn. Då använder sig Bibliotekarie F av trigger warnings som en form av läsarinformation, för att ge en historisk och kulturell kontext utifrån tanken att trots att sådant innehåll kan vara jobbigt och tungt att ta till sig, så är den ändå viktig att ta del av eftersom det är en del av vår historia som vi bör vara medvetna om.

Bibliotekarie I belyser hur det vid referenssamtal alltid finns en rädsla i efterhand och funderingar kring att man kanske har tipsat om en bok som potentiellt triggar någon annan:

Jag har alltid lite sådär ångest när man tipsat om en bok till en elev. Jag tänker: Herregud blev det nu rätt bok till den här eleven? Tänk om den hatar den? Eller om den blir jobbig? Men man försöker alltid att luska tillräckligt mycket. Vad tycker du inte om? Vad har du tyckt om? För att kunna hitta en så bra som möjligt. Säger de att de inte gillar skräck, då tar man ju inte en skräckbok. Men det finns fortfarande alltid den där rädslan: Blev det fel till den här personen nu? Släcker det läslusten? Jag skulle tagit det här istället. Speciellt då kanske om det varit en bok som är väldigt jobbig eller sådär. (*Bibliotekarie I*)

Likaså poängterar Bibliotekarie F att när det kommer till trigger warnings och referenssamtal så är det inte enbart att bibliotekarierna informerar om innehållet, utan också att användaren själv tydligt informerar bibliotekarien om vilket innehåll som den vill undvika: ”Någon elev kan ha sagt det här vill jag absolut inte läsa om, och då har jag ju inte tipsat om sådant, eller tydligt sagt det här innehåller det här, till exempel sex eller otäcka krigsskildringar.”

Utifrån intervjuerna är det enkelt att dra slutsatsen att det är referenssamtalet som utgör den plats där hantering av trigger warnings utmärker sig mest i förmedlingspraktik. Snarare än att ta form genom explicita märkningar eller standarder för hur man ska varna, är TW här en kommunikativ och situerad praktik, där bibliotekarier i samtal med användare informerar, förvarnar och vägleder kring potentiellt triggende innehåll. Även i denna kontext gör sig därmed bibliotekariernas knowing synlig, där de utifrån sitt professionella omdöme besitter förmågan att avgöra vad som är relevant att ta upp, hur det ska formuleras och i vilken situation.

Trigger warnings blir genom detta en igenkännbar social handling som återkommer i bibliotekariernas referenssamtal. Även om begreppet inte används specifikt genomsyrar dess funktion i stort förmedlingspraktiken när det kommer till att förmedla vad som uppfattas som potentiellt känsligt. Informanterna beskrev återkommande hur de ”säger något i stil med”, att de läser på om innehåll och att de anpassar förmedlingen utifrån den specifika situationen. Detta visar hur bibliotekarierna använder sig av trigger warnings återkommande i en typifierad situation. Det är dock också tydligt att detta är tvåväga, att det blir en slags förhandling mellan bibliotekarie och användare när denne uttrycker vad den vill undvika eller söker efter, och att bibliotekarien får anpassa sig efter detta. TW blir

därmed inte enbart något som bibliotekarien ger, utan det är också något som användaren kan uttala.

I referenssamtalet är det därmed tydligt att informanterna balanserar mellan att informera och vägleda, och risken i att skapa trösklar till läsningen. Bibliotekarierna betonar vikten av att informera och ge kontext, snarare än att varna eller begränsa, vilket visar på att man vill stötta användarna, men utan att styra vad för skönlitteratur unga väljer att läsa. Samtidigt framkommer undantag, såsom hanteringen av *Icebreaker*. Detta konkreta exempel synliggör att det finns situationer där denna balans förskjuts mot begränsning. Att bibliotekarier i vissa fall kan besluta om att begränsa tillgången till viss skönlitteratur, men också bedöma vad som anses som lämpligt, eller i detta fall olämpligt, att förmedla till en specifik målgrupp.

Exemplet med *Icebreaker* visar också på att trigger warnings kan ses mer eller mindre relevanta, beroende på målgruppens ålder. I linje med Miller (1984) framträder därmed målgruppsanpassning inom förmedlingspraktik som en situation där visst innehåll typifieras som mer eller mindre lämpligt beroende på ålder och mognad. Det blir därmed ett igenkännbart sätt att tolka skönlitteratur i koppling till unga läsare: när det som i *Icebreaker* finns explicit gestaltning av sex ses boken som olämplig för en yngre målgrupp, medan en äldre endast behöver information och förvarning. Genom sådana här återkommande tolkningar etableras en social handling där bibliotekarien utifrån sitt professionella omdöme avgör hur innehållet bör förstås och för vem det anses vara passande. Att beslut inte alltid är enkla synliggörs i den osäkerhet som diskuteras, nämligen oron för att rekommendationer kan bli fel och att skönlitteraturen på något vis kan påverka läsaren negativt. Detta belyser hur hanteringen av trigger warnings i referenssamtal inte kan göras enhetlig och att det är omöjligt att förutspå hur någon annan upplever en bok.

5.2.2 Tillgängligt, men inte lika synligt

Även om informanterna berättar att trigger warnings främst är centrala vid inköp och referenssamtal, är det tydligt att fenomenet också gör sig synligt när det gäller exponering av skönlitteratur. Detta eftersom majoriteten av bibliotekarierna säger att de väljer bort att exponera vissa titlar på grund av innehållet.

Bibliotekarie A känner sig bekväm med detta förhållningssätt och berättar hur hen förmedlar och skyltar böcker som hen själv läst, ”kan stå för” och tycker är ”god” litteratur, för att minska riskerna hen anser finns i att exponera litteratur som kan

anses ”problematisk”. Bibliotekarie C berättar också hur hen har valt bort att skylta vissa titlar på grund av innehållet, men samtidigt att läslusten väger tyngre. På hens bibliotek är *Twisted love*-serien av Ana Huang populär, och trots hur serien framställts som problematisk i media har Bibliotekarie C valt att ändå skylta den med argumentet att ”det är elevernas bibliotek”. Den enda bibliotekarien som explicit använde sig av trigger warnings i koppling till exponering var Bibliotekarie E som berättade att hen dels listar trigger warnings i bokpaket som lämnas ut till klasser, dels via bibliotekets sociala medier, där det exempelvis lades TW i texten när man boktipsade om *The Poppy War* av R. F. Kuang.

Det är också tydligt att bibliotekariernas inköspraktik har påverkat hur de arbetar med exponering. Samtliga bibliotekarier har berättat hur de sällan säger nej till inköpsförfrågningar, men det märks att innehållet sedan istället kan påverka hur de exponerar litteraturen i biblioteket. Både Bibliotekarie I och Bibliotekarie J köper in allt men väljer sedan aktivt att inte skylta böcker som de anser är ”problematiske”. Bibliotekarie B, som arbetar på ett folkbibliotek, nyttjade bibliotekslokalen vid ett osäkert inköp:

Till slut köpte vi faktiskt in den, men vi valde att placera den bland unga vuxna tror jag... Eller på vuxen, jag kommer inte riktigt ihåg. Snarare då än på hyllan för yngre tonåringar. För mig kändes det som en rimlig kompromiss, att boken fanns tillgänglig för dem som ville läsa den, men att vi samtidigt gjorde en liten markering kring målgruppen. (*Bibliotekarie B*)

Likaså menar hen på att det är stor skillnad mellan att inte köpa in och hur man sedan väljer att placera och exponera skönlitteratur. Det viktiga är att litteraturen är tillgänglig, inte huruvida den är synlig eller ej. Detta kan göra att de som är pålästa och letar efter en specifik titel hittar den, medan det inte är den första titeln som de som går och ”fönstershoppa” möts av.

Även fast informanterna själva poängterar att TW främst är framträdande i referenssamtal och vid inköp, är det tydligt att fenomenet även är en del av förmedlingspraktiken när det gäller exponering, eftersom innehåll och trigger warnings kan påverka bibliotekariernas val. Det blir med andra ord ett situerat handlande som baseras på professionellt omdöme, där bibliotekarierna avgör vilka titlar som exponeras och på vilket sätt. I likhet med tidigare resultat visar detta igen på informanternas knowing i praktiken, där kunskap inte bara handlar om att veta vad litteraturen innehåller, utan också om att använda denna kunskap i konkreta beslut

kring synlighet och placering. Här är det tydligt att en del bedömningar visar på hur beslut kan vara subjektiva, vilket synliggörs genom hur läspreferenser kan komma att integreras i förmedlingspraktiken. Samtidigt går det mellan raderna att utläsa en praktikbunden önskan om att exponera vad som anses vara ”bra” skönlitteratur med en förhoppning om att det sedan är denna som de unga ser och väljer att läsa.

Dessa aspekter synliggör därmed hur informanterna också genom exponering hanterar potentiellt triggande innehåll. Detta genom att välja bort att skylta vissa titlar, placera dem i andra delar av biblioteket eller komplettera med information om innehållet, både implicit men också, om än mer sällan, explicit genom tydlig TW. I relation till genreteori tar funktionen trigger warnings här som genre inte bara form genom explicita märkningar, utan påverkar också hur litteratur tolkas och presenteras. För även utan att uttryckligen sätta TW så är det tydligt att vissa böcker framstår som mer lämpliga och tillgängliga än andra. Detta synliggör hur den sociala handling som trigger warnings utgör kan ta olika uttryck i jämförelse med referenssamtalet, men fortfarande fylla en liknande funktion i praktiken.

5.3 Inställningen till ungas läsning

5.3.1 Tantsnusk, hockeysexböcker och tortyrmanga, och allt däremellan

När vi talade om ungas läsning under intervjuerna ledde flera samtal in på diskussioner kring dagens genrer. Bibliotekarie A beskrev dessa som ”flytande” och hur de försvårar målgruppsanpassning. Både i fråga att en bok idag likväl kan vara skriven för en tonåring som för en 30-åring, men också att genrerna tenderar att gå in i varandra. Detta blir problematiskt när man ska målgruppsanpassa sitt bestånd eftersom det ställer ännu högre krav på att man som bibliotekarie måste läsa in sig på den litteraturen man förmedlar.

Även bibliotekarie H problematiserar denna rörliga gräns mellan genrer och att ungdomsboken idag tenderar snarare till att vara nästan genomgående young adult. Likaså hur det är svårt att få grepp om nya genrer och vad de innehåller. Att ungdomsboken har förändrats, framför allt den svenska, är de flesta av bibliotekarierna överens om. Bibliotekarie G poängterar att trots att utgivningen gått ner så existerar den svenska ungdomsboken fortfarande, men att väldigt mycket böcker inom genren kretsar kring gängkriminalitet. Under intervjun berättar hen att

denna litteratur är självklar att köpa in, just för att det är praxis att främja svensk ungdomslitteratur. Samtidigt inser Bibliotekarie G under diskussionen att det trots allt rör sig om tunga och potentiellt triggande ämnen, men att det aldrig varit tal om trigger warnings i koppling till dessa böcker.

Bibliotekarie D tar upp att hen tror att förändringen av den svenska ungdomsboken beror på att förlagen vill att författarna ska vidga sin målgrupp genom att stoppa in ämnen som kanske snarare hör hemma i young adult eller vuxenlitteratur:

Innan var man väl kanske lite mer pedagogisk, om man ska uttrycka sig så, eller moralpedagogisk, jag vet inte. Men idag måste man kanske, för att få sålt, gå och vara bredare, och kanske skriva mer romance, men kanske lite åt dark-hållet eller så. (*Bibliotekarie D*)

Bibliotekarie G menar att en förändring också kan ses i att mycket av den skönlitteratur som översätts till svenska inte nödvändigtvis är ungdomslitteratur. Att dessa bästsäljande romance- och fantasyböckerna egentligen snarare är skrivna för vuxna, men vid översättning i princip marknadsförs som ungdomslitteratur. Hen menar att detta kunde ses börja med titlarna *Det slutar med oss* och *Det börjar med oss* av Colleen Hoover, som fick ett uppsving 2021/2022. Att man då började prata mer om att aktivt köpa in skönlitteratur som klassades som för vuxna till skolbiblioteken: ”Det var ju någon av de första titlarna som inte var en ungdomsbok som slog väldigt stort, men det [*köpte in*] gjorde man ju på alla högstadier” (*Bibliotekarie G*).

När vi diskuterade trigger warnings och ungas läskulturer blev det dessutom tydligt att majoriteten av bibliotekarierna har olika synsätt på olika genrer. Detta gäller dels skillnaden mellan romance, som utgår från realism, och romantasy, som har genomgående inslag av fantastik. Båda genrer populära bland unga:

Där tycker jag inte att de är lika brutala på det sättet. Som vissa andra romance. Och det kanske för att det är ett fantasytema på det. Att man vet att det är fantasi. (*Bibliotekarie E*)

Att de här romantasy böckerna och alla de, alltså de med trigger warnings, tycker jag nog inte är lika... egentligen lika alarmerande, som de här skeva relationerna som är i många romance-böcker. (*Bibliotekarie J*)

Vidare menar Bibliotekarie J att gränserna för vad som är OK att skriva har flyttats, framför allt när det gäller romance och säger: ”Tantsnusket är inte tantsnusk längre. Det har liksom släppts lös i alla åldrar.” Just att mycket litteratur som unga idag läser

anses sex-centrerad är något som många av de övriga bibliotekarierna också problematiserade. Bibliotekarie B problematiserar exempelvis hur en del litteratur som riktar till unga läsare är lite väl explicit vad gäller våld och sex: ”Jag tycker inte att sådana teman i sig är ett problem, litteratur ska ju få vara svår och komplex också, men om något är väldigt grafiskt kan jag fundera lite på vilken målgrupp boken egentligen passar bäst för.”

Samtidigt är det tydligt att informanterna kopplar TW till ett specifikt innehåll. Dels explicit gestaltning av våld, särskilt sexuellt och psykiskt sådant. Dels också explicit och/eller problematisk gestaltning av sex. Att deras tankar kring TW därför direkt fördes till romance genren och specifika subgenrer inom denna, såsom billionaire romance, dark romance, mafia romance, romantasy och sports romance, visar på att informanterna har en gemensam och kollektiv bild av trigger warnings. Att det finns en uppfattning om att det är den här typen av innehåll och genrer som är problematiska och bör varnas för. Innehåll och genrer som idag är populära bland unga läsare, särskilt bland tjejer.

Dessa subgenres var faktiskt de som diskuterades mest frekvent under intervjuerna. Överlag är inställningen starkt negativ bland informanterna. Bibliotekarie A, som arbetar på folkbibliotek, ser dessa mörka romance-subgenrer som problematiska trots hens förståelse för att unga vill läsa böcker om relationer, sex och spänning:

Det är på något sätt så det är. Men jag tycker personligen att de här böckerna är jättehemska. Att de har ungas målgrupp och att de får den här bilden av relationer eller så. Men samtidigt så får man hoppas att de kan navigera i det. Vad som är rätt och fel. (*Bibliotekarie A*)

Även Bibliotekarie J har sin åsikt:

Jag tycker att många av de här billionaire romance böckerna... Det är ju... tangerar ju lite så övergrepp ibland, men framförallt har de ju en väldigt skev balans i relationerna. Det är ju en väldigt dominant man och en väldigt underordnad svag kvinna som han kör med. Och det tycker jag ju man borde prata om, vad det är för något. Det är ett ganska genomgående tema i de böckerna kan man säga, en man som styr och ställer, som träffar en kvinna som bara ska följa efter typ. Jag vet inte om det räknas som en trigger warning, det borde göra det tycker jag. (*Bibliotekarie J*)

Bibliotekarie F är ännu mer frispråkig i vad hen tycker:

De här amerikanska ... ja, nu kan jag inte komma på titeln på en enda. De ligger där bak. Men där det kan vara strypsex och sexuellt våld, och

förövaren... Det är ofta väldigt romantisk, och han är jättesnygg, och hon är jättekär i honom. Riktig jäkla dynga. (*Bibliotekarie F*)

En annan observation är att bibliotekarierna reflekterar kring att man som ung söker sig till "hemsk" litteratur för att testa sina gränser: "De vill ju gärna vältra sig i såna liksom... ju hemskare det är desto bättre tycker de att det är, på något sätt" (Bibliotekarie J). Bibliotekarie E menar att detta framför allt gäller killar, som söker sig till böcker som är "rakt av våldsamma", som exempelvis *Flugornas herre* av William Golding och *Ondskan* av Jan Gulliou.

Något som kommit fram vid flertalet tillfällen under diskussioner om potentiellt triggande innehåll är klassiker. Bibliotekarie D belyste detta med exemplet *A Clockwork Orange* av Anthony Burgess: "Jag menar sexuellt våld förekommer i många böcker och egentligen är det ju olagligt, samtidigt är det ju då på något sätt ändå godkänt, men beroende på hur man skriver om det också." Här är det intressant att hen sa att det beror på hur man skriver om det. Av flera av bibliotekarierna framkom det nämligen att de tror att mycket romance idag är explicit bara för sakens skull: för att chocka, tänja på gränserna, för att skapa spänning etc. I andra genrer, såsom klassiker eller romaner, ses det potentiellt triggande innehållet vara mer acceptabelt just för att det anses ha ett "syfte".

Sammantaget visar dessa aspekter från intervjuerna att bibliotekariernas resonemang kring ungas läsning tydligt påverkas av hur olika genrer och innehåll förstås och värderas. Vissa genrer, framför allt romance och dess subgenrer, kopplas återkommande till problematiskt och potentiellt triggande innehåll, medan andra genrer, såsom klassiker och romaner i högre grad uppfattas som mer accepterade. Detta belyser hur bedömningar av vad som anses lämpligt eller olämpligt inte bara utgår från innehållet i sig, utan också tolkas inom ramen för olika genrer.

Miller (1984) beskriver hur genrer hjälper oss att tolka och organisera, vilket gör sig tydligt här. I detta fall innebär det att visst typ av innehåll typifieras som särskilt känsligt eller problematiskt, vilket i sin tur påverkar hur bibliotekarier hanterar och resonerar kring innehållet. Att exempelvis subgenrer inom romance återkommande beskrivs som problematiska, medan liknande innehåll i andra genrer inte väcker samma reaktioner, visar hur genrer bidrar till att skapa igenkännbara tolkningsramar för vad som anses vara innehåll som man bör varna för.

Samtidigt är det tydligt att dessa tolkningsramar är föränderliga och beroende av situationen. Informanternas resonemang kring hur genrer flyter samman och hur

gränser mellan ungdoms- och vuxenlitteratur suddas ut visar att det inte finns någon enhetlig och tydlig grund för att avgöra vad som är lämpligt innehåll för unga. Detta innebär att de situationer där trigger warnings uppfattas som relevanta också är i förändring, och att det inte alltid är tydligt vad som bör varnas för, och när. Detta ses även i hur flera informanter lyfter hur unga aktivt söker sig till ”hemsk” litteratur. Sammantaget pekar detta på en spänning mellan användarbehov och trigger warnings, där det som uppfattas som potentiellt triggande innehåll också kan vara det som efterfrågas av läsare.

5.3.2 ”All läsning är bra läsning”

”Hur stor skada kan det göra att läsa en bok?” var en fråga som Bibliotekarie C ställde under sin intervju och poängterade hur hen anser att oron för vad unga läser för typ av böcker är ganska överdriven. Att unga ska få läsa vad de vill är något som informanterna värdesätter, eftersom det gynnar läslusten. ”Jag tycker generellt att all läsning är bra läsning” sa Bibliotekarie B, ett uttryck som återkom under majoriteten av intervjuerna. Att det dock finns åsikter om huruvida all litteratur är bra eller ej är tydligt, men det är samtidigt också tydligt att bibliotekarierna i mångt och mycket försöker att inte utgå från sina egna åsikter, utan att biblioteket istället ska spegla vad de unga vill läsa. Likaså framhåller Bibliotekarie D vikten av att vara ”vidsynt som bibliotekarie”. Med detta menar hen att det är viktigt att vara tillåtande i att alla läsare tycker om att läsa om olika saker, och att man därmed måste inta ett allsidigt och brett perspektiv så att man inte bara köper in litteratur man själv tycker om att läsa, utan att där finns något för alla. Detta ses speciellt viktigt för skolbibliotek, där tanken om att ”det är elevernas bibliotek” genomsyrar samtliga berörda verksamheter:

Vi vill ju att det ska kännas så öppet som möjligt. Att man ska kunna komma in här och låna vad man vill och kunna liksom läsa hur mycket man vill, och när man vill. [...] Att man ska uppmuntra ett fritt läsande. (*Bibliotekarie J*)

Tanken om att det är elevernas bibliotek och att förvärvet ska kännas relevant aktualiseras i ett intressant exempel som Bibliotekarie G tog upp, nämligen hur hen och de andra högstadiesbibliotekarierna i kommunen hade en diskussion kring titeln *Haunting Adeline* när den blev omtalad både på BookTok och i svensk media. Att den egentligen ansågs för grov var bibliotekarierna överens om, men efter att många elever efterfrågat titeln köpte Bibliotekarie G och även en annan högstadiesbibliotekarie i kommunen till slut in den till sina respektive skolbibliotek.

Bibliotekarie B poängterar att det som definieras som "bra" litteratur av bibliotekarier eller i debatter inte per automatik är samma sak som litteratur som väcker lust och läsglädje: "Ibland kan man som bibliotekarie ha en ganska stark bild av vad som är bra litteratur, men i mötet med läsare märker man ofta att det som väcker läslust kan vara något helt annat." Därav måste man vara försiktig i förmedlandet av skönlitteratur, så att man inte skapar trösklar till böcker bara för att man låter skina igenom att det som användaren är intresserad av "inte håller måttet" (Bibliotekarie B). Även fast denna utgångspunkt genomsyrar samtliga bibliotekariers inställning till ungas läskulturer framhåller ändå många att de hoppas att läsningen ska bygga vidare till något "annat". Bibliotekarie B sa exempelvis att det kvittar vad som startar ens läslust eftersom det är "något att bygga vidare på". Eller som Bibliotekarie I uttrycker det: "Vi tänker väl att all läsning är god läsning och att man börjar någonstans och sen så tar man sig någon annanstans".

Bibliotekarie E belyser i koppling till detta hur en del litteratur blir mer kritiserad och nedvärderad, speciellt genrer som är populära bland unga idag, såsom romance och romantasy:

Jag tycker det är synd att det blir... För speciellt när man vet att det finns en läskris och man försöker få unga att läsa så är det tråkigt om man sätter pekpinnar. Jag blir så himla provocerad. (*Bibliotekarie E*)

Sådana typer av pekpinnar och förminskande av den litteratur som unga är intresserade av menar Bibliotekarie J kan påverka läslusten negativt genom hur "det känns som det sämsta sättet att få en ung person att läsa är säga att det de vill läsa är dåligt."

Det är tydligt att bibliotekariernas inställning till ungas läsning präglas av en tydlig strävan att prioritera läslust och tillgänglighet framför värderingar av vad som anses som "bra" litteratur. Även här är det därför intressanta att koppla till hur genrer fungerar normativt, då materialet visar att genrer, framför allt de som är populära bland unga, ofta värderas lägre av informanterna. Samtidigt belyser informanterna en medvetenhet om att dessa värderingar riskerar att påverka hur litteratur hanteras och förmedlas, och att de därmed försöker hålla tillbaka sina egna värderingar och åsikter, framför allt i referenssamtal. Detta för att motverka den syn som cirkulerar kring dessa genrer och därmed undvika att skapa trösklar till ungas läsning. Trots detta är det tydligt att genrer påverkar vad som uppfattas som "bra" läsning och hur det,

medvetet eller omedvetet, kan påverka hur bibliotekarierna förmedlar viss skönlitteratur.

Nästan samtliga informanter sa vid ett eller flera tillfällen under intervjuerna att ”all läsning är bra läsning.” Uttrycket kan därmed förstås som en del av en etablerad praktik, där målet är att främja läslust snarare än att styra innehåll. Dock finns det en tydlig syn på läsning som en slags process, att vissa genrer snarare ses som, eller åtminstone hoppas vara, en form av ingång till läsning. Att försöka acceptera och tillgängliggöra populära titlar med potentiellt triggnande innehåll blir därmed även en strategi inom det läsfrämjande uppdraget för att skapa en fortsatt och förhoppningsvis utvecklande läsning, snarare än att begränsa en viss typ av innehåll och därmed också läslusten.

5.4 Inköp och urval

5.4.1 ”Det är ju elevernas bibliotek”

Samtliga bibliotekarier berättar att de utgår från sina användare i sitt inköpsarbete och att de till största del arbetar utifrån efterfrågan, det vill säga användarstyrt förvärv. Vidare framkommer att de sällan säger nej till inköpsförslag vad gäller skönlitteratur, samtidigt måste ett urval ändå göras.

Bibliotekarie B, som arbetar på ett folkbibliotek, tänker mycket på balansen mellan efterfrågan, allsidighet och bredd, vilket går att koppla till folkbibliotekets roll enligt Bibliotekslagen (SFS 2013:801, 6–8§). Såsom skrivelserna att biblioteket ska vara ”anpassa[t] till användarnas behov”, hur medier ska ”präglas av allsidighet och kvalitet” samt att verksamheten ska ”främja läsning och tillgång till litteratur”, med ett särskilt fokus på unga. Därför menar Bibliotekarie B på att hen till stor del utgår från inköpsförslag och trender. Målet ses ligga i att försöka köpa in litteratur som unga både aktivt efterfrågar och som potentiellt skulle kunna efterfrågas, så att biblioteket känns relevant för dem.

Tittar man istället på skolbibliotekets roll och framför allt skrivelserna i Skollagen (SFS 2010:800, 24a§–24d§), såsom ”allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier som ställs till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen” och ”främja elevernas läsande”, ses inköps- och urvalsarbetet inte lika oreglerat. Vid intervjuerna lyfter dock samtliga av

skolbibliotekarierna främst det läsfrämjande uppdraget, medan det pedagogiska nämns väldigt sparsamt. Tanken om att det är de ungas bibliotek och att deras inköpsförslag därmed till största del ska styra förvärvet genomsyrar hur samtliga skolbibliotekarier ser på sin verksamhet.

När informanterna gör omvärldsspaningar poängterar de därför att det är viktigt att utgå från plattformar där unga själva möter skönlitteratur, samtidigt som man givetvis förhåller sig även till traditionella tillvägagångssätt i sitt inköpsarbete. Den plattform som ses som mest relevant i dagens inköpsarbete är BookTok, även om Goodreads, Instagram och bokbloggar också nämns av ett par av informanterna. När vi diskuterat specifikt BookTok poängterar Bibliotekarie J hur plattformen är en pågående debatt inom biblioteksverksamhet. Dels i frågan om man faktiskt ska använda sig av plattformen i omvärldsspaning och inköpsarbete, dels i frågan kring vad för litteratur man anser att där ska finnas på ett skolbibliotek. Det är tydligt att det finns förutfattade meningar kring att där inte fluktuerar ”rätt” typ av litteratur på plattformen, något som Bibliotekarie J själv mött:

Att vi inte borde ha alla de här... snuske-böckerna. Och det känns ju... biblioteket ska ju vara till för... Det är ju elevernas bibliotek, tänker ju vi i alla fall. Att det är ju de böckerna de vill läsa som ska stå här och vill de läsa det, så ska de få läsa det. (*Bibliotekarie J*)

Bibliotekarie B har en tydlig uppfattning om innehållet i titlarna som cirkulerar på plattformen, att ”många böcker innehåller ganska tunga eller explicita scener, även om de läses av ganska unga personer”. Även Bibliotekarie G uttrycker en tanke om att många av dessa titlar inte är så kallad ”bra litteratur”:

Jag kan ju tycka att det är ett sånt enormt flöde av böcker också. Det är ju inte allt som är bra heller som ges ut om man säger rent... Alltså böckerna är inte så bra... Det är ju jätteviktigt att det har någon litterär kvalitet. (*Bibliotekarie G*)

Bibliotekarie H är selektiv och menar att man ska tänka en extra gång kring litteratur som fluktuerar just på dessa plattformar innan man köper in den: ”Man får ju väldigt mycket efterfrågan kring böckerna som visas på sociala medier och där gäller ju liksom att kanske ibland få tänka till en extra gång, så att jag inte bara köper in hejdlöst.”

Flera av informanterna berättar hur de stött på trigger warnings i deras användning av BookTok, men det är också de som använder plattformen mycket,

både i arbetet men också privat (Bibliotekarie C, E, J och I). Bibliotekarie E berättar exempelvis att det är framför allt när det kommer till bokrekommendationer och recensioner, både explicit genom hashtags och listor, och implicita trigger warnings, som i detta exempel:

Jag tycker ändå de är ganska duktiga på BookTok och sådär, att sätta trigger warnings och att informera om att det här är mafia romance, och av bara det fattar man ju att det inte är fluff på samma sätt som i en annan bok.
(Bibliotekarie E)

Det är tydligt att inköspraktiken som informanterna målar upp formas av en återkommande avvägning mellan användarstyrning och professionellt omdöme. Även om bibliotekarierna beskriver denna praktik som till stor del användarstyrd, är det också tydligt att skönlitteraturen som de unga efterfrågar inte per automatik köps in, utan att bibliotekarierna bedömer inköpsförslagen utifrån innehåll, kvalitet och lämplighet. Även inköpsarbetet visar därmed på bibliotekariernas knowing i praktiken. Deras bedömningar kring om en bok ska köpas in eller inte beskrivs ofta grunda sig på ”magkänsla”, att man får ”känna av” och ”tänka en extra gång”. Med andra ord är det tydligt att inköspraktiken till stor del utgår från ett tyst kollektivt kunnande inom professionen, ett shared embodied know-how (Cox 2012).

Intervjuerna har också belyst hur informanterna måste göra avvägningar mellan olika, ibland motstridiga mål. Å ena sidan finns en stark önskan om att möta de ungas efterfrågan och göra ett bibliotek som är relevant för dem, medan det å andra sidan finns ett kollektivt professionellt ansvar i att upprätthålla en viss bredd och kvalitet i förvärvet. Utifrån inköspraktikens teleo-affective structure (Cox 2012) gör sig dessa mål och känslor än tydligare. Mål som professionellt ansvar och tillgänglighet, likaså känslor som ingår i praktiken, såsom förmedla ”rätt” litteratur, skydda och att främja fri läsning, är något som ibland krockar och något som bibliotekarier genom sitt professionella omdöme måste navigera mellan.

Det är inom inköspraktiken som BookTok föga förvånande framförallt synliggörs. Samtliga informanter belyser hur inköspraktiken i allt högre grad omförhandlas i relation till digitala plattformar, där BookTok ses som den stora drivande faktorn. BookTok har bidragit till att etablera och sprida specifika skönlitterära genrer och subgenres, som informanterna poängterar är återkommande i ungas inköpsförslag. I linje med Miller (1984) kan dessa genrer som tidigare poängterats förstås som typifierade sociala handlingar, där exempelvis olika romance

subgenres inte enbart fungerar som kategorier, utan också är igenkännbara genom hur de påverkar hur innehållet tolkas. Genren signalerar därmed vad en bok innehåller och hur den bör hanteras.

Det är därmed inte förvånande att när unga efterfrågar en titel som cirkulerar på BookTok så finns där föreställningar hos bibliotekarierna om bokens innehåll, tematik och hur den potentiellt kan påverka ungas läsupplevelser. Att böcker som är populära på BookTok dessutom ofta presenteras med tillhörande trigger warnings förstärker bara tolkningsramen som redan kretsar kring den skönlitterära genren. Förutom att skönlitterära genrer skapar föreställningar kring innehållet, gör även TW det som genre i sig. Med detta menar vi att föreställningar som existerar kring skönlitteratur som är populära på BookTok intensifieras utifrån de föreställningar som redan existerar kring trigger warnings. Associeras en genre oftast med trigger warnings, såsom darkromance, associeras subgenren i sig med potentiellt triggande innehåll. Även om samma typ av innehåll i en darkromance-titel gestaltas i en roman ser föreställningarna olika ut eftersom tolkningsramarna för genrerna är olika.

Detta för oss än en gång in på det som Andersen (2009) beskriver som genrens normativitet, nämligen hur vissa genrer värderas lägre än andra och ses som mindre lämpliga, vilket gör att de möts med vissa redan existerande föreställningar. I inköspraktiken får därmed trigger warnings en helt annan funktion än vad de fick i referenssamtalet eller vid exponering av skönlitteratur, där TW snarare beskrivs som ett verktyg. Här blir trigger warnings också en del av de tolkningsramar som existerar kring genren och som påverkar hur skönlitteratur förstås och värderas av bibliotekarier inom inköspraktiken, vilket i förlängningen påverkar hur de förmedlar skönlitteratur till unga.

5.4.2 Att vara gatekeeper, utan att säga nej

Ett begrepp som figurerat i både debatt och i tidigare forskning är att bibliotekarier kan ses som så kallade gatekeepers.⁴ Det är bibliotekarier som gör en aktiv bedömning av vilken skönlitteratur som ska köpas in, och vilken som inte ska göra det. Som tidigare poängterats förespråkar samtliga informanter i stor utsträckning fri läsning och tillgänglighet, och säger sällan nej till inköpsförslag. Bibliotekarie G poängterade exempelvis att ett avslag, trots att det görs utifrån tanken att man skyddar genom att inte köpa in, snarare kan få motsatt effekt än vad man velat. Hen menar då

⁴ Se Olsson Dahlquist & Carlsson (2022) samt Macintyre (2025).

att det är bättre att köpa in och som bibliotekarie vara ett stöd för användarna genom att informera och samtala:

Den värsta är nån *God of Malice*. Det är de som eleverna läser, och de har jag faktiskt köpt in till åk 9. De efterfrågades av en grupp tjejer som gick i nian, och de var helt medvetna redan från början vad böckerna handlar om. Så nej jag är ganska... eller jag är liberal. Jag tror inte riktigt på det här med förbud faktiskt. Jag tror det får motsatt effekt om man hade sagt att den här boken får du köpa in själv, den har vi inte här. (*Bibliotekarie G*)

Att samtliga av informanterna, om än i lite olika utsträckning, inte tror på förbud var tydligt vid intervjuerna. Vad som dock går att urskilja är att det finns utarbetade sätt att grindvakta utan att det sker genom ett strikt nej. Liksom poängterat påverkar TW och potentiellt triggnande innehåll i allmänhet hur informanterna väljer att förmedla skönlitteratur till unga, både vid exponering och referenssamtal. Detta relaterar Bibliotekarie B även till inköpsarbetet och beskriver hur svåra beslut mindre handlar om ett nej och mer om hur man aktivt senare förmedlar skönlitteraturen, där bedömningen görs utifrån ”erfarenhet och magkänsla”:

Vårt uppdrag är ju att erbjuda ett brett och allsidigt utbud, så vi brukar vara ganska försiktiga med att låta innehåll avgöra om något ska köpas in eller inte. Men däremot kan det absolut påverka hur vi pratar om eller förmedlar en bok. (*Bibliotekarie B*)

På folkbibliotek är nämligen ett tillvägagångssätt istället att placera vissa titlar, men också hela genrer som man anser problematiska, på vuxenavdelningen. Bibliotekarie A berättar hur detta sker med ”mörkare” romance-subgenrer, vilket även var fallet på folkbiblioteket där Bibliotekarie B arbetar.

Dessa sätt att agera som grindvakt inom förmedlingspraktik går att återfinna även hos Bibliotekarie I, som beskriver hur hen köper in dels böcker som elever efterfrågar, dels böcker som hen identifierar kommer att bli populära genom omvärldsspaning, trots att de är ”problematiska”. Dock väljer hen sedan att aktivt inte skylta dessa eller tipsa eleverna om dem, såsom *Alchemised* av SenLinYu och *Haunting Adeline* av H.D. Carlton. Detta går att likna vid hur Bibliotekarie E väljer att tipsa om vissa titlar före andra. Hen beskriver att när elever ber om tips på exempelvis deckare så tipsar hen hellre om Agatha Christie än en Lars Kepler bok, eftersom hon vet att det inte är ”så himla blodigt och slafsigt”. Detta tillvägagångssätt använder sig även Bibliotekarie C av som berättar att hen ofta generellt försöker tipsa

”om sådana som är mer milda”. Här görs en aktiv bedömning i att försöka undvika och därmed grindvakta titlar med potentiellt triggande innehåll.

Det förekommer även andra sätt att grindvakta. Både Bibliotekarie C och Bibliotekarie F hänvisar till ett styrdokument, skolans värdegrund (Skolverket 2022; 2025). Medan Bibliotekarie C berättar att det då rör sig om att inte köpa in skönlitteratur som ”våldigt tydligt säger att det är rasistiskt utan nyansering”, säger Bibliotekarie F att hen inte köper in speciellt mycket ur subgenren darkromance eftersom det strider mot skolans värdegrund, och hänvisar istället till folkbiblioteket. Bibliotekarie H berättar att bibliotekarierna på hens skolbibliotek testat skönlitteraturen mot värdegrunden genom att göra en bedömning om ”litteraturen fungerar” för deras målgrupp. Detta görs genom att litteratur som blivit ”lite ifrågasatt” läses av både bibliotekarier och frivilliga lärare. Bedömer de att boken strider mot skolans värdegrund, köps den helt enkelt inte in.

Att hänvisa till folkbiblioteket ses av de intervjuade skolbibliotekarierna som en lösning som man kan använda sig av för att undvika köpa in skönlitteratur som man bedömer inte hör hemma på skolbiblioteket. Bibliotekarie C nämner också *Haunting Adeline*, en titel hen vet är i blåsvädet men inte har fått inköpsförfrågan kring ännu, och säger:

Men om jag hade fått förfrågan på den så hade jag kanske sagt kolla om den finns på folkbiblioteket i första hand liksom. Och det är ändå skönt då har jag den avvägningen, att jag kan säga nej [...] Det är svårare för dem på folkbiblioteket att säga nej. (Bibliotekarie C)

Dessa exemplen ovan verkar vara de vanligaste sätten att grindvakta utan att behöva ge avslag eller säga nej, men det framkom också andra tillvägagångssätt. Bibliotekarie J berättar exempelvis att när bibliotekarierna på hens skolbibliotek köper in vad de bedömer som en ”problematiserad” bok, så väljer de att samtidigt köpa in en annan som inte är det, för att skapa ett slags balans i förvärvet. Bibliotekarie E beskriver istället att de på hens skolbibliotek låter en aktiv efterfrågan styra, att förstahandsvalet inte är att köpa in fast man vet att titeln högst sannolikt kommer att bli efterfrågad senare:

Om vi vet att den här innehåller kanske väldigt mycket sex-scener, den innehåller väldigt mörk romance eller vad som helst, även fast den är populär, kanske vi väntar tills någon kommer och aktivt frågar efter den. (Bibliotekarie E)

Alla dessa tillvägagångssätt är exempel på hur man inom bibliotekarieyrket inte bara grindvaktar genom att undvika att köpa in vissa böcker, utan också genom hur man aktivt påverkar vilken litteratur som görs mer eller mindre tillgänglig genom hur man förmedlar den.

Samtidigt, även om det inte är lika vanligt, sker gatekeeping också mer explicit, där bibliotekarier i vissa fall faktiskt säger nej. Detta gäller främst långa serier, där man kanske bara köper in några av de första titlarna, eller äldre litteratur. I mer konkreta fall är det titeln *Haunting Adeline* som dyker upp gång på gång, nu utifrån Bibliotekarie E som berättar att hen köpte in den första titeln till skolbiblioteket, men sade nej till uppföljaren, *Hunting Adeline*, då bokens trigger warnings ansågs alldeles för grova. Detta menar Bibliotekarie E var ett av enstaka fall då man avslagit ett inköpsförslag av en skönlitterär bok utifrån att den helt enkelt ansågs för stark och provocerande.

Ett annat exempel är Bibliotekarie G som tar upp tropes inom manga-genren, såsom *boyslove x torture*, som hen valt att inte köpa in till skolbiblioteket. Här ses argumentet vara att det är stor skillnad mellan att bli presenterad en text och att få direkta illustrationer. Likaså att illustrationer är något som även en ovan läsare, och en potentiellt yngre sådan, kan ta del av: ”De köpte jag inte in, för jag tyckte det var en annan sak när de kommer i bild. Det kan de yngre barnen också få tag på, det tycker jag inte hade varit lyckat” (Bibliotekarie G). Detta är intressant att relatera till Bibliotekarie E som också fått förfrågningar kring manga som är ”lite av den obehagligare sorten”. Skillnaden här är att det rör sig om ett gymnasiebibliotek, där risken är mycket mindre att ovana eller yngre läsare potentiellt tar del av mangan:

Vi har väl känt att de ändå är så pass gamla. Hade de varit 10 och bett om den här typen av manga så kanske nä, men nu är de så pass gamla att de förstår ändå vad det är för någonting och att det är liksom fiktion på det sättet.
(Bibliotekarie E)

Bibliotekarie F kan ses särskilja sig från de övriga exemplen när hen berättar om boken *Nu heter jag Nirak* av Peter Pohl, eftersom detta i mångt och mycket speglar hur bibliotekariers egna preferenser och åsikter kan komma att påverka beståndet genom hur hen valt att aktivt grindvakta en titel då hen inte gillade hur författaren valde att gestalta grooming:

Jag tyckte att Peter Pohl inte tog flickans parti tillräckligt tydligt... Att det var liksom gubbigt skildrat och att hon njöt av att ha sex med den här gubben. Jag

satt in den i en garderob på [orten nämns]'s bibliotek och hoppas att den har ruttnat där. (Bibliotekarie F)

Trots detta kan man från intervjuerna urskilja att bibliotekariers roll som så kallade gatekeepers främst tar sig uttryck genom en mer mild och situerad gatekeeping, medan tydliga förbud sker i undantagsfall. Även om informanterna betonar vikten av fri läsning och tillgänglighet, är, som tidigare poängterat, inköpsarbetet fyllt med bedömningar om vad som anses som lämpligt innehåll för den aktuella målgruppen. Gatekeeping kan därmed ses som en integrerad del av praktiken.

Samtidigt syns spänningen mellan olika mål i praktiken även utifrån detta perspektiv, genom hur bibliotekarier balanserar mellan att ge tillgång till skönlitteratur som efterfrågas och att ta ansvar för innehåll som kan uppfattas som problematiskt eller potentiellt triggande. Detta kan igen förstås i relation till praktikens teleo-affective structure, där dessa mål samexisterar men inte alltid går ihop med de känslor som är en del av praktiken, såsom en vilja att skydda unga läsare samtidigt som man vill främja läslust och tillgång till litteratur. Detta resulterar i en hantering där skönlitteratur sällan exkluderas helt, men istället hanteras genom vad vi här väljer att kalla för mild gatekeeping, såsom genom exempelvis placering, begränsad exponering eller selektiv förmedling.

Genom att ta *Haunting Adeline* som typexempel är det tydligt än en gång att vissa genrer uppfattas som mer problematiska än andra, och att det påverkar hur bibliotekarier förhåller sig till dem. I linje med Miller (1984) är det tydligt att just denna titeln bidrar till en typifierad situation, där innehållet återkommande av de informanter vi har mött beskrivs som svårt att hantera i relation till unga läsare. Detta innebär att även gatekeeping går att koppla till återkommande tolkningsramar av genrer, såsom att trigger warnings, men också olika skönlitterära genrer, är problematiska och bör hanteras därefter. Detta påverkar vad bibliotekarier anser är lämpliga titlar att inkludera i beståndet, men också hur de väljer att göra det.

5.5 Läsfrämjande vs. professionellt ansvar

5.5.1 Påverkan och styrning

Något som informanterna lyfte fram under intervjuerna är bristen vad gäller både riktlinjer och konkret styrning när det kommer till hur man ska hantera och resonera kring trigger warnings. Bibliotekarie H aktualiserar detta genom hur fenomenet har

diskuterats inom skolbibliotekarienet i hans kommun, men att man inte har kommit fram till något gemensamt förhållningssätt, utan att det är lite upp till var och en hur man hanterar och resonerar kring det. Att det är en form av gråzon, men också att en utmaning ses ligga i hur fenomenet är ”föränderligt”, som Bibliotekarie A beskriver det. Hanteringen och resonemang kring trigger warnings ses därmed snarare ligga hos bibliotekariers professionella omdöme, än en tydlig praxis att förhålla sig till. Bibliotekarie B beskriver hur det ”i praktiken nog blir en fråga om individuell bedömning, särskilt i mötet med läsaren.” Vidare menar hen att bibliotekarier nog är lite försiktiga med att införa tydliga standarder på sitt bibliotek kring trigger warnings, eftersom oron finns att sådana skulle kunna begränsa den fria läsningen.

Det styrdokument som nämns mest frekvent under intervjuerna är skolans värdegrund (Skolverket 2022; 2025), vilket kanske inte är så förvånande när majoriteten av informanterna är skolbibliotekarier. Av flertalet informanter används styrdokumentet för att legitimera urval av skönlitteratur, där den närmast beskrivs som ett verktyg i arbetet. Bibliotekarie F sade exempelvis såhär: ”Det är egentligen mycket lättare när man jobbar på ett skolbibliotek än ett folkbibliotek, för på ett skolbibliotek så ska du ju följa skolans värdegrund. Och då kan man inte köpa in böcker som strider mot värdegrunden.” Samtidigt framhåller hen att det inte räcker med styrning av denna form, utan att den fungerar först i kombination med ens professionella omdöme. Bibliotekarie H menar på liknande vis att man hela tiden måste matcha mot och följa skolans värdegrund, för att eleverna ska känna sig trygga. Vid en följdfråga kring om hen kunde ge förslag på vilket typ av innehåll det skulle kunna vara som motsätter sig värdegrunden svarar Bibliotekarie H:

Ja, men det är när det är saker som uttrycks väldigt... Vad ska vi säga, explicit i en text där det känns som att det här är lite för mycket för en högstadieselev att bearbeta, ta till sig. Ja, det kan vara alltså sexuella beskrivningar och så vidare, som jag tycker att ja, men det här blir för mycket för en elev att ta till sig på högstadiet. (*Bibliotekarie H*)

Bibliotekarie G har en annan åsikt kring appliceringen av skolans värdegrund på skönlitteratur och poängterar att när det handlar om just skönlitteratur så är det faktiskt fiktion, vilket även yngre läsare är väl medvetna om. Hen menar vidare att skulle man utgå från värdegrunden skulle det vara extremt många böcker man inte kan köpa in på grund av vad de innehåller. Likaså berättar Bibliotekarie G att de diskuterat detta aktivt på skolan, speciellt kring en del titlar som setts som mer

problematiska. Hen har då framhållit att eleverna som efterfrågar och lånar de här titlarna är väldigt medvetna om att innehållet ”går mot” värdegrunden. Vidare anser Bibliotekarie G att börjar man skapa restriktioner kring vad som får köpas in är risken att det närmar sig att förbjuda, och då går det också emot läslust, eftersom mycket av det som eleverna vill läsa just nu är inom genrer som ofta kritiseras innehållsmässigt. Här är det tydligt att bibliotekarierna upplever att styrdokument har en tendens att inte alltid gå i linje med läslust. Samtidigt synliggörs spänningen mellan att vägleda och skydda, och de ungas egna förmåga att själva avgöra.

Just ungas förmåga att hantera potentiellt triggande innehåll är något som diskuterades under intervjuerna. Bibliotekarie G tog upp att när unga letar sig till genrer eller titlar med tungt innehåll är de väl medvetna om att det dels är fiktion, dels vad de kan förvänta sig av innehållet. Vidare säger hen: ”Man ska inte underskatta tonåringar i läsandet. De är mycket mer medvetna än vad man skulle tro. De är väldigt kloka i sina resonemang.” Bibliotekarie J resonerar på ett liknande vis, att eleverna har koll på vad de efterfrågar, även potentiella triggers. Såsom kring genren romance:

De vet att det är massa sex i boken. Jag vet att det är massa sex i boken. Vi behöver liksom inte kommentera det för att de är i en så känslig ålder att det blir pinsamt ganska snabbt om jag ska stå där och informera om det. Och jag tänker att de också tänker själva. (*Bibliotekarie J*)

Även Bibliotekarie F delar denna tanken och beskriver hur unga ofta är bra på så kallad självzensur. Att de vet vad de *inte* vill läsa om, om det så är brott, skräck eller sorgliga saker. Men också att de samtidigt vet vad de *vill* läsa om, att många efterfrågar skönlitteratur som får dem att känna mycket.

Bibliotekarie I och Bibliotekarie J står ut i sammanhanget genom hur de båda beskriver hur de i princip aldrig vänder sig till styrdokument eller liknande. När vi konkret lyfte skolans värdegrund (Skolverket 2022; 2025) så säger de att de aldrig funderat kring den i koppling till skönlitteratur, vilket kan tolkas som att de anser att värdegrunden helt enkelt saknar relevans när det kommer till fiktion. Denna tolkning stärks av att Bibliotekarie J berättar att de aldrig ”kommit i clash” med den och fortsätter: ”Jag vet inte riktigt hur vi skulle göra det heller.”

Det är tydligt att det finns olika tankar kring hur man som skolbibliotekarie bör förhålla sig till skolans värdegrund, ett styrdokument som menar att skolan ska: ”förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna, för de grundläggande

demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på och för att lagar och andra föreskrifter som gäller i samhället ska följas” (Skolverket 2022; 2025). Samtidigt förespråkar värdegrunden att man ska kunna ”förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar”, likaså ”vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram” (Skolverket 2022; 2025). För vissa av informanterna fungerar värdegrunden som ett verktyg som förenklar beslutsfattande, genom att visa på vad som anses som acceptabelt innehåll. Samtidigt är det tydligt att den av andra riskerar att begränsa och exkludera litteratur om man strikt tillämpar den på innehåll, eller att värdegrunden helt enkelt saknar relevans i koppling till skönlitteratur. Det är även tydligt att det finns en spänning inom professionen kring synen på elevernas förmåga att tolka och hantera innehåll. Medan vissa informanter betonar behovet av att skydda elever från innehåll som strider mot värdegrunden för att skapa en trygg skolmiljö, framhåller andra att eleverna har förmåga och medvetenhet till att göra dessa bedömningar själva, då de vet skillnaden mellan fiktion och verklighet, och snarare kan få värdefulla lärdomar av att leva sig in i fiktiva berättelser.

Bibliotekarie C, som är skolbibliotekarie, lyfter fram Skollagen (SFS 2010:800, 24a§–24d§) och menar på att det pedagogiska uppdraget som skolbiblioteket har gör hanteringen av trigger warnings mer legitim i skolbiblioteksverksamhet jämfört med på ett folkbibliotek. I 24a§ står det att skolbiblioteket ska präglas av ett ”allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier som ställs till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen”. Detta gör att man som skolbibliotekarier har ett större handlingsutrymme i hur man hanterar både trigger warnings och potentiellt triggande innehåll. Att hantera innehåll kan därmed legitimeras som en del av det pedagogiska stöd som skolbibliotekarier ska vara till eleverna. Att exempelvis i referenssamtal inta en mer aktiv och vägledande roll kan därmed ses som en del av det pedagogiska uppdraget. Folkbibliotek ska å andra sidan enligt Bibliotekslagen (2013:801) präglas av allsidighet och fri åsiktsbildning, vilket kan göra att hantering av trigger warnings kan uppfattas som för värderande eller begränsande. Här är det därför tydligt att bibliotekens målgrupp påverkar hur bibliotekarier hanterar och resonerar kring TW: medan skolbiblioteket befinner sig i en pedagogisk kontext med ett tydligt trygghetsansvar, kan liknande sätt att hantera potentiellt triggande innehåll på folkbibliotek lättare ses som värderande och begränsande.

Genom informanternas utsagor i kombination med en dokumentanalys av de styrdokument som bibliotekarierna belyste under intervjuerna är det tydligt att hantering och resonemang kring trigger warnings i hög grad formas i avsaknad av tydliga riktlinjer men som ändå påverkas av tolkningsbara styrningsdokument. Detta innebär att ansvaret i praktiken förskjuts till bibliotekariernas professionella omdöme och gör att hanteringen av TW inte framträder som en standardiserad och enhetlig praktik, utan snarare, vilket vi redan poängterat, som en situerad och föränderlig sådan. Detta är ett typexempel på bibliotekariers knowing i praktiken. Deras beskrivningar av att det är "upp till var och en", "man får känna efter" eller att bedömningar görs direkt i mötet med användaren, synliggör hur denna kunskap är både situerad och beroende av professionellt omdöme. Samtidigt innebär detta att hanteringen av trigger warnings inte alltid är enhetlig, utan att olika bibliotekarier potentiellt kan göra olika bedömningar i liknande situationer.

Vidare framträder även här en tydlig spänning mellan olika mål i praktikens teleo-affective structure, där bibliotekarier balanserar mellan att följa styrdokument och att främja läslust och tillgång till litteratur. För vissa informanter fungerar styrdokument som ett stöd i beslutsfattandet, medan de för andra ses riskera begränsa litteratur, särskilt om de tillämpas strikt på skönlitteraturs innehåll. En central aspekt i denna spänning är synen på unga läsare. Medan vissa informanter betonar behovet av att skydda unga från eller vägleda dem kring innehåll som kan uppfattas som för svårt eller olämpligt, framhåller andra att unga besitter en förmåga att själva avgöra vad de vill och förmår läsa. Detta synsätt påverkar i sin tur hur ansvar fördelas i praktiken: antingen som något som ligger hos bibliotekarien, eller som något som i större utsträckning överförs till användaren.

Sammantaget visar detta att hantering av trigger warnings i mångt och mycket bottnar i hur bibliotekarier i praktiken navigerar mellan olika, och något motstridiga, förväntningar och uppdrag. När det saknas tydlig styrning blir det professionella omdömet centralt, vilket gör att hantering och resonemang formas genom situerade bedömningar där ansvar, läslust och förtroende för användaren kontinuerligt vägs mot varandra.

5.5.2 Läslusten först

"Bara man pratar om en bok så kan man läsa vad som helst" sa Bibliotekarie F under intervjun när hen berättade om hur bokklubben på hens skolbibliotek läste romanen

My Year of Rest and Relaxation av Ottessa Moshfegh efter elevernas önskemål. Detta är en titel som innehåller många potentiellt triggande teman, men Bibliotekarie F menar på att det är läslusten som ska få styra, inte innehållet. Något som varit en genomgående trend i intervjuerna är nämligen att det viktigaste är att främja läsning.

Bibliotekarie B beskrev hur hen utgår från läslusten först och att man vill uppmuntra läsintresset istället för att styra det, och poängterar också att det för många unga är viktigt att känna att deras läsning tas på allvar. Vidare menar hen att det gäller att matcha sitt professionella ansvar mot det läsfrämjande uppdraget:

Ibland kan det handla om att ge mer kontext kring en bok. Till exempel om någon frågar efter en titel som innehåller väldigt tunga teman eller ganska grafiska skildringar, då kan jag nämna det lite försiktigt, så att läsaren vet vad den ger sig in i. Men jag försöker nog undvika att vara dömande eller styrande. (Bibliotekarie B)

Vidare poängterar Bibliotekarie B att rollen här ses vara att stötta, informera och ibland föreslå alternativ, snarare än att sätta tydliga gränser. Likaså att balansen ligger i att både respektera läsarens val och samtidigt använda sitt professionella omdöme för att skapa en trygg och genomtänkt biblioteksverksamhet. Bibliotekarie D tar upp Barnkonventionen (SFS 2018:1197), vilket kan ses spegla dessa resonemang:

Barn har ju rätt att, som självständiga individer, läsa och låna vad de vill. [...] Alla har ju rätt enligt Barnkonventionen, du får ju inte hindra men kan då prata för eller emot. Försöka leda in dem på något annat. (Bibliotekarie D)

Enligt Barnkonventionen (punkt 13 & 17) ska alla beslut som rör barn utgå från barnets bästa och hänsyn ska tas till barns åsikter, utifrån ålder och mognad. Utifrån en biblioteksaspekt handlar detta om att barn i så lång utsträckning som möjligt ska få välja själva vad de vill läsa och att de har rätt till tillgång till litteratur. Samtidigt poängterar Barnkonventionen (punkt 17) att man ska uppmuntra material som *inte* är skadligt, likaså ”uppmuntra utvecklingen av lämpliga riktlinjer för att skydda barnet mot information och material som är till skada för barnets välfärd”. Även i Barnkonventionen aktualiseras därmed spänningen mellan lästlust och professionellt ansvar. När är litteraturen skadlig? När ska man styra ungas läsning för att skydda dem?

Just tanken på att styra ungas läsning är något som väcker starka reaktioner hos informanterna:

Jag kan tycka att det är så provocerande ibland. Att det är vissa som flikar in att vi måste ha ett större ansvar i vad eleverna ska läsa. Att vi ska vara någon slags polis i vad de inte får läsa. (*Bibliotekarie E*)

Detta poängterar även Bibliotekarie B som beskriver att det finns motstridiga förväntningar. Å ena sidan finns en stark princip om tillgång till litteratur och intellektuell frihet, att bibliotek inte ska begränsa vad människor kan läsa. Å andra sidan finns det också en förväntan, särskilt när det gäller unga, att biblioteket ska vara en trygg och ansvarsfull miljö. Hen poängterar vidare att det därmed i praktiken ofta handlar om att försöka navigera mellan de olika förväntningarna, och att det därmed skulle vara svårt att följa en tydlig standard kring hur trigger warnings och potentiellt triggande innehåll ska hanteras.

Utifrån intervjuerna är det tydligt att läslust utgör ett överordnat ideal i bibliotekariers förmedling av skönlitteratur till unga, där fokus ligger på att uppmuntra läsning snarare än att styra den. Informanterna betonar vikten av att ta ungas läsning på allvar och att skapa en miljö där dessa känner sig fria att välja skönlitteratur utifrån eget läsintresse. Samtidigt framträder det tydligt att detta ideal ständigt relateras till ett professionellt ansvar att hantera innehåll som kan uppfattas som potentiellt triggande.

I likhet med tidigare delar framträder knowing i praktiken genom informanternas beskrivningar av att informera "lite försiktigt", föreslå alternativ eller samtala om innehållet, vilket i sin tur visar hur dessa bedömningar görs situerat, i mötet med användaren och anpassas efter situationen. Denna balans kan, som tidigare poängterat, kopplas till praktikens teleo-affective structure, eftersom det än en gång visar hur olika mål och känslor samexisterar och ibland står i konflikt. Å ena sidan finns ett tydligt mål att främja läslust, tillgänglighet och intellektuell frihet, å andra sidan ett ansvar att skydda unga från innehåll som kan vara potentiellt triggande. Dessa mål är nära kopplade till känslor såsom vikten av att visa på tillit till ungas förmåga att göra egna val, men också en vilja att skapa trygghet och undvika att utsätta läsare för något som kan upplevas som för tufft eller obehagligt. Det är i denna spänning som bibliotekariers handlande och resonering kring trigger warnings tar plats. Att prata om litteratur, ge kontext eller föreslå alternativ framträder som sätt att balansera mellan ansvar, styrning och läslust.

5.6 Analytisk sammanställning

Det är tydligt att hanteringen av och resonemangen kring trigger warnings sker i återkommande och situerade bedömningar i både mötet med och i förhållande till användare utifrån en gemensam, kollektiv förståelse av fenomenet. Det vill säga, bibliotekariernas så kallade knowing inom praktiken. Att man genom professionellt omdöme vet vad som bör tas upp, hur det ska formuleras och i vilken situation. Eftersom det saknas standarder för hantering av TW handlar det om magkänsla, att ”känna av” eller helt enkelt ”det där vet man bara.” Det handlar därmed om ett tyst kunnande inom professionen, ett shared embodied know-how. Trigger warnings är genom detta inte en enhetlig praktik, utan situerad och föränderlig då ansvaret till stor del förskjuts till bibliotekariernas professionella omdöme. Likaså är det tydligt att fenomenet i sig inte heller är enhetligt, utan komplext genom att det är svårt att avgöra när man ska varna eftersom triggers är subjektiva. Att TW situerat och omförhandlas inom praktiken synliggörs dessutom genom hur det kan ta sig olika uttryck, vilket har belysts genom att titta närmare på olika förmedlingspraktiker (referenssamtal, exponering och inköp).

Spänningen mellan samexisterande, men ibland motstridiga, mål och känslor, har belysts genom praktikens teleo-affective structure, som visat hur bibliotekarier måste göra avvägningar mellan dessa. Å ena sidan berättade informanterna hur de vill möta de ungas önskan, göra biblioteket relevant för dem, samt främja läslust, tillgång och fri läsning. Å andra sidan existerar ett kollektivt ansvar inom professionen, tillsammans med en vilja att skydda unga, förmedla ”rätt” skönlitteratur och vara en trygg plats. Eller utifrån ett trigger warnings-perspektiv: att informera, förvarna och vägleda, samtidigt som man inte vill begränsa eller styra ungas läsning. Detta synliggjordes än tydligare genom en dokumentanalys där det är tydligt att dessa spänningar också går att återfinna i de styrdokument som informanterna vänder sig till, som i sig kan ge sken av att målen som framkommer inte alltid på ett tydligt vis går hand i hand, vilket gör att styrningen blir tolkningsbar och resulterar i avvägningar utifrån bibliotekariers professionella omdöme.

Utifrån analysen är det också tydligt att trigger warnings kan ses som en genre genom hur det är ett återkommande sätt att hantera en viss typ av situation. TW blir genom detta en typifierad social handling och en igenkännbar respons när innehåll uppfattas som potentiellt triggnande. Likaså har fenomenet en återkommande funktion

som genre genom att informera och förvarna om innehållet för att hjälpa läsaren välja. Det är därmed också tydligt att TW bidrar till att positionera litteratur, vilket i sig påverkar tolkning och blir värderande. Det blir en slags information som omger texter, både som peritexter och som epitexter, vilket skapar trösklar mellan text och läsare, men också mellan text och bibliotekarie, genom att forma förförståelse och förväntningar. Förutom att detta kan påverka en potentiell läsare, är det därmed tydligt att paratexter också påverkar bibliotekarier i hur skönlitteratur väljs och tolkas. Trigger warnings blir därmed inte bara ett verktyg inom praktiken, utan också en del av de tolkningsramar som existerar kring TW som genre. Fenomenet är därmed inte neutralt, utan bidrar till hur innehåll hanteras, uppfattas och värderas i praktiken, vilket går hand i hand med genrens normativitet.

6 Diskussion och avslutande reflektioner

I följande avsnitt kommer vi att föra en diskussion kring resultat och analys i koppling till empirin samt redogöra för studiens slutsatser. Avsnittet är uppdelat i fem rubriker, där de tre första kopplas till studiens frågeställningar. *6.1 När praktiken föregår begreppet* tar avstamp i att diskutera hur folk- och skolbibliotekarier resonerar kring trigger warnings. *6.2 När trigger warnings omsätts i praktik* har ett fokus på hur dessa resonemang påverkar bibliotekariers hantering av TW och potentiellt triggande innehåll i relation till referenssamtal, exponering och inköp. I *6.3 När ansvar formar praktiken* diskuteras hur bibliotekets uppdrag, styrning och målgrupp påverkar denna hantering samt resonemang kopplat till trigger warnings. Därefter följer våra slutsatser i *6.4 Avslutande reflektioner* och studien avslutas sedan med *6.5 Vidare forskning*, där vi presenterar framtida forskningsidéer som uppstått under studiens genomförande.

6.1 När praktiken föregår begreppet

Vår resultat och analysdel visar att trigger warnings, trots att begreppet i sig inte är särskilt etablerat, ändå framträder som ett igenkännbart fenomen inom bibliotekspraktik. Fenomenet är därmed inte något nytt, utan snarare att sätta ord på en redan existerande praktik i att hantera potentiellt triggande innehåll, särskilt vid förmedling av skönlitteratur till unga. Att begreppet börjat diskuteras och resoneras kring alltmer i bibliotekssammanhang under de senaste åren kan kopplas till att TW blivit alltmer framträdande inom digitala läskulturer, såsom på BookTok, där det frekvent används i bokrelaterat innehåll. Detta i samband med att bibliotekarier allt mer vänder sig till plattformen när man mer och mer anpassar beståndet efter trender och efterfrågan, och därmed också möter trigger warnings på plattformen (Cameron & Chiovelli 2023; Mashiyane 2022).

Vad som är tydligt utifrån informanternas utsagor är att praktiken kring trigger warnings inte är enhetlig eller standardiserad, utan snarare situerad och beroende, samt formas av bibliotekariers professionella omdöme. Detta innebär å ena sidan att bibliotekarier har ett stort handlingsutrymme att anpassa sitt bemötande efter den enskilda situationen. Detta kan ses som en styrka, då det möjliggör ett anpassningsbart och flexibelt arbetssätt. Samtidigt innebär avsaknaden av tydlig

praxis att användare möter olika grader av varningar beroende på vilken bibliotekarie de möter. Likaså är det tydligt att trigger warnings kan likställas vid en genre genom hur fenomenet är en återkommande social handling utefter en typifierad situation där ett innehåll uppfattas som potentiellt triggande. När informanterna tolkar innehållet på detta vis blir TW en igenkännbar respons vilket tar sig uttryck i att informera och förvarna om innehållet för att vägleda användare.

En central aspekt i bibliotekariernas resonemang är nämligen spänningen mellan att skydda och risken för styrning. Samtliga informanter förespråkar att kommunikation är det bästa sättet att hantera potentiellt triggande innehåll för att minska risken att skapa trösklar till litteraturen, vilket går i linje med den lösning som Jacobson (2017) presenterat när det kommer till hur, i detta fall skolbibliotekarier, bör hantera visst innehåll. Å ena sidan beskrivs trigger warnings av informanterna i denna studie som ett verktyg som möjliggör för både dem och användare att hantera potentiellt triggande innehåll, exempelvis genom att ge läsaren möjlighet att förbereda sig och välja hur, när och om hen vill ta del av en text. Genom detta perspektiv kan TW ses som en form av professionell service till användarna, där bibliotekarier kan göra litteraturen tillgänglig på ett tryggt vis. Detta perspektiv återfinns hos både Lockhart (2016) och Spencer & Kulbaga (2018), som menar på att TW blir ett slags hänsynstagande till, i detta fall universitetsstudenters, emotionella hälsa, vilket går att koppla till både folk- och skolbibliotekariers önskan om att biblioteket ska vara en accepterande men också trygg plats för unga. Tanken om trygga rum går i linje med hur Selberg (2021) ser på kopplingen mellan TW och att skapa en trygg plats, vilket, utifrån informanternas utsagor, verkar vara relevant även ur en bibliotekskontext.

Å andra sidan pekar flera av resonemangen som framförs mot en oro för att märkning av innehåll riskerar att få en begränsande och styrande effekt. Detta aktualiserar frågan om var gränsen går mellan att informera och att värdera. När visst innehåll och genrer konsekvent lyfts fram som potentiellt triggande finns en risk att dessa då märks ut som problematiska, kontroversiella eller rent av som dålig litteratur, vilket i sin tur kan påverka hur litteraturen uppfattas redan innan den lästs. Att förse litteratur med någon form av varning kan därmed uppfattas som att bibliotekarien, medvetet eller omedvetet, påverkar användares möte med texten. Denna risk har aktualiserats i forskning om TW inom universitetskontext (Vatz 2016, Halberstam 2017), men är lika relevant i en bibliotekskontext då bibliotekarier

indirekt riskerar uppmuntra unga till att undvika viss skönlitteratur. En möjlig konsekvens av detta är att vissa titlar eller genrer undviks på grund av hur innehållet har presenterats.

Studien visar därmed på att trigger warnings inte är neutrala, utan påverkar hur man positionerar och värderar litteratur, vilket bidrar till att vissa verk och genrer framstår som mer problematiska eller mindre tillgängliga. Detta kan i sin tur påverka både hur litteratur förmedlas av bibliotekarier och hur den uppfattas av användare. Detta går i linje med både Knox (2017) och Antelman (2023), som båda lyfter hur denna typ av bedömningar och märkningar aldrig är helt neutrala, samtidigt som det finns en bild av att biblioteken ska inta en neutral roll i förmedlingsarbetet.

Genren i sig som normativ blir särskilt tydlig i hur trigger warnings av samtliga informanter kopplas till specifika skönlitterära genrer, framför allt romance och dess subgenres. Dessa förknippas återkommande med innehåll som uppfattas som potentiellt problematiskt, exempelvis explicit skildring av våld, sex eller destruktiva relationer, vilket går i linje med det ”kontroversiella” innehåll som både Moore & Tudor (2024) samt Macintyre (2025) menar att bibliotekarier känner sig tveksamma till. Att just dessa genrer lyfts fram tyder på att bedömningar av vad som anses triggnande inte enbart baseras på innehållet i en specifik bok, utan också utifrån redan existerande föreställningar om genren i sig.

Detta går hand i hand med Knoxs (2017) exempel kring att man ofta märker musik som kan vara potentiellt problematisk med en förvarning, framför allt rap och hip-hop, vilket delar in musik i en tanke om ”bra” och ”dålig” musik beroende på genre. Detta speglar hur vissa skönlitterära genrer också ses som mer problematiska och oftare tolkas behöva trigger warnings, vilken i sin tur värderar den som sämre och skapar en tolkningsram kring genren. Liknande innehåll kan förekomma i annan typ av litteratur, såsom klassiker och romaner, men väcker inte nödvändigtvis tankar kring behov av TW, då detta innehåll inom dessa genrer ses som mer ”motiverat” eller meningsfullt. Detta går i linje med hur Jacobson (2017) poängterar att klassiker kan innehålla samma explicita ämnen, men att de kommer undan eftersom de är just klassiker. Därmed kan man säga att genrer fungerar som tolkningsramar, där vissa former av innehåll redan på förhand tolkas som mer problematiska än andra. Detta tyder också på att det inte finns någon enhetlig grund för vad som anses vara innehåll som bör varnas för, utan att sådana bedömningar formas i relation till både genre, situation och föreställningar om ”bra” och ”dålig” litteratur.

En möjlig konsekvens av detta är att bibliotekarier genom dessa resonemang kring trigger warnings riskerar att förstärka redan existerande föreställningar kring skönlitterära genrer. När viss typ av skönlitteratur konsekvent kopplas till problematiskt innehåll och behov av TW, medan annan inte gör det, bidrar praktiken till att bevara föreställningar om vad som är “bra” respektive “dålig” litteratur. Denna problematik förstärks ytterligare i relation till BookTok. Böcker som cirkulerar på plattformen är ofta redan förknippade med specifika subgenrer och tillhörande trigger warnings. När dessa föreställningar möter bibliotekariers uppfattningar om genrer och innehåll riskerar de att förstärka varandra, vilket kan leda till att viss typ av skönlitteratur i högre grad förväntas vara potentiellt triggande.

Sammanfattningsvis är det tydligt att trigger warnings är ett komplext fenomen. Snarare än att utgå från en standard framstår hanteringen som situerad och beroende av bibliotekariers professionella omdöme kring både innehåll, genre och målgrupp.

6.2 När trigger warnings omsätts i praktik

Resultat- och analysavsnittet visar också hur informanternas resonemang kring trigger warnings omsätts i bibliotekspraktik, vilket synliggjorts genom att lyfta fram hur arbetet med förmedling av skönlitteratur till unga med potentiellt triggande innehåll tar sig uttryck i olika förmedlingspraktiker. Intervjuerna visade bland annat att trigger warnings är ett verktyg som används i både referenssamtal, exponering och inköpsarbete. Trigger warnings ses därmed av informanterna främst som en del av en kommunikativ och situerad praktik, där bibliotekarierna i mötet med unga läsare bland annat informerar, förvarnar och vägleder kring innehåll. Detta går i linje med Jacobson (2017) som poängterar att skolbibliotekarier inte bör varna och istället kan lita på sin professionella bedömning och guida eleverna.

Studien visar att referenssamtalen blir den centrala bibliotekspraktik där trigger warnings tar plats, och inom ett sådant deltar både bibliotekarie och användare aktivt. Å ena sidan informerar bibliotekarien om innehåll, medan användaren å andra sidan istället informerar om vad denne vill undvika eller söker. Inom ett referenssamtal gör bibliotekarier hela tiden olika bedömningar kring vilket innehåll som är relevant att lyfta och hur det bör presenteras. Dock är det tydligt efter informanternas utsagor att man också kan känna en viss osäkerhet i referenssamtalen

och att det existerar en oro kring att förmedla skönlitteratur som skulle kunna upplevas som triggnande för läsaren. Referenssamtalen är dessutom en förmedlingspraktik där bibliotekarier konstant ska balansera mellan att informera och undvika att skapa trösklar till litteraturen. För informanterna handlar det både om att vara försiktiga och hålla tillbaka egna värderingar och åsikter om litteraturens innehåll. Dessutom handlar det även om att informera, vägleda och ge kontext, snarare än att varna och begränsa. Att möjliggöra läsning istället för att styra den är ett genomgående synsätt. Detta går att anknyta till Sell (2021) som menar på att böcker med känsliga ämnen inte bör undvikas och att de snarare bör hanteras genom att informera läsaren om innehållet.

Vår studie visar också att trigger warnings även tar plats i informanternas praktiska arbete med exponering. Detta syns främst genom resonemang kring innehåll och beslut kring synlighet och placering av skönlitteratur inom biblioteksrummet, men också på bibliotekets sociala medier. En del av informanterna väljer att inte alltid exponera och skylta den skönlitteratur som de själva uppfattar som problematisk eller potentiellt triggnande för unga, medan vissa ändå väljer att skylta dessa "problematiskska" böcker eftersom de istället prioriterar läslust och menar att biblioteket ska vara relevant för unga. Detta förhållningssätt synliggör en tydlig spänning i informanternas resonemang. Å ena sidan strävar de efter att skapa ett tillgängligt och relevant bibliotek där skönlitteraturen som de unga efterfrågar ska finnas. Å andra sidan erkänner bibliotekarierna att deras egna bedömningar av innehåll kan påverka hur vissa böcker sedan skyltas och placeras i biblioteksrummet. Utifrån detta kan exponering förstås som ett sätt att påverka de ungas möte med skönlitteratur, samt att TW här kan ha en påverkan på hur litteratur bedöms och sedan exponeras. Utifrån detta kan vi poängtera att informanterna även hanterar potentiellt triggnande innehåll när det kommer till exponering genom att vissa titlar görs mer eller mindre synliga utifrån innehåll, trots att de själva främst drar paralleller mellan TW och referenssamtal samt inköpsarbete.

Studien belyser därmed också inköp som ytterligare en central bibliotekspraktik där trigger warnings tar plats. Inköpsarbetet ses som användarstyrt genom hur informanterna försöker skapa ett relevant bibliotek för användarna utifrån efterfrågan och trender. Detta går i linje med att Hultgren och Johansson (2021) betonar vikten av veta vad elever läser för att sedan kunna utveckla ett mediebestånd som möter, inkluderar och utmanar dem. Detta är även relevant i förhållande till både

Söderlind och Elf (2014) och Mashiyane (2022) som i sina resonemang poängterar att användarstyrt förvärv är en trend inom inköpspraktik på bibliotek. Trots detta gör bibliotekarier kontinuerligt bedömningar av inköpsförslag utifrån både innehåll, kvalitet och lämplighet. Informanterna beskriver att dessa bedömningar grundar sig i allt från magkänsla till ett professionellt kunnande. Avvägningen mellan användarstyrning och professionellt omdöme i inköspraktiken var en återkommande diskussion under samtliga intervjuer.

En tydlig praxis ses hur informanterna beskriver att de sällan säger nej till inköpsförslag, samtidigt som den skönlitteratur som de unga efterfrågar inte per automatik köps in. Under intervjuerna framkom det att det har blivit alltmer vanligt att köpa in vuxenlitteratur till både skolbibliotek och ungdomsavdelningar på folkbibliotek. Efterfrågan på sådana böcker är stor och digitala läskulturer har en stor påverkan på vilka titlar och genrer som efterfrågas av unga läsare. Effekten som digitala läskulturer har inom bibliotekariernas inköpsarbete ligger i linje med Mashiyane (2022) samt Cameron och Chiovelli (2023) som belyser att BookTok har lett till förändrade inköpsprocesser för många bibliotek, där bibliotekarier i allt högre grad anpassar beståndet efter trender och efterfrågan. Cameron och Chiovelli (2023) lyfter fram problematiken kring BookTok, vilken grundar sig i tanken att trendande titlar på plattformen skapar en efterfrågan som riskerar att bibliotekarier köper in böcker av samma "sort". I vår studie framkommer det tankar om att det inte alltid cirkulerar "rätt" typ av litteratur på plattformen, dessutom har plattformen enligt bibliotekarierna bidragit till att etablera och sprida specifika skönlitterära genrer och subgenrer som ses som problematiska. I en tid då den internationella utgivningen är enorm, plattformar som BookTok finns och det är omöjligt att hålla sig helt uppdaterad och påläst, ses det finnas en risk i att bibliotekarier mer och mer skulle kunna komma att förlita sig på att det som trigger warnings säger om en titel skulle kunna avgöra om den är lämplig att köpa in eller ej. Detta är problematiskt eftersom även detta skulle kunna leda till att bibliotekarier förstärker redan existerande föreställningar kring skönlitterära genrer, likaså att man låter paratexter fungera som en bedömningsgrund, snarare än som information.

Bibliotekariens roll som gatekeeper är en återkommande aspekt som genomsyrar fler delar av informanternas utsagor. Studien belyser hur samtliga betonar vikten av fri läsning, men trots detta ses fortfarande gatekeeping som integrerad del av bibliotekspraktik. Bibliotekariernas roll som gatekeeper tar sig i studien främst

uttryck genom vad vi valt att kalla för mild gatekeeping, som snarare påverkar hur litteratur görs tillgängligt och synligt, än att den inte köps in. Utsagorna från intervjuerna visar att det kan handla om hur vissa titlar inte exponeras, eller hur en bok kan placeras exempelvis på vuxenavdelningen, men även hur vissa titlar inte rekommenderas till unga läsare. Därmed påverkas användarens möte med skönlitteratur utan att explicit begränsa tillgången till den.

Samtidigt visar studien att gatekeeping trots allt även framkommer mer explicit, exempelvis genom att aktivt inte köpa in specifika titlar eller genrer, men också att man begränsar vissa titlar till en specifik årskurs. Därmed finns det situationer där bibliotekarier gör tydliga avgränsningar kring vad som anses lämpligt och begränsar tillgång till skönlitteratur. Dessa avgränsningar visar på en tydlig form av självcensur, då exemplen går hand i hand med hur McMenemy (2009) samt Moore och Tudor (2024) definierar självcensur i respektive studie, såsom att aktivt välja att inte köpa in eller ta bort material som uppfattas som problematiskt. Utifrån detta är det tydligt att det finns en spänning inom praktiken, där bibliotekarierna balanserar mellan att möjliggöra tillgång till skönlitteratur som efterfrågas och att ta ansvar för innehåll de uppfattar som problematiskt eller potentiellt triggande. Balansgången verkar landa i en hantering där skönlitteratur dock sällan exkluderas helt, men istället hanteras genom en mild gatekeeping, såsom genom placering, begränsad exponering eller selektiv förmedling. Vad som är tydligt utifrån vår studie är att överväganden kring TW och potentiellt triggande innehåll, främst explicit våld eller skildringar av sex, direkt kan påverka hur och varför bibliotekarierna grindvaktar skönlitteratur. Trigger warnings blir därmed en tolkningsram som påverkar vilka böcker som anses vara lämpliga att exponera och tillgängliggöra.

Sammanfattningsvis är det tydligt att resonemang kring trigger warnings genomsyrar olika förmedlingspraktiker. Referenssamtal, exponering och inköp framträder som bibliotekspraktiker där informanterna kontinuerligt gör olika avvägningar och bedömningar. Här synliggörs olika spänningar, vilket går i linje med Söderlind och Elf (2014, s. 86) som belyser hur det finns ”både osäkerhet och tveksamheter inför principfrågor rörande urval, inköp, förvärv och bestånd kopplat till sådant som informationsfrihet, allsidighet, kvalitet och censur.”

6.3 När ansvaret formar praktiken

Vårt resultat- och analysavsnitt visar till sist att förväntningar, uppdrag men framför allt målgruppen, i vårt fall unga, tydligt påverkar hur bibliotekarierna väljer att hantera och resonera kring trigger warnings och potentiellt triggande innehåll. Målgruppsanpassning är en självklar del av bibliotekariernas vardag, vilket vi belyst genom samtliga praktiker som vi har studerat. Utifrån vilka förväntningar och uppdrag som existerar är särskilt frågor om ansvar, skydd och lämplighet som framkommit under studien.

Det finns därmed en framträdande spänning mellan bibliotekariens roll som förmedlare av litteratur och främjare av lästlust, och samtidigt ett existerande professionellt ansvar och en förväntan att skapa en ansvarsfull och trygg miljö. Å ena sidan beskriver informanterna vikten av fri läsning, där både det läsfrämjande uppdraget och tillgänglighet utmärks som centrala mål. Här betonas vikten av att ta ungas läsning på allvar och att inte skapa onödiga trösklar genom att förminska den litteraturen som efterfrågas. Här grundar en del av de intervjuade bibliotekarierna sina resonemang i att de har en viss tillit till unga läsares förmåga att själv kunna avgöra vad de vill och kan läsa. Å andra sidan finns det en strävan efter att skapa en trygg biblioteksmiljö där potentiellt triggande innehåll hanteras med omsorg. Detta ligger i linje med Selbergs (2021) diskussion om trygga rum, där användningen av TW inom bibliotek går att koppla till en önskan om att skapa en trygg plats för besökaren.

Bibliotekariers professionella ansvar kan även problematiseras genom hur bedömningar som görs utifrån tanken att skydda kan samtidigt riskera att begränsa. När det blir bibliotekariers professionella omdöme som avgör vad som kan uppfattas som potentiellt triggande för unga, är det svårt att inte ställa det mot att triggers i hög grad är individuella. Detta försvårar gränsdragningen för när en varning är motiverad. Frågan blir här huruvida användningen av trigger warnings riskerar att skapa ett behov, snarare än att enbart svara på ett existerande sådant. Detta gör att det är bibliotekarien själv som utifrån sitt professionella omdöme definierar vad som betraktas som triggande, känsligt eller problematiskt innehåll. Detta går i linje med Antelman (2023) som menar att bibliotekarier befinner sig i en maktposition gentemot sina läsare. Diskussionen landar här i om bibliotekarier bör varna för innehåll eller istället lita på läsarens eget omdöme, just utifrån att det inte finns någon tydlig gränsdragning för när innehåll är triggande, eller inte.

Praktikens teleo-affective structure gör sig här tydligt synlig i hur olika mål och känslor samexisterar inom professionen. Detta belyser igen den spänning som existerar kring professionellt ansvar: antingen ligger ansvaret i större utsträckning hos bibliotekarien, eller är det något som delvis överförs till användaren. Detta går i linje med Antelmans (2023) diskussion om när och hur varningar faktiskt bör användas, huruvida biblioteket genom sådan hantering tar på sig ansvar för innehållet, samt i vilken utsträckning bibliotekarier bör förlita sig på användarnas egna bedömningar. I praktiken innebär detta att hanteringen av trigger warnings och potentiellt triggande innehåll blir situerad och beroende av hur bibliotekarien tolkar både målgruppen och sitt uppdrag. Spänningen ses därför inte enbart ligga i huruvida man ska varna eller ej, utan i hur bibliotekarier behöver balansera mellan behovet av att informera, vägleda och stötta, och samtidigt ha förtroende för unga för att inte upplevas som för styrande eller begränsande, en spänning som Söderlind & Elf (2014) menar existerar inom förmedlingspraktik generellt.

Denna spänning förstärks än mer när man tar in styrdokument i bilden. Skillnaderna mellan Bibliotekslagen (SFS 2013:801) och Skollagen (SFS 2010:800) är tydliga, vilket innebär att skolbibliotek befinner sig i en skolkontext där det pedagogiska uppdraget gör en mer aktivt hantering av innehåll legitim. Samtidigt kan motsvarande hantering på ett folkbibliotek lättare uppfattas som värderande, styrande eller begränsande, då folkbibliotek i högre grad kopplas till fri åsiktsbildning och intellektuell frihet, vilket Antelman (2023) också poängterar. Även skolans värdegrund (Skolverket 2022; 2025) och Barnkonventionen (SFS 2018:1197) aktualiserar dessa spänningar. Mellan rätt till tillgång till litteratur och att ges möjlighet att välja själv, och vikten av att skydda från innehåll som kan vara skadligt. Det är därmed tydligt att bibliotekarier i praktiken behöver navigera mellan och försöka tolka motstridiga förväntningar, där det inte är tydligt var gränsen går mellan att skydda och begränsa. Detta kan bli problematiskt i den mening att hanteringen av TW och potentiellt triggande innehåll blir beroende av bibliotekariers olika tolkningar av styrdokumentet, där olika professionella bedömningar kan göras.

I likhet med tidigare delar av studien beskriver informanterna hur de ”känner av”, ”informerar försiktigt” och anpassar sin förmedling av skönlitteratur utifrån situationen. Med andra ord, att situerat göra bedömningar utifrån ett tyst kunnande. Sammanfattningsvis är det därmed tydligt att förväntningar, uppdrag och bibliotekens målgrupp påverkar både hur man hanterar och resonerar kring trigger warnings och

potentiellt triggande innehåll, och därmed hur TW omsätts i praktiken. I förmedlingsarbetet av skönlitteratur till unga blir frågor om ansvar, läslust, tillgänglighet och skydd särskilt framträdande, vilket ger sken av en praktik där dessa aspekter ständigt balanseras utifrån professionellt omdöme.

6.4 Slutsatser

Syftet med denna studie har varit att belysa hur folk- och skolbibliotekarier praktiskt hanterar trigger warnings i arbetet med förmedling av skönlitteratur till unga, med fokus på de resonemang, bedömningar och professionella överväganden som synliggörs i inköpsarbete, exponering och referenssamtal.

De teoretiska utgångspunkterna har visat sig väl lämpade för att analysera studiens resultat. Praktikteorin har möjliggjort en fördjupad förståelse av hur hanteringen av trigger warnings tar form i det vardagliga arbetet genom situerade praktiker, där professionellt omdöme, tyst kunnande samt mål och känslor samspelar. Genreteorin har bidragit till att synliggöra hur trigger warnings kan förstås som en återkommande social handling, samtidigt som den belyst hur föreställningar om olika skönlitterära genrer påverkar vad som uppfattas som potentiellt triggande innehåll. Genettes teori om paratexter har vidare möjliggjort en förståelse av trigger warnings som en form av inramning av en text som påverkar hur vi i förväg tolkar den och därmed skapar trösklar till läsningen. Dessa perspektiv har kompletterat varandra väl och tillsammans möjliggjort en nyanserad förståelse av fenomenet trigger warnings i koppling till praktiskt biblioteksarbete.

Även studiens metodval har visat sig väl lämpade för att besvara uppsatsens frågeställningar. De semistrukturerade intervjuerna har genererat ett rikt material som synliggjort hur bibliotekarier resonerar kring och hanterar trigger warnings i praktiken. Samtidigt innebär intervjuer som metod vissa begränsningar. Studien bygger till största del på bibliotekariers beskrivningar och reflektioner kring den bibliotekspraktik de som verksamma bibliotekarier är en del av, snarare än direkta observationer av det praktiska arbetet. Det innebär att resultatet synliggör hur informanterna själva förstår och beskriver hanteringen av trigger warnings, men fångar inte nödvändigtvis in alla perspektiv av hur dessa praktiker faktiskt tar sig uttryck inom biblioteksverksamheten. Vidare gör studiens urval av informanter att resultaten presenterade i studien inte kan generaliseras till bibliotekspraktik i stort.

Studiens ambition har dock inte varit att ge en heltäckande, generaliserbar bild av hur bibliotekarier tar sig an trigger warnings, utan snarare undersöka hur detta fenomen har en etablerad plats inom bibliotekspraktik genom konkreta exempel på hur detta kommer till uttryck i förmedling av skönlitteratur till unga.

Dokumentanalysen har fungerat som ett komplement till intervjuerna genom att synliggöra hur förväntningar, uppdrag och styrning påverkar dessa praktiker. Samtidigt har urvalet av dokument inneburit vissa begränsningar, då flertalet styrdokument exkluderats utifrån grunden att de inte lyftes under intervjuerna. Samtidigt kan detta urval motiveras utifrån att studiens perspektiv varit praktikteoretiskt. Med andra ord sågs de styrdokument som faktiskt används i praktiskt biblioteksarbete av våra informanter som de dokument som faktiskt ger oss grund till att besvara uppsatsens frågeställningar.

Studien har vidare tagit sin utgångspunkt i en kunskapslucka där det saknas tidigare forskning som undersökt hur trigger warnings praktiskt hanteras och resoneras kring av verksamma bibliotekarier. Genom att undersöka detta fenomen i relation till bibliotekspraktik och i förhållande till målgrupp, uppdrag och inställningen till ungas läsning bidrar studien med ny kunskap inom ett område som hittills varit utforskat, nämligen hur trigger warnings förstås och omsätts i det vardagliga biblioteksarbetet. Utifrån studiens problemformulering, som lyfter spänningar såsom mellan skydd och tillgång, och vägledning och risk för styrning, visar resultaten att hanteringen av trigger warnings inte kan förstås som en enhetlig eller standardiserad praktik, utan som situerad, och beroende av bibliotekariers professionella omdöme.

En central aspekt som studien visat är att fenomenet trigger warnings inte är något nytt inom bibliotekspraktik, utan att det snarare är ett nytt sätt att benämna ett sedan tidigare existerande sätt att hantera potentiellt triggande innehåll: bibliotekarier har alltid arbetat med att informera, vägleda och anpassa sin förmedling av skönlitteratur utifrån innehåll och målgrupp. Genom begreppet trigger warnings har dock ett nytt perspektiv kunnat synliggöras som inbegriper digitala läskulturer såsom BookTok, det nya litterära landskapet som bibliotekarier står inför genom dess subgenrer och tropes, och den samtida heta debatten om synen på ungas läsning.

Vidare visar studien att bibliotekariers resonemang kring trigger warnings i första hand omsätts i praktiken genom kommunikativa och situerade handlingar, snarare än genom explicita märkningar. Referenssamtalet framträder här som den

förmedlingspraktik där hanteringen av trigger warnings gör sig mest synlig, där bibliotekarier balanserar mellan att informera och att försöka undvika att skapa trösklar till litteraturen. Samtidigt synliggörs hur TW även påverkar andra praktiker, såsom exponering och inköp, där beslut om synlighet, placering och urval fungerar som sätt att hantera potentiellt triggande innehåll. Här blir det tydligt att bibliotekariers bedömningar kan påverka hur litteratur görs tillgänglig, utan att explicit begränsa tillgången till den. Detta tar sig uttryck i vad som här benämns som en mild form av gatekeeping, där visst innehåll görs mer eller mindre synligt beroende på hur det tolkas.

Studien visar också att dessa bedömningar inte är neutrala, utan formas i relation till föreställningar om innehåll och genre. Särskilt tydligt är hur vissa genrer, såsom romance och närliggande subgenrer, oftare kopplas till behovet av trigger warnings och därmed riskerar att framstå som mer problematiska. Detta pekar på hur praktiken kan bidra till att upprätthålla existerande värderingar kring vad som uppfattas som "bra" respektive "dålig" eller "problematisk" litteratur, vilket aktualiserar trigger warnings normativitet som genre.

Slutligen visar studien att bibliotekets uppdrag och målgrupp, i detta fall unga, har en avgörande betydelse för hur trigger warnings förstås och hanteras. Här synliggörs särskilt spänningen mellan att främja fri läsning och att ta ansvar för innehåll som kan uppfattas som potentiellt triggande. Å ena sidan betonas vikten av tillgänglighet, läslust och tillit till ungas egna läsförmåga, medan å andra sidan finns en strävan efter att informera, vägleda och skapa en trygg miljö. Detta placerar bibliotekarien i en position där förmedlingspraktiken är beroende av och till stor del utgörs av bibliotekariers professionella omdöme. Studien visar att dessa avvägningar även påverkas av skillnader i uppdrag och styrning mellan folk- och skolbibliotek, där olika institutionella ramar påverkar hur ansvar tolkas och omsätts i praktiken.

Sammanfattningsvis visar studien att hanteringen av trigger warnings inom biblioteksverksamhet präglas av en kontinuerlig avvägning mellan olika, ibland motstridiga, mål och känslor inom praktiken. Hanteringen av trigger warnings framträder därmed inte som enhetlig eller standardiserad, utan blir ett verktyg och en tolkningsram i situerade och typifierade situationer.

6.5 Vidare forskning

På grund av en masteruppsats begränsade omfång och behov av avgränsningar har flera intressanta idéer, fynd och diskussioner under studiens gång dessvärre inte kunnat behandlas eller fördjupas. Genom att presentera dessa aspekter nedan hoppas vi synliggöra möjliga riktningar för vidare forskning och fördjupning av studiens resultat.

Ett sådant perspektiv är att titta närmare på hur innehåll inte bara potentiellt kan trigga bibliotekets användare, utan också bibliotekarierna själva. Denna diskussion uppstod under ett par av våra intervjuer och vidare belyste informanterna i studien hur det finns förväntningar på en inom professionen att man inte ska välja bort något på grund av personliga preferenser, men att man samtidigt inte funderar så mycket kring huruvida man själv potentiellt kan triggas eftersom fokuset är på användarna. Vidare gav diskussionerna sken av att man som bibliotekarie blir hårdhudad och kan hålla distans till innehållet. Detta väcker frågor om hur sådana erfarenheter kan påverka förmedling av litteratur, men också i vilken utsträckning bibliotekarier själva faktiskt påverkas av det innehåll de möter i sitt arbete.

Ett annat perspektiv som vi närmar oss i studien är hur skolbibliotekarier utgår från skolans värdegrund i sitt förvärv av skönlitteratur. Här framkom en varierande syn på värdegrunden, där vissa av informanterna ansåg att man inte bör köpa in skönlitteratur som går emot värdegrunden, medan andra såg den som begränsande eller rent av irrelevant i koppling till förvärv av skönlitteratur. Detta anser vi visar på ett behov av vidare forskning som mer ingående undersöker hur skolans värdegrund tolkas och omsätts i praktiken, samt hur detta påverkar urval och tillgänglighet av skönlitteratur.

Till sist hade det varit intressant att istället för att utgå från ett bibliotekarieperspektiv anta ett användarperspektiv och undersöka användarnas syn på behov av trigger warnings eller liknande hantering av potentiellt triggende innehåll inom biblioteksverksamhet. Ett sådant perspektiv skulle kunna bidra till en mer heltäckande förståelse kring fenomenet i biblioteksverksamhet och synliggöra eventuella skillnader mellan hur bibliotekarier och användare uppfattar behovet av trigger warnings, men också i vilken utsträckning de praktiker som vi identifierat i denna studie motsvarar användarnas behov.

7 Referenser

- Alvehus, J. (2023). *Skriva uppsats med kvalitativ metod*. Liber.
- Alvinus, A., Borglund, A. & Larsson, G. (2023). *Tematisk analys*. Studentlitteratur.
- Andersen, J. (2009). The Concept of Genre in Information Studies. *Annual Review of Information Science and Technology*, 43(1), s. 339–379. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.1002/aris.2008.1440420115> (hämtad 2025-12-05).
- Andersen, J. (2022). Genre as digital social action: the case of archiving, tagging and searching in digital media culture. *Journal of Documentation*, 78(2), s. 228–241. Tillgänglig via: <https://doi-org/10.1108/JD-01-2021-0023> (hämtad 2025-12-05).
- Antelman, K. (2023). “Content Warnings and Censorship”. *Portal* 23(3): 461. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.1353/pla.2023.a901564> (hämtad 2025-12-14).
- Braun, V. & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research*. SAGE.
- Bridgland, V. M. E., Jones, P. J., & Bellet, B. W. (2024). A meta-analysis of the efficacy of trigger warnings, content warnings, and content notes. *Clinical Psychological Science*, 12(4), s. 751–771. <https://doi.org/10.1177/21677026231186625> (hämtad 2026-02-20).
- Bryce, I., Horwood, N., Cantrell, K. & Gildersleeve, J. (2023). Pulling the Trigger: A Systematic Literature Review of Trigger Warnings as Strategy for Reducing Traumatization in Higher Education. *Trauma, Violence & Abuse*, 24(4), s. 2882–2894. Tillgänglig via: <https://journals-sagepub-com.ludwig.lub.lu.se/doi/pdf/10.1177/15248380221118968> (hämtad 2026-03-14).
- Boreus, K. (2022). *Texter i vardag och samhälle*. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter. (2022). *Handbok i kvalitativa metoder*. (Upplaga 3). Stockholm: Liber.
- Borrman, P. (2022) ”Folkbibliotekets verksamhet för och med barn”. I: *Biblioteksgeografen: En antologi om biblioteksväsende och biblioteksforskning*. (red.) Blomgren, R., Michnik, K & Sundeen, J. (2022). Lund, Studentlitteratur.

- Bowen, A. G. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), s. 27–40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027> (hämtad 2026-02-20).
- Boysen, G. A., Isaacs, R. A., Tretter, L. & Markowski, S. (2021). Trigger Warning Efficacy: The Impact of Warnings on Affect, Attitudes, and Learning. *Scholarship of Teaching and Learning in Psychology*, 7(1), s. 39–52. Tillgänglig via: <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2Fstl0000150> (hämtad 2026-03-14).
- Cameron, K. & Chiovelli, C. (2023). "As Seen on BookTok: Exploring Interactions Between TikTok and Public Library Collection Development". I: *Contemporary Issues in Collection Management*. McNally, M. B. (red.). University of Alberta Library. Tillgänglig via: <https://pressbooks.openeducationalberta.ca/ciicm/chapter/exploringinteractionsbetweentiktokandpubliclibrarycollectiondevelopment/> (hämtad 2025-12-14).
- Centerwall, U., Schultz Nybacka, P. & Ringbo, M. (2022). "Skolbibliotek för demokrati, lärande och kultur". I: *Biblioteksgeografen: En antologi om biblioteksväsende och biblioteksforskning*. (red.) Blomgren, R., Michnik, K & Sundeen, J. (2022). Lund, Studentlitteratur.
- Colbert, S. (2017). "Like Trapdoors: A History of Posttraumatic Stress Disorder and the Trigger Warning". I: *Trigger warnings: History, theory, context*. Knox, E. J. M. (red.) Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Cox, A. M. (2012). An exploration of the practice approach and its place in information science. *Journal of Information Science*, 38(2), 176–188. <https://doi.org/10.1177/0165551511435881> (hämtad 2026-02-20).
- Dagens Nyheter (2021). "Det viktiga är att barn läser böcker, inte vad de läser". 20 februari 2021. Tillgänglig via: <https://www.dn.se/ledare/det-viktiga-ar-att-barn-laser-bocker-inte-vad-de-laser/> (hämtad 2026-01-24).

Dera J. (2024). BookTok: A Narrative Review of Current Literature and Directions for Future Research. *Lit Compass*, s. 10–12. <https://doi.org/10.1111/lic3.70012> (hämtad 2026-02-20).

Eriksson, T. (2025). “En högaktuell och intensiv debatt om BookTok”. Debatt, Biblioteksbladet. Tillgänglig via: <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/en-hogaktuell-och-intensiv-debatt-om-booktok/#> (hämtad 2025-12-09).

Forsbacka, F. (2026). “Jag är trött på all kritik och vad man får och inte får läsa”. Debatt, Biblioteksbladet. Tillgänglig via: <https://www.biblioteksbladet.se/ideer/debatt/jag-ar-trott-pa-all-kritik-och-vad-man-far-och-inte-far-lasa/> (hämtad 2026-01-24).

Frisell, L. (2026). “Hon ifrågasätter Booktok-kritiken: “Vi befinner oss i en läskris” - Intervju”. Biblioteksbladet. Tillgänglig via: <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/hon-ifragasatter-booktok-kritiken-vi-befinner-oss-i-en-laskris/> (hämtad 2026-01-27).

Gadegård, M. (2022). 'Dnf', 'Pnr', 'Smut' og chili-emojis: Her er den store ordbog til den vigtigste slang på BookTok. *Politiken.dk*. 1 November 2022. Tillgänglig via: <https://politiken.dk/kultur/boger/art9033695/Det-er-verdens-st%C3%B8rste-bogklub-og-hvis-du-ikke-er-medlem-forst%C3%A5r-du-ingen-ting> (hämtad 2026-01-28).

Garry, C. (2015). Selection or Censorship? School Librarians and LGBTQ Resources. *School Libraries Worldwide*, 21(1), s. 73–90. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.29173/slw6884> (hämtad 2026-05-10).

Genette, G. (1997). *Paratexts: Thresholds of Interpretation*. Cambridge University Press.

Haglund, T. (2024). Enkelsängar, äkta fiendskap och oplanerade graviditeter : Bruket av troper bland Booktoks romanceläsare. *Passage*, 39(91), 99–116. Tillgänglig via: <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-534857> (hämtad 2026-02-20).

Halberstam, J. (2017). Trigger Happy: From Content Warning to Censorship. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 42(2). Tillgänglig via: DOI:[10.1086/688189](https://doi.org/10.1086/688189) (hämtad 2026-03-14).

- Holm Soelseth, C., Bøyum, I., Colbjørnsen, T., Pharo, N. & Tallerås, K. (2024). Public libraries on TikTok - emerging platform vernaculars of communication and distribution. *Information, Communication & Society* 28(14). Tillgänglig via: <https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1080/1369118X.2025.2461644?scroll=top&needAccess=true> (hämtad 2025-12-14).
- Hughes Tidlund, I. & Von Unge, E. (2022). "Etik och kvalitativa metoder". Ingår i: Silow Kallenberg, K., Silow Kallenberg, K., Nystrand von Unge, E. & Wiklund Moreira, L. (2022). *Etnologiskt fältarbete. Nya fält och former*. (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur.
- Hultgren, F. & Johansson, M. (2021) "Skolbibliotek och läsning". Ingår i: Limberg, L., Hultgren, F. & Johansson, M. (2021) *Skolbibliotek och lärande*. (Upplaga 1:3). Lund: Studentlitteratur.
- Ivarsson, M. (2025). "Risk att skolbiblioteken fylls med mjukporr och ätstörningar". Debatt, Biblioteksbladet. Tillgänglig via: <https://www.biblioteksbladet.se/ideer/debatt/risk-att-skolbiblioteken-fylls-med-mjukporr-och-astorningar/#> (hämtad 2025-12-09).
- Jacobson, L. (2017). Triggered - How should librarians handle material that might cause emotional distress? *School Library Journal*, 63(2), s. 34-36. Tillgänglig via: EBSCOhost (hämtad 2026-03-21).
- Johanson, M. (2025). "Är det alltid bra att läsa – eller finns det skadliga böcker?". Krönika, Biblioteksbladet. Tillgänglig via: <https://www.biblioteksbladet.se/ideer/kronika/ar-det-alltid-bra-att-lasa-eller-finns-det-skadliga-bocker/#> (hämtad 2025-12-09).
- Knox, E. J. M. (2017). "Introduction: On Trigger Warnings." I: *Trigger warnings: History, theory, context*. Knox, E. J. M. (red.) Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Kvale, S. (1996). *Interviews*. SAGE, cop.
- Körling, A-M. (2025). "Barn läser inte för att göra vuxna glada". Grundskolläraren, 22 januari 2025. Tillgänglig via: <https://www.vilarare.se/grundskollararen/kronika2/korling-barn-laser-inte-for-att-gora-vuxna-glada/> (hämtad 2026-01-24).

- Lockhart, E. A. (2016). Why trigger warnings are beneficial, perhaps even necessary. *First Amendment Studies*, 50(2), s. 59–69. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.1080/21689725.2016.1232623> (hämtad 2026-03-14).
- Lundh, L. (2025). “*If this is your idea of a romance book like girl, you need standards*”: Litteraturförmedling i skönlitterära recensioner på BookTok. Masteruppsats. Institutionen för ABM, Uppsala universitet. Tillgänglig via: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2%3A1991135/FULLTEXT01.pdf> (hämtad 2025-12-05).
- Macintyre, A. (2025). Fortifying or Gatekeeping? A teacher-librarian’s inquiry into age-appropriate reading. *Canadian School Libraries Journal* 9(3). Tillgänglig via: <https://journal.canadianschoollibraries.ca/fortifying-or-gatekeeping-a-teacher-librarians-inquiry-into-age-appropriate-reading/> (hämtad 2026-05-27).
- Mashiyane, D. (2022). From the horse’s mouth. BookTok as a collection development strategy in academic libraries. *College & Research Libraries News* 83(10). <https://doi.org/10.5860/crln.83.10.459> (hämtad 2025-12-14).
- Merga, M. K. (2021). How can BookTok on TikTok inform readers’ advisory services for young people? *Library and Information Science Research* 43. Tillgänglig via: https://www.researchgate.net/publication/350979733_How_can_Booktok_on_TikTok_inform_readers'_advisory_services_for_young_people (hämtad 2025-12-14).
- McMenemy, D. (2009). Censorship or recklessness? Obligations and legality regarding controversial materials in libraries, *Library Review*, 58(2), s. 85–88. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.1108/00242530910936899> (hämtad 2026-05-27).
- Miller, C. R. (1984). Genre as Social Action. *Quarterly Journal of Speech*. 70 (1984), s. 151–167. Tillgänglig via: https://www.researchgate.net/profile/Carolyn-Miller-15/publication/238749675_Genre_as_Social_Action/links/56bc9c9c08ae6cc737c5c405/Genre-as-Social-Action.pdf (hämtad 2025-02-02).

- Moore, J. & Tudor, A. (2024). To Add or Not to Add: An Examination of Self-Censoring Behaviors among School Librarians. *School Library Research*, 27(1). Tillgänglig via: <https://www.ala.org/sites/default/files/2024-12/moore-et-al.pdf> (hämtad 2026-05-27).
- Olsson Dahlquist, L. & Carlsson, H. (2022). "Folkbiblioteket som idé och praktik". I: *Biblioteksgeografen: En antologi om biblioteksväsende och biblioteksforskning*. (red.) Blomgren, R., Michnik, K & Sundeen, J. (2022). Lund, Studentlitteratur.
- Reckwitz, A. (2002). Toward a Theory of Social Practices: A Development in Culturalist Theorizing. *European Journal of Social Theory*, 5(2), s. 243–263. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.1177/13684310222225432> (hämtad 2026-02-20).
- Reddan, B., Rutherford, L., Schoonens, A. & Dezuanni, M. (2024). *Social Reading Cultures on BookTube, Bookstagram, and BookTok*. New York. Routledge. Tillgänglig via: <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.4324/9781003458616> (hämtad 2026-03-21).
- Regeringskansliet (2024). "Läslistor för förskolan och skolan." Utbildningsdepartementet. 2 december 2024. Tillgänglig via: <https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/utbildningsdepartementet/presentationbilder-fran-presstraff-den-2-december-2024.pdf> (hämtad 2026-05-20).
- Schatzki, T. R. (2001). "Introduction: Practice theory". I: Schatzki, T. R., Knorr-Cetina, K. & Savigny, E. v. (red.) *The practice turn in contemporary theory*. New York: Routledge. Tillgänglig via EBSCOhost (hämtad 2026-03-03).
- Schatzki, T. R. (2002). *The Site of the Social*. The Pennsylvania State University Press.
- Selberg, R. (2021). Trigger warnings - om undervisning och politisk gränshållning i 2020-talets sociala landskap. *Högre utbildning*, 11(2), s. 87–104. Tillgänglig via: <https://lup.lub.lu.se/record/eb64b76a-00a7-47d9-86fa-4947763aff44> (hämtad 2026-03-21).

Sell, A. (2021). To Read or Not To Read: Navigating Young Adult Literature in the Classroom in the Age of Trigger Warnings and Banned Books. *Honors Projects*. 61.

Tillgänglig

via:

https://digitalcommons.bridgewater.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1061&context=honors_projects (hämtad 2026-03-14).

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

SFS 2013:801. *Bibliotekslag*. Stockholm: Kulturdepartementet.

SFS 2018:1197. *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: Socialdepartementet. Barnkonventionen.

Skolverket (2025). *Läroplan för gymnasieskolan*. Lgr 25. Stockholm: Skolverket.

Tillgänglig via: https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-gy25-for-gymnasieskolan/curriculums/LGY2025?schoolType=GY&typeOfSyllabus=COURSE_SYLLABUS×pan=LATEST (hämtad 2026-03-20).

Skolverket (2022) *Läroplanen för grundskolan samt förskoleklassen och*

fritidshemmet. Lgr 22. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig via:

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet/curriculums/LGR22?schoolType=GR&tosHeading=Kursplaner&hasSubjects=true> (hämtad 2026-03-20).

Skolverket (2024). *Läslistor ska bidra till fler läsintresserade barn och unga*. 2

december 2024. Tillgänglig via:

<https://www.skolverket.se/om-skolverket/nyheter-och-pressmeddelanden/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2024-12-02-laslistor-ska-bidra-till-fler-lasintresserade-barn-och-unga> (hämtad 2026-02-20).

Spencer, L. G. & Kulbaga, T. A. (2018). Trigger warnings as respect for student boundaries in university classrooms. *Journal of Curriculum and Pedagogy*, 15(1), s. 106–122. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.1080/15505170.2018.1438936> (hämtad 2026-03-14).

Svensson, P. & Ahrne, G. (2022). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I:

Ahrne, G. & Svensson, P. (2022). *Handbok i kvalitativa metoder*. (Upplaga 3).

Stockholm: Liber.

Söderlind, Å. & Elf, G. (2014). *Vi arbetar i medborgarnas tjänst: en kartläggning av mediestrategiskt arbete på bibliotek utifrån normerande dokument*. Stockholm: Svensk biblioteksforening. Tillgänglig via:
<https://www.biblioteksforeningen.se/wp-content/uploads/2016/12/vi-arbetar-i-medborgarnas-tjanst-webb.pdf> (hämtad 2025-12-09).

Taylor, S.J., Bogdan R. & DeVault M.L. (2016). *Introduction to Qualitative Research Methods: A Guidebook and Resource*. 4 uppl. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

Vatz, R. E. (2016). The academically destructive nature of trigger warnings. *First Amendment Studies*, 50(2), s. 51–58. Tillgänglig via:
<https://doi.org/10.1080/21689725.2016.1230508> (hämtad 2026-03-14).

Vetenskapsrådet (2024). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

7.1 Omnämnd skönlitteratur

Anderson, L.H. (2014) *Skärvor av minnen*

Backman, F. (2016) *Björnstad*

Burgess, A. (1962) *A Clockwork Orange*

Carlton, H.D. (2021) *Haunting Adeline*

Carlton, H.D. (2022) *Hunting Adeline*

Conrad, J. (1899) *Heart of Darkness*

Golding, W. (1954) *Flugornas herre*

Guillou, J. (1981) *Ondskan*

Grace, H. (2022) *Icebreaker*

Hoover, C. (2016) *Det slutar med oss*

Hoover, C. (2022) *Det börjar med oss*

Hosseini, K. (2007) *Tusen strålande solar*

Huang, A. (2021) *Twisted Love*

Huang, A. (2021) *Twisted Games*

Huang, A. (2022) *Twisted Hate*

Huang, A. (2022) *Twisted Lies*

Kent, R. (2022) *God of Malice*

Kuang, R.F. (2018) *The Poppy War*

Moshfegh, O. (2018) *My Year of Rest and Relaxation*

Pohl, P. (2007) *Nu heter jag Nirak*

SenLinYu (2025) *Alchemised*

Yanagihara, H. (2015) *Ett litet liv*

8 Bilagor

8.1 Bilaga 1: Intervjuguide

Med content warnings/trigger warnings/content notes avses här information om innehåll som kan upplevas påfrestande eller väcka starka reaktioner, exempelvis våld, sexuellt våld, självskadebeteende eller andra teman.

- Kan du berätta kort om dig själv? Hur länge du jobbar här, vilka dina arbetsuppgifter är främst, vilken målgrupp du arbetar med?

1. **Kännedom** och förståelse av trigger warnings

- I vilket sammanhang har du stött på TW (aka content warnings/content notes) tidigare? (bibliotek, utbildning, sociala medier, privat)
- Hur skulle du själv definiera TW?

2. **Trigger** warnings i relation till skönlitteratur

- Vad tycker du om användning av trigger warnings i relation till skönlitteratur?
 - Ser du fördelar? Risker/problem? För vem tänker du att de är till för?
- Tror du att det påverkar din egen läsning om du får en lista på trigger warnings innan du läser en bok?
 - Hur?
- Har du någon gång stött på TW i ditt arbete? Kan du berätta om situationen?
 - Kan du minnas en specifik bok eller situation där innehåll upplevdes som känsligt eller problematiskt?

3. **Inköp**, urval och exponering av skönlitteratur till unga

- Är det något särskilt du reflekterar över vid inköp av böcker som är populära bland unga - eller inte?
- Vad får dig att säga nej till inköp av en bok? Vad grundar du dina beslut på? (Erfarenheter, riktlinjer, magkänsla..)
 - Kan du beskriva ett konkret inköpsbeslut som kändes svårt?
- Hur håller du dig uppdaterad kring vad unga vill läsa?

- Ser du någon trend i vad unga vill läsa?
- Inkluderas unga i vad som köps in och exponeras i biblioteket (samarbete mellan bibliotekarie och unga/användaren, samtal, önskelistor)?

4. **BookTok och ungas läsning**

- Hur reflekterar du över effekten booktok har på ungas läsning?
- På vilket sätt märks BookTok i ditt arbete? (efterfrågan, samtal, **inköp**, exponering)

5. **Professionellt ansvar, styrning och riktlinjer**

- Hur tänker du kring balansen mellan att främja läslust och att ta ett professionellt ansvar?
- Har TW påverkat (eller skulle kunna påverka) inköp, exponering eller förmedling av skönlitteratur? Gärna ett konkret exempel eller hypotetiskt scenario.
 - Vilka överväganden väger tyngst, eller tror du hade gjort det, när du tar ställning till TW? (t.ex. målgrupp, ålder, verksamhetsuppdrag, resurser, professionella principer)
- Upplever du att det finns tydliga riktlinjer kring hantering av TW eller blir det mer en fråga om individuell bedömning?
- Vilka aktörer eller sammanhang påverkar eller skulle kunna påverka hur du hanterar TW i ditt arbete? (styrning från skola/vårdsnadshavare, motstridiga förväntningar)

6. **Klassificering, ämnesord och innehållsbeskrivning**

- Ämnesord skulle ibland kunna ses som en trigger warning, som t.ex. ämnesord som våld, tortyr etc. Hur ser du på att inkludera ämnesord mer eller tydligare i katalogposter för att uppmärksamma användare?

7. **Framåtblick och reflektion**

- Tror du frågor om TW och liknande kommer att bli mer aktuella framöver?
 - Varför, varför inte?
- Har intervjun väckt några nya tankar hos dig?
- Har du några tips till oss som framtida bibliotekarier?

8.2 Bilaga 2: Inledande mail till bibliotekarier

Hej,

Vi är två studenter inom biblioteks- och informationskunskap som läser vår sista termin på utbildningen. Just nu skriver vi vår uppsats som handlar om ungas läsning och de professionella överväganden som kan uppstå kring litteratur som kan tänkas väcka starka reaktioner.

Idén till vår uppsats växte fram ur vår egen osäkerhet inför frågor som inte har några självklara svar: Hur förhåller man sig som bibliotekarie till skönlitteratur som omges av trigger warnings? Var går gränsen mellan att vägleda och att begränsa? Hur balanserar man läslust, tillgång och professionellt ansvar i praktiken, särskilt när ungas läsning i allt högre grad påverkas av exempelvis BookTok?

Det vi vill förstå bättre är hur detta faktiskt ser ut i bibliotekariers vardag. Vi är intresserade av hur man resonerar kring till exempel inköp, urval, exponering och klassificering vid förmedling av skönlitteratur till unga, hur man märker av trender och önskemål, samt om och hur frågor om innehåll, känslighet eller olika former av innehållsmarkeringar (som trigger warnings) blir relevanta i arbetet. Fokus ligger på de avvägningar, erfarenheter och bedömningar som yrkesrollen rymmer.

Därför söker vi nu folk- och skolbibliotekarier som kan tänka sig ställa upp på en intervju. Denna beräknas ta cirka 45-60 minuter och kan genomföras digitalt eller på plats, beroende på vad som passar bäst. Deltagandet är självklart frivilligt och allt material kommer att behandlas konfidentiellt. Till de som är intresserade skickar vi i förväg en kort översikt över de teman vi gärna vill beröra under intervjun.

Vi skulle verkligen uppskatta om det finns någon på ert bibliotek som kan tänka sig bidra med sina tankar och erfarenheter. Svara gärna på detta mail om ni är intresserade av att delta eller har frågor!

Kontaktuppgifter

Mail: -

Mobil: -

Vänliga hälsningar,

Magdalena Saltarski & Sarah Imad
via ABM-utbildningen på Lunds universitet

8.3 Bilaga 3: Samtyckesblankett

Projekt med fokus på hantering av “trigger warnings” i biblioteksverksamhet

Hej! Vi heter Magdalena Saltarski och Sarah Imad, och studerar på masterprogrammet ABM (Arkivvetenskap, Biblioteks- och informationsvetenskap, Museologi) vid Lunds universitet. Vi håller nu på att skriva vårt examensarbete i form av en masteruppsats om hur bibliotekarier hanterar trigger warnings i sitt praktiska arbete. Vår studie bygger på att vi gör intervjuer med bibliotekarier med särskilt fokus på frågor om inköp, exponering och klassificering.

Vår studie syftar till att utveckla en fördjupad kunskap om hur bibliotekarier hanterar och förhåller sig till trigger warnings i sitt praktiska arbete kring förmedling av skönlitteratur till unga. Idag har denna typ av varningar blivit ett allt vanligare inslag i digitala litteraturdiskussioner, såsom på BookTok, vilket har gjort att vi blivit nyfikna på hur (men också om) dessa varningar hanteras i biblioteksverksamhet. Syftet med studien är att försöka belysa vilka resonemang, praktiker och överväganden som formar beslut kring inköp, exponering och klassificering av skönlitterära böcker. Genom att intervjua både folk- och skolbibliotekarier hoppas vi kunna synliggöra hur uppdrag, målgrupp och styrning påverkar bibliotekariers förhållning till och hantering av trigger warnings.

Forskningshuvudman för projektet är Lunds universitet.

Hur går projektet till?

Intervjun beräknas ta ungefär 45-60 minuter och den kommer att spelas in. Inspelningen kommer inte att spridas vidare. De som blir intervjuade kommer att pseudonymiseras (alla namn kommer att bytas ut) i uppsatsen. Vi kommer i förväg att skicka ut information relaterad till frågorna vi kommer att ställa så att ni får en tydligare uppfattning om vad vi kommer att beröra.

Deltagandet är frivilligt

Ditt deltagande är frivilligt och du kan när som helst välja att avbryta deltagandet fram tills uppsatsen examineras. Om du väljer att inte delta eller vill avbryta ditt

deltagande behöver du inte uppge varför. Om du vill avbryta ditt deltagande kontaktar ni oss eller vår handledare Karen Louise Grova Søilen.

Möjliga följder och risker med att delta

Det finns inga uppenbara risker eller följder med att delta i studien. Det kan upplevas som känsligt att tala om erfarenheter och kunskaper om trigger warnings, likaså innehåll i skönlitteratur som kan ses som känsligt eller problematiskt. Du väljer själv om du vill svara på en fråga eller inte.

Samtycke

Om du vill delta i studien så bekräftar du att du har tagit del av informationen och ger ditt samtycke till att bli intervjuad. Det kan du göra genom att besvara detta mail med följande fras: ”Jag har tagit del av informationen och ger mitt samtycke till att bli intervjuad.”

Vad händer med dina uppgifter?

Intervjuerna kommer att sparas ner som ljudfiler. Därefter transkriberas de i textfiler. Personuppgifter kommer att pseudonymiseras och hanteras konfidentiellt. Namn på intervjuade personer kommer inte finnas i uppsatsen. Istället används påhittade namn eller koder. Allt insamlat material raderas när uppsatsen är godkänd.

Dina svar och dina uppgifter kommer att behandlas så att enbart vi och vår handledare kommer att kunna ta del av dem. Ansvarig för dina personuppgifter är Lunds universitet. Enligt EU:s dataskyddsförordning (GDPR) har du rätt att kostnadsfritt få ta del av de uppgifter om dig som hanteras i projektet, och vid behov få eventuella fel rättade. Du kan också begära att uppgifter om dig raderas samt att behandlingen av dina personuppgifter begränsas.

Om du vill ta del av uppgifterna ska du kontakta oss. För frågor om dataskydd, kontakta dataskyddsombudet via e-post: dataskyddsombud@lu.se.

Om du är missnöjd med hur dina personuppgifter behandlas har du rätt att lämna in klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten, som är tillsynsmyndighet. Information om detta finns på myndighetens webbplats ([imy.se](https://www.integritetsskyddsmyndigheten.se)).

Ändamål

Behandling av personuppgifter är nödvändig för att genomföra uppsatsarbetet och uppnå följande mål som krävs för få godkänt

- visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete
- visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet

Enligt GDPR får behandling av personuppgifter endast ske om det finns en giltig rättslig grund. Lunds universitet bedömer att behandlingen av personuppgifter inom ramen för studentarbetet stödjer sig på den rättsliga grunden ”allmänt intresse”.

Hur får du information om resultatet av projektet?

Den godkända uppsatsen kommer att finnas tillgänglig på Lund Student Papers:

<https://lup.lub.lu.se/student-papers/search>

Kontaktuppgifter

E-post: -

Telefon: -

Handledare: Biträdande universitetslektor Karen Louise Grova Søilen

Institutionen för kulturvetenskap, Box 192, 221 00 Lund

E-post: karen_louise_grova.soilen@kultur.se

Telefon: 046-222 31 79

8.4 Bilaga 4: Medskick till intervjun

Nedan följer de huvudteman som intervjufrågorna kommer att kretsa kring. Listan är tänkt som ett stöd för dig som intervjuas, så att du får en bild av vad samtalet kommer att handla om. Du behöver inte förbereda något i förväg eller göra något särskilt med informationen, listan skickas enbart för att intervjun ska kännas så bekväm för dig som möjligt.

Kännedom och tankar kring trigger warnings

Tidigare erfarenheter både utanför och inom biblioteket

Trigger warnings i relation till skönlitteratur

Tankar om användningen, fördelar & utmaningar, professionella överväganden

BookTok och ungas läsning

Uppfattningar om BookToks påverkan på ungas läsning, hur detta märks i bibliotekets verksamhet

Inköp, urval och exponering av skönlitteratur till unga

Inköpsprocesser och beslutsunderlag, överväganden vid inköp av populära titlar, påverkan från användarna

Professionellt ansvar, styrning och riktlinjer

Balansen mellan lästlust, vägledning och professionellt ansvar, eventuell påverkan från styrning, skola eller vårdnadshavare, tydliga riktlinjer kontra individuella bedömningar

Klassificering, ämnesord och innehållsbeskrivning

Relation mellan ämnesord i bibliotekskatalogen och trigger warnings

Framåtblick och reflektion

Tankar om framtida aktualitet kring TW, egna reflektioner, råd till oss framtida bibliotekarier

8.5 Bilaga 5: Omnämnd skönlitteratur med TW

Författare	Titel	År: Första utgåva	TW Från: Trigger Warning Database
Anderson Halse, Laurie	Skärvor av minnen (The impossible knife of memory)	2014	PTSD (theme)
Backman, Fredrik	Björnstad (Beartown)	2016	Homomisia Racism Misogyny Rape Suicide and self-harm Gun violence
Burgess, Anthony	A Clockwork Orange	1962	Rape Murder Torture
Carlton, H.D.	Haunting Adeline	2021	Child sex trafficking Rape Sexual assault Dubious consent scenarios Blood & gore depiction Murder Torture Kidnapping Stalking
Carlton, H.D.	Hunting Adeline	2022	Human & sex trafficking Rape Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) Blood & knife play Dismemberment Murder Torture Gun & arrow violence Whipping
Conrad, Joseph	Heart of Darkness	2002	Graphic racism & racial slurs Slavery including death of slaves from exhaustion and malnourishment Gun, cannon & arrow

			violence
Golding, William	Flugornas herre (Lord of the Flies)	1954	Racism Blood & gore depiction Death of a child Death of a friend Plane crash Animal death
Guillou, Jan	Ondskan	1981	-
Grace, Hanna	Icebreaker	2022	Slut-shaming Sexual assault, on-page Food shaming, dieting & calorie-counting Disordered eating Death of a parent recounted
Hoover, Colleen	Det slutar med oss (It Ends with Us)	2016	Attempted rape Parental abandonment Domestic abuse (theme) Intimate partner violence Suicide mentioned Alcohol consumption Death of a parent Homelessness
Hoover, Colleen	Det börjar med oss (It Starts with Us)	2022	Child neglect & abandonment Domestic abuse recounted Homelessness recounted
Hosseini, Khaled	Tusen strålande solar (A Thousand Splendid Suns)	2007	Sexism Arranged child marriage Child and domestic abuse Rape and sexual abuse Suicide Miscarriage & abortion Mutilation Cancer War themes
Huang, Ana	Twisted Love	2021	Death of a mother Murder Kidnapping Near-drowning
Huang, Ana	Twisted Games	2021	Child abuse recounted Substance addiction

			mentioned Grief & loss depiction Death of a parent during childbirth Death of a parent in a car accident Death of a parent from an overdose Gun violence Kidnapping mentioned
Huang, Ana	Twisted Hate	2022	Sexual harassment Death of a parent Physical assault (mugging) Gun violence Stalking Blackmail
Huang, Ana	Twisted Lies	2022	Victim-blaming Sexual harassment Alzheimer's Disease (sc) Anxiety & panic attacks, on-page Emesis Drugging Death of a parent from suicide recounted Murder Graphic torture Gun & knife violence Car accident mentioned Kidnapping Stalking
Kent, Rina	God of Malice	2022	-
Kuang, R.F.	The Poppy War	2018	Classism Racism & colourism Gang rape Sexual assault Forced marriage Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) Sterilization Medical experimentation Dead bodies Decapitation and

			dismemberment Graphic murder & mass murder Torture Explosions Knife violence Physical assault Captivity & confinement War themes & military violence Fire Flooding Bullying
Moshfegh, Ottessa	My Year of Rest and Relaxation	2018	Depression Eating disorders mentioned Suicide, off-page Self harm Drug use & abuse Abortion mentioned Cancer Grief & loss depiction Death of a parent Events of 9/11 recounted
Pohl, Peter	Nu heter jag Nirak	2007	-
SenLinYu	Alchemised	2025	-
Yanagihara, Hanya	Ett litet liv (A little Life)	2015	Ableism Transphobia & misgendering Paedophilia & child sexual abuse Rape & rape of a child Physical & emotional child abuse Child neglect & abandonment Intimate partner violence & abuse Eating disorder Graphic attempted suicide, suicidal ideation & self-harm Drug abuse Graphic death of a child

8.6 Bilaga 6: Arbetsfördelning

Denna uppsats har till största del skrivits gemensamt genom att båda har arbetat med, kompletterat och reviderat samtliga delar tillsammans. Detta för att vi funnit att det varit mest givande att ses på plats, diskutera och sedan sitta och skriva texten ihop. Detta har gjort att arbetet blivit jämnt fördelat, samtidigt som vi hela tiden utgått från våra gemensamma diskussioner och tankar. Vi deltog båda under samtliga tio intervjuer och transkriberade fem vardera.

Arbetet har därmed fördelats jämnt och de enda delarna som delats upp mellan oss är kapitel 3, där Magdalena haft huvudansvar för *3 Teoretiska perspektiv*, och kapitel 4, där Sarah haft huvudansvar för *4 Metod*. Utgångspunkten har dock här legat i ett gemensamt utkast samt våra löpande diskussioner och kommentarer.